

Стокер Б.

Самоцвіт семи зірок

Стокер Б. Самоцвіт семи зірок

Класика
жанру

БРЕМ СТОКЕР

**САМОЦВІТ
СЕМІ ЗІРОК**

Переклад Олеси Білик

УДК 821
ББК 84(4 Вєл)
С81

Bram Stoker, *The Jewel of Seven Stars*, 1903

Стокер Б.
С81 Самоцвіт семи зірок / Брем Стокер ; Пер.
з англ. О. Білик.— К. : 2015.— 384 с.

ISBN 978-0-7504-0005-3

Уславлений автор «Дракули» написав далеко не один готичний роман, а його містичний твір про прокляття єгипетської мумії — «Самоцвіт семи зірок» — свого часу так вразив публіку, що видавець навіть змусив автора переписати похмуру кінцівку, зробити її щасливішою. Ось уже понад століття містична історія про археолога, який заповзявся оживити древню єгипетську мумію цариці Тери, бентежить не одне покоління читачів; роман був чотири рази екранізований і започаткував новий напрямок у готичній літературі.

УДК 821
ББК 84(4 Вєл)

ISBN 978-0-7504-0005-3

© Стокер Б., текст, 1903
© Білик О., переклад, 2010

Присвячується Елеонорі
та Констанції Гойт

Автор

Розділ I

Нічна зустріч

Все здавалося настільки реальним, я й припустити не міг, що це могло статися раніше. Проте кожна подія була чимось передбачуваним, а не новим витком у логічній послідовності подій. Так жартує з нами пам'ять — добре це чи погано, приємно чи болісно, радісно чи сумно. Тим-то й життя наше кисло-солодке, а те, що сталося колись, обертається вічністю.

І знову легкий човен перестав стрімголов линути сонною водою і, зблизнувши краплями на веслах, заплив у прохолодну тінь під плакучими вербами. І я стояв у хисткому човні, а вона сиділа, розгортаючи пальцями в'юнке вербове галуззя, що хльоскало її по обличчі. І знову вода під прозорим плетивом зелені здавалася золотаво-брунатною, а трав'янистий берег набув смарагдової барви. І знову сиділи ми в затінку, а мрійні звуки природи переносили нас у той чарівний і облудний світ, де так легко забути про цей паділ сліз із усіма його бентежними клопотами та ще більш бентежними втіхами.

І в тому блаженному усамітненні, відкинувши всі умовності педантичного і строгого виховання, дівчина знову розповіла мені про те, яка самотність спіткала її в новому житті, як пригнічує всіх у домі велич її батька. Не було ні співчуття, ні довіри, навіть обличчя її батька було таке далеке, як ото здавалося

тепер їх давнє сільське життя. І поклав я їй до ніг мою чоловічу мудрість і досвід — моє власне «я» у цьому разі не мало слова, воно лиш підкорилося владному велінню моєї душі. Отак тривало й тривало те сновидіння, в якому ожили і зіллялися минулі дні, що міняються і все ж таки залишаються такими самими, — як ото душа музиканта, вкладена у фугу. І в сні пам'ять раз у раз завмирала.

Здається, справжнього спочинку не буде ніколи. Навіть у раю змії здіймає голову поміж важкого гілля дерева пізнання. Тиша ночі без сновидінь порушується гуркотом снігового обвалу, або шипінням наглої повені, або дзвоном паровоза, який мчить сонним американським містечком, або далеким виляском лопатей на морі... Що б це не було, воно порушує гармонію раю. Зелене шатро над нами, помережане алмазними цятками світла, здається, здригається від ненастанного ляскоту лопатей, а невтомний паровоз, схоже, ніколи не зупиниться...

Аж раптом Брама Сну відчинилася, мій слух прокинувся і насторожився, дошукуючись джерела тривожних звуків. Причина була буденна — до когось грюкали у двері й безнастанно дзвонили.

Я доволі непогано пристосувався до сторонніх звуків у своєму помешканні на Джермін-стріт: мене зазвичай не турбував галас моїх сусідів. Але цей шум був надто вже наполегливим і владним, щоб його ігнорувати, за ним стояло якесь напруження, а може, й потреба. Я поглянув на годинник: була тільки третя ночі, навколо зеленкуватих жалюзі, які затемняли

мою кімнату, з'явився блідо-сірий контур. Стало зрозуміло, що стукали і дзвонили в двері нашого будинку.

Я накинув халат і спустився вниз.

Відчинивши двері, я побачив ошатно вбраного грума: одною рукою він завзято тиснув на електричний дзвінок, а другою безперервно гримав кільцем, що висіло на дверях. Навпроти дверей стояла вишукана карета, коні дихали тяжко, як після швидкої їзди. Неподалік зупинився поліцейський із запаленим ліхтарем на поясі, його увагу привернув шум.

— Вибачте, сер, що турбую,— сказав слуга, дістаючи з кишені листа,— проте я отримав терміновий наказ стукати і дзвонити, аж поки хтось не з'явиться. Дозвольте запитати, чи тут живе містер Малкольм Росс?

— Я — Малкольм Росс.

— Тоді для вас і цей лист, і карета, сер!

З дивною цікавістю я взяв листа, якого він мені простягнув. Звісно, як адвокату мені час від часу траплялись дивні ситуації, в тому числі й несподівані виклики, але такого ще не було. Я відступив у вестибюль, причинив двері й увімкнув світло. Лист був написаний незнайомим жіночим почерком.

Ви обіцяли допомогти мені, якщо буде потрібно, і я певна, казали ви це серйозно. Цей час настав скоріше, ніж я сподівалася. Зі мною сталося лихо, і я не знаю куди й до кого звернутися. Мого батька намагалися вбити, та, дякувати Богу, він іще живий.

Але він не приходив до тями. Ми викликали лікарів та поліцію, але тут немає нікого, кому я могла б довіритися. Приїжджайте відразу, якщо зможете, і... пробачте. Напевне, аж потім я зрозумію, що накоїла своїм проханням, але зараз не можу думати. Приїжджайте! Приїжджайте одразу!

Маргарет Трелоні.

Біль і захват боролися в мені, коли я читав, але найголовнішою була єдина думка: вона в біді — й покликала мене... мене! Мій сон про неї все-таки мав якусь причину.

— Чекайте! — гукнув я візникові.— Буду за хвилину!

І кинувся нагору.

За кілька хвилин ми вже щодуху мчали вулицею. Був базарний ранок, і коли ми дістались Пікадиллі, нас затримали сільські вози, проте решта дороги була вільною, і ми проїхали її швидко. Я попросив грума сісти до мене в карету і розказати, що сталося. Він уместився поруч зі мною і незграбно поклав капелюха на коліна.

— Міс Трелоні, сер, звеліла запрягти карету, і коли ми вже були готові, дала мені листа і сказала Моргану — кучеру, сер,— летіти. Вона сказала, щоб я не гаяв ні секунди і стукав, аж поки хтось вийде.

— Та знаю, знаю... ви мені казали! Але я хочу знати, чому вона послала по мене. Що сталося в домі?

— Та я й сам точно не знаю, сер, здається, господаря знайшли непритомним у його кімнати,

серед закривавлених простирадл і з раною в голові. Його неможливо було розбудити. Знайшла його міс Трелоні.

— Як вийшло, що вона побачила його о такій порі? Адже це сталося пізно вночі?

— Я не знаю, сер, я нічогосінько не знаю про деталі.

Побачивши, що він більше нічого не може розказати, я зупинив карету і випустив його, а потім знову все обдумав наодинці. Можна було ще багато про що розпитати його, та я відчував, що краще дізнатися про все від міс Трелоні, а не від її слуг.

Ми промчали мостом Лицарів, звернули на Кенсінгтон-Пеліс-роуд і незабаром зупинились навпроти великого будинку, розташованого ближче до Ноттинг-Холу, ніж до Кенсінгтонського кінця проспекту. Це був гарний дім, причому не лише завдяки його розмірам, а й архітектурі. Навіть у тьмяному ранковому світлі, яке начебто применшує речі, він здавався великим.

Міс Трелоні зустріла мене в холі. В її поведінці не відчувалося й тіні несміливості чи сорому — вона поводитися шляхетно й упевнено, що було ще більш незвичним, зважаючи на її схвильованість і надзвичайну блідість. У великій залі було кілька слуг, чоловіки зібрались біля вхідних дверей, а жінки тулилися по віддалених кутках і проходах. Із міс Трелоні розмовляв старший офіцер поліції, двоє чоловіків ув одностроях і один у цивільному стояли поруч. Вона імпульсивно схопила мою руку, в її

очах засвітилось полегшення. Її привітання було простим:

— Я знала, що ви прийдете!

Потиск руки може сказати багато, навіть якщо в нього не вклали особливого значення. Якось воно так вийшло, що рука міс Трелоні розчинилась у моїй. І навіть не тому, що рука була маленькою — вона була зграбною і гнучкою, з довгими ніжними пальцями, незвичайна і прекрасна рука,— то було підсвідоме підкорення. Проте тієї миті я не міг збагнути причини трепету, який охопив мене, відповідь прийшла пізніше.

Вона обернулася.

— Це містер Малкольм Росс,— мовила вона до старшого офіцера.

Офіцер віддав честь і відповів:

— Я знаю містера Малкольма Росса, міс. Можливо, він пригадає, я мав честь працювати з ним над справою фальшивомонетників у Брикстоні.

Спершу я не впізнав його — міс Трелоні поглинула всю мою увагу.

— Звичайно, старший офіцере Долан, я добре все пам'ятаю! — промовив я, потискаючи йому руку.

Я не міг не помітити, що наше знайомство, здається, заспокоїло міс Трелоні. Мою увагу привернула якась тривожність у її поведінці, я відчув, що їй хочеться поговорити зі мною без свідків. Тому я сказав офіцеру:

— Мабуть, буде краще, якщо ми з міс Трелоні побудемо якийсь час наодинці. Ви, певно ж, уже почули

все, що вона знає, а я краще зрозумію ситуацію, якщо зможу поставити кілька запитань. І якщо не заперечуєте, потім ми обговоримо з вами цю справу.

— Я радо усіма силами допоможу вам, сер,— відповів він щиро.

Ми увійшли до гарно вмебльованої кімнати з краєвидом на сад, що ріс за домом. Я зачинив двері, й вона сказала:

— Я пізніше подякую вам за доброту і підтримку в біді. Але зараз ви зможете допомогти мені лише тоді, коли ознайомитеся з фактами.

— Продовжуйте,— мовив я.— Розкажіть усе, що знаєте, не оминаючи жодної деталі, якою б дрібною вона вам зараз не здавалась.

— Мене розбудив якийсь звук, не знаю, що це було,— почала вона.— Знаю лише, що він проник у мій сон, бо я одразу ж прокинулася, тривожно прислухаючись до звуків у батьковій кімнаті. Наші спальні розташовані поруч, і перш ніж заснути, я часто чую, як він ходить. Він працює до пізньої ночі, тож прокидаючись уночі або і вдосвіта, я чую, що він не спить. Якось я спробувала переконати його не засиджуватися допізна — це не на користь його здоров'ю,— проте більше ніколи не ризикнула повторити це. Ви ж знаєте, яким суворим і холодним він може бути,— принаймні пам'ятаєте, що я про нього розповідала. Мені значно легше з ним, коли він розлючений, та коли зовні він спокійний, а насправді вишкіряється і видно його зуби, то я почувуюся... ну, я й сама не знаю як! Минулої ночі я тихенько встала

і прокралася до дверей, бо й справді боялася його потурбувати. Не було чути жодних рухів чи криків, тільки якесь дивне човгання і повільне тяжке дихання. Ох! Це було жахливо, чекати в темряві й тиші, боятися — боятися невідомо чого!

Врешті я зібрала свою сміливість, тихесенько обернула клямку і прочинила двері. В середині було темно: я бачила лише контури вікон. Але в пільмі звук дихання ставав іще чіткішим і страшнішим. Я прислухалася, а воно тривало, проте не було чути інших звуків. Я різко відчинила двері: мені було страшно відхилити їх повільно, ніби я відчувала, що за ними могло зачаїтися щось жахливе, готове вискочити і кинутися на мене! Тоді я ввімкнула світло й увійшла до кімнати. Спершу я подивилась на ліжко. Простирадла були зім'яті, посеред ліжка була величезна червона пляма, яка розповзлась аж до країв, — від цього моє серце завмерло. З іншого кінця кімнати долинуло харчання, і мої очі звернулись туди. Там на правому боці, підігнувши руку під себе, лежав непритомний батько. Кривавий слід тягнувся крізь кімнату до ліжка. Коли я нахилилася, щоб оглянути його, він лежав у калюжі крові, а вона була така червона, страшна... Місце, де він лежав, було якраз навпроти великого сейфа. Батько був у піжамі: лівий рукав подертий і оголяв руку, простягнуту до сейфа. Вона була... о, вона була вкрита кривавими плямами, а тіло на зап'ясті навколо золотого браслета було вивране або вирізане чимось. Я не знала про той браслет, він мене вразив.

Вона замовкла на якусь мить, і я, бажаючи допомогти їй, сказав:

— Це не повинно було здивувати вас. Зараз браслети носять чоловіки, про яких таке навіть не подумавеш. Я бачив чоловіка, якого засудили до смерті, а на руці його був золотий браслет.

Здається, пауза принесла їй деяке полегшення, і вже спокійніше вона сказала:

— Я боялася, що він помре від утрати крові, тож подзвонила, а потім покликала на допомогу. За кілька хвилин — хоча мені вони здалися неймовірно довгими — нагору прибігло декілька слуг, потім ще і ще, усі вони були з витріщеними очима, розпатлані й у піжамах.

Ми перенесли батька на диван, а домоправителька, місіс Грант, яка серед нас усіх здавалася найбільш розважливою, почала шукати причину кровотечі. Через декілька секунд стало очевидно, що кров цебенить із руки. Там була глибока рана, не рівна, як ото від ножа, а з подертими краями, і здається, була ушкоджена вена. Місіс Грант перев'язала рану хусткою, і кровотеча відразу припинилась. Тоді я вже прийшла до тями й послала одного слугу по лікаря, а іншого в поліцію. Коли вони пішли, я відчула, що, попри всю прислугу, була в будинку зовсім сама й що нічого не знаю про батька. І тоді мені страшенно захотілося, щоб поруч була людина, яка могла б допомогти. І я подумала про вас і вашу щирі обіцянку в човні під вербою. Я звеліла слугі негайно приготувати карету, поспіхом написала листа і послала по вас.

Вона замовкла. Тієї миті я не хотів нічого казати про свої почуття. Я поглянув на неї; гадаю, вона зрозуміла, бо на мить глянула на мене й знову опустила очі, а щоки її зачервонілись, як півонії. З очевидним зусиллям вона продовжила свою розповідь:

— Лікар прибув швидко. Грум застав його, коли той відчиняв двері свого будинку, сюди він просто-таки прибіг. Він наклав справжній джгут на ушкоджену батькову руку і повернувся додому по інструменти. Насмілюся припустити, що він зараз повернеться. Тоді прийшов поліцейський і послав повідомлення у відділок, дуже швидко з'явився старший офіцер. Тоді прибули ви.

Запала довга пауза, і я наважився на мить взяти її за руку. Не промовивши більше і слова, ми відчинили двері й приєднались до старшого офіцера у холі. Він поспішив до нас, кажучи на ходу:

— Я оглядаю все особисто, й повідомлення уже відправлено у Скотланд-Ярд. Бачите, містере Росс, у цьому випадку дуже багато дивного, і я подумав, що добре було б залучити найкращого спеціаліста з відділу кримінальних розслідувань. Тому в записці я написав, щоб негайно прислали містера Доу. Ви пригадуєте його, сер, він займався справою про отруєння того американця у Гокстоні.

— Авжеж,— сказав я,— добре пам'ятаю: у цій та інших справах, адже я кілька разів скористався його майстерністю і проникливістю. Він найрозсудливіший з усіх, кого я знаю. Коли я працював у захисті

й вірив, що мій підопічний був невинний, я був радий, що він виступав проти нас!

— О, це велика похвала, сер! — промовив офіцер з удячністю.— Я радий, що ви схвалюєте мій вибір і що я вчинив правильно, пославши по нього.

Я щиро відповів:

— Краще і бути не могло. Не сумніваюся, що разом ми докопаємося до фактів — і до того, що за ними стоїть!

Ми піднялися в кімнату містера Трелоні й побачили все таким, як описала його дочка.

В двері задзвонили, а за хвилину зайшов молодий чоловік з орлиними рисами, гострими сірими очима і широким чолом, яке буває у мислителів. В руці у нього була чорна валізка, яку він одразу ж відкрив. Міс Трелоні відрекомендувала нас одного одному:

— Доктор Вінчестер, містер Росс, старший офіцер Долан.

Ми обмінялися поклонами, й лікар узявся до роботи. Ми нетерпляче дивились, як він обробляв рану. Не відриваючись від роботи, він звертав увагу офіцера на деякі особливості рани, а той одразу ж заготовував кожен факт у свій записник.

— Погляньте! Декілька паралельних ран починаються з лівого боку п'ясті й у деяких місцях загрожують радіальній артерії. Ось ці маленькі ранки, глибокі, з нерівними краями, здається, від удару тупим знаряддям. А цю завдали якимось гострим клином: тіло немовби пошматоване від бічного натиску.

Повернувшись до міс Трелоні, він раптом сказав:

— Як ви вважаєте, ми можемо зняти цей браслет? В цьому немає нагальної потреби, адже він зсунеться вниз і зможе вільно висіти, проте це було б добре для подальшого комфорту пацієнта.

Бідолашна дівчина спалахнула і відповіла приглушеним голосом:

— Не знаю, я... я тільки недавно переїхала жити до батька і так мало знайома з його життям чи поглядами, що боюся, не зможу нічого вирішити в цій ситуації.

Глянувши на неї проникливим поглядом, лікар лагідно сказав:

— Пробачте мені, я не знав. Зараз нема потреби його знімати, а то я зробив би це під власну відповідальність. Згодом, якщо виникне така потреба, ми легко зможемо розпиляти його терпугом. Звісно, ваш батько мав якусь причину, щоб його носити. Дивіться! До браслета прикріплений крихітний ключ...

Він замовк і нахилився нижче, а потім узяв у мене свічку і освітив браслет. Попросивши мене знову потримати свічку, він дістав із кишені збільшувальне скло і почав оглядати прикрасу. Після докладного обстеження він підвівся і передав скло Долану, кажучи:

— Краще огляньте його самі. Це незвичайний браслет: потрійні сталеві кільця вкриті золотом — бачите, тут воно протерлося. Напевне, його не

можна зняти так просто і потрібно буде щось більше, ніж звичайний напилочок, щоб це зробити.

Офіцер нахилився, а потім став на коліна біля дивана, так як це зробив лікар. Якусь хвилю він досліджував браслет, повільно обертаючи його, щоб не прогавити жодної деталі. Тоді підвівся і подав збільшувальне скло мені.

— Коли оглянете його самі,— сказав він,— дозвольте і леді поглянути, якщо вона захоче! — і почав докладно записувати щось в блокнот.

Я вніс невелику зміну в його пропозицію. Я передав скельце міс Трелоні, кажучи:

— Чи не краще вам першою оглянути браслет?

Вона відступила, заперечно піднявши руку, й випалила:

— О ні! Батько показав би його, якби захотів, щоб я його бачила.

І додала, ніби пом'якшуючи свої слова:

— Ви, звісно, повинні його оглянути, ви повинні дослідити і обдумати все, і я справді... справді вам вдячна...

Міс Трелоні відвернулась, я бачив, як вона тихо плакала. Навіть у такій біді та сум'ятті їй було справді прикро, що вона знала про батька зовсім мало і це незнання впливало у такий час і стало зрозуміле стільком незнайомим людям. А те, що всі вони чоловіки, не применшувало прикrostі, хоч у цьому й було деяке полегшення. Намагаючись зрозуміти її почуття, я не міг не думати, що її, мабуть, втішало хоча б те, що в цей час на неї не були спрямовані

жіночі погляди, а вони проникливіші, ніж погляди чоловіків.

Я підвівся, закінчивши огляд, який підтвердив висновки лікаря, котрий знову зайняв своє місце поруч із диваном і далі опікувався пораненим. Офіцер Долан сказав мені пошепки:

— Гадаю, нам пощастило з лікарем!

Я кивнув і вже збирався зробити якийсь комплімент його спостережливості, аж тут у двері тихо постукали.

Розділ II

Дивні інструкції

Старший офіцер Долан швидко підійшов до дверей. За спільною мовчазною згодою він узяв на себе обов'язки старшого в кімнаті. Всі інші чекали. Він прочинив двері, а тоді з жестом очевидного полегшення широко розчахнув їх, і до кімнати увійшов парубок. Він був чисто поголений, високий і худорлявий, з орлиним обличчям і блискучими живими очима, які, здавалося, охоплювали все з першого погляду. Щойно він увійшов, старший офіцер Долан простягнув йому руку.

— Сер, я прибув одразу, тільки-но отримав ваше повідомлення. Я радий, що ви мені довіряєте, — сказав прибулець.

— А певно! — щиро мовив офіцер. — Я ще не забув наших давніх днів на Боу-стріт і ніколи не забуду!

І без зайвих слів почав розповідати про все, що сталося. Сержант Доу поставив кілька запитань, які прояснили для нього деякі обставини чи зв'язки між особами. Втім, Долан випереджував кожне запитання і, розповідаючи, пояснював усе необхідне. Час від часу сержант Доу кидав швидкі погляди то на когось із нас, то на кімнату загалом чи якусь деталь, то на пораненого, який лежав непритомний на дивані. Коли старший офіцер закінчив, сержант обернувся до мене і сказав:

— Може, ви пригадуєте мене, сер. Я працював із вами над справою Гокстона.

— Дуже добре пам'ятаю,— сказав я, подаючи йому руку.

Знову заговорив офіцер:

— Сержанте Доу, ви розумієте, що на вас лежить цілковита відповідальність за цю справу?

— Сподіваюся, під вашим керівництвом, сер? — перебив той.

Долан похитав головою і заперечив, усміхаючись:

— Здається мені, що це той випадок, який забиратиме всі сили і думки. В мене інша робота, але якщо зможу хоч якось допомогти, то буду радий це зробити!

— Добре, сер,— відповів сержант і, віддавши честь якимось новим способом, розпочав слідство.

Спершу він підійшов до лікаря і, дізнавшись його ім'я та адресу, попросив написати докладний звіт, який можна буде використати і пред'явити в управлінні. Доктор Вінчестер похмуро вклонився і пообіцяв це зробити. Тоді сержант підійшов до мене і трохи тихіше мовив:

— Мені подобається ваш лікар. Гадаю, ми зможемо разом працювати!

Обернувшись до міс Трелоні, він попросив:

— Будь ласка, розкажіть про вашого батька все, що знаєте: про його стиль життя, його походження — загалом про все, що якимось чином могло його цікавити чи до чого він мав стосунок.

Я вже хотів був його зупинити, аби попередити про те, що вона вже зізналася у необізнаності щодо батькових справ і звичок, але дівчина заперечно підняла руку і заговорила сама:

— На жаль, я практично нічого чи навіть зовсім нічого не знаю. Старшому офіцеру Долану і містеру Россу уже відомо все, що я можу сказати.

— Тоді ми повинні задовольнитися тим, що маємо,— доброзичливо мовив офіцер.— Розпочну з докладного обстеження. Кажете, ви були за дверима, коли почули шум?

— Я була в своїй кімнаті, коли почула дивний звук — либонь, це був початок того, що мене розбудило. Я одразу ж вийшла з кімнати. Батькові двері були зачинені, я бачила сходовий майданчик і верхні сходинки. Ніхто не міг би пройти повз мої двері непоміченим, якщо ви це маєте на увазі!

— Саме це я і мав на увазі, міс. Якщо кожен, хто знає хоч що-небудь, розкаже це так само чітко, ми швидко докопаємось до суті справи!

Потім він підійшов до ліжка, докладно його оглянув і запитав:

— Ліжка торкалися?

— Наскільки я знаю, ні,— сказала міс Трелоні,— але я запитаю місіс Грант, це домоправителька,— дала вона, подзвонивши у дзвоник. З'явилась сама місіс Грант.

— Увійдіть,— сказала міс Трелоні.— Місіс Грант, ці джентльмени хочуть знати, чи хтось торкався ліжка.

— Я ні, мем.

— Тоді,— сказала міс Трелоні, повертаючись до сержанта Доу,— ніхто інший не міг його торкатися. Тут увесь час була або я, або місіс Грант, і не думаю, що хто-небудь зі слуг, які з'явилися сюди, взагалі наближався до ліжка. Бачите, батько лежав тут, біля великого сейфа, і його всі обступили. Незабаром усі вони пішли геть.

Порухом руки Доу попросив нас залишатись на іншому боці кімнати, поки він обстежував ліжко за допомогою збільшувального скла, дбаючи передусім про те, щоб повернути кожну складку простирадла у попереднє положення. Оглядаючи підлогу навколо ліжка, зробленого з масивного червоного дерева і оздобленого прегарною різьбою, він звертав особливу увагу на місце, де кров стекла по його краю. Дюйм за дюймом, повзучи навколішки, намагаючись уникати плям на підлозі, він простежив за кривавими слідами аж до місця поблизу великого сейфа, де лежало тіло. Він оглянув усе в радіусі кількох ярдів довкола нього, але, здається, не виявив нічого вартого особливої уваги. Тоді він обстежив фасад сейфа, поверхню навколо замка, нижній і верхній фрагменти подвійних дверей, особливо місце, де вони з'єднувалися з передньою частиною.

Потім підійшов до вікон, які були закриті віконницями на защіпках.

— Віконниці були зачинені? — недбало спитав він міс Трелоні, ніби очікуючи заперечну відповідь, яку і отримав.

Увесь цей час доктор Вінчестер займався пацієнтом — він перев'язав рани навколо зап'ястя і детально обстежував голову, горло і ділянку серця. Він уже не раз прикладав ніс до його рота і принюхувався. І щоразу мимоволі оглядав кімнату, ніби щось шукаючи.

А далі ми почули голос детектива:

— Наскільки я розумію, хтось хотів уставити ключа в замок. Здається, в механізмі є якийсь секрет, який я не можу розгадати. Це замок із комбінації сімох цифр, але, здається, є спосіб заблокувати навіть цю комбінацію. Це одна з робіт фірми «Четвуд», я заскочу до них і спробую щось дізнатися.

І, немовби скінчивши свою роботу, обернувся до лікаря і спитав:

— Докторе, ви можете вже сказати щось певне, те, що не вплине на ваш повний звіт? Якщо маєте якісь сумніви, я можу почекати, але що скоріше я дізнаюся щось конкретне, то краще.

Доктор Вінчестер одразу ж відповів:

— Як на мене, чекати нічого. Звичайно, я складу повний звіт, а поки що розкажу вам усе, що знаю, — хоча це не так вже й багато, й усе, що думаю, — а це ще менш певне... На голові немає рани, яка могла б викликати ступор, у якому й далі перебуває пацієнт. Я припускаю, що його або напоїли якимись ліками, або він під дією гіпнозу. Наскільки я можу визначити, це не ліки — принаймні я таких не знаю. Звичайно, в цій кімнаті так прикро тхне мумією, що тяжко бути впевненим у чомусь, що має тонкий запах.

Гадаю, ви відчули запах особливих єгипетських пахощів: бітуму, нарду, запашної живиці, прянощів. Можливо, десь у цій кімнаті є якась субстанція чи рідина, котра і спричинилася до того ефекту, який ми спостерігаємо. Можливо, пацієнт ужив якийсь наркотик і в сонному стані ушкодив себе. Але в цьому я сумніваюся, і про це свідчать іще й інші обставини. Втім, потрібно мати на оці й цю підозру.

Тут утрутився сержант Доу.

— Може, й так, але ми мали б знайти інструмент, яким було ушкоджене зап'ястя. Десь на ньому були б сліди крові.

— Саме так! — сказав лікар, поправляючи окуляри, немов готуючись до суперечки.— Але якби пацієнт випив якісь ліки, то діяв би не одразу. Поки ми ще не знаємо про всі їхні властивості,— якщо й справді це припущення правильне,— та повинні бути готовими до всього.

Тут до розмови приєдналася міс Трелоні.

— Може, це і правда, та згідно з другою частиною вашого припущення, рану міг завдати він сам, причому вже після того, як ліки почали діяти.

— Авжеж! — погодилися обоє.

— Проте ваш здогад не виключає інших можливостей, тож ми повинні мати на увазі, що і якийсь інший варіант може бути правильним. Тому я вважаю, що ми перш за все повинні знайти зброю, якою було ушкоджене зап'ястя.

— Можливо, він сховав зброю у сейф, перш ніж остаточно втратив свідомість,— зопалу мовив я.

— Це неможливо, — швидко заперечив лікар. — Принаймні я вважаю це практично неможливим, — обережно додав він, коротко мені вклонившись. — Бачите, ліва рука заллята кров'ю, а на сейфі немає жодних слідів крові.

— Правда, — сказав я, і запала довга мовчанка.

Першим її порушив лікар.

— Ми повинні якнайшвидше запросити медсестру. Якщо дозволите, я відразу ж піду по неї. Мушу попросити, щоб хтось із вас постійно залишався з пацієнтом до мого повернення. Може, пізніше виникне потреба перенести його в іншу кімнату, але наразі буде найкраще, якщо він залишиться тут. Міс Трелоні, я можу розраховувати на те, що або ви, або місіс Грант зостанетесь тут — не просто в кімнаті, а поблизу пацієнта — і спостерігатимете за ним до мого повернення?

Вона кивнула у відповідь і сіла поруч із диваном. Лікар пояснив їй, що робити, якщо батько отямиться.

— Мабуть, мені ліпше повернутися у відділок, — сказав Долан сержантові Доу, — звісно, якщо ви не захочете, щоб я залишився тут іще якийсь час.

Той відповів:

— А Джоні Райт досі служить у вашому підрозділі?

— Так! А ви б хотіли взяти його до себе?

Доу кивнув у відповідь.

— Тоді я пришлю його до вас. Він допомагатиме вам, скільки ви забажаєте. Я накажу йому працювати лише під вашим керівництвом.

Сержант провів його до дверей, кажучи по дорозі:

— Дякую, сер. Ви завжди піклуєтесь про людей, які з вами працюють. Мені приємно знову бути з вами. Я подамся у Скотланд-Ярд і відрепортую своєму шефу, потім зайду до «Четвуда» і повернусь сюди. Гадаю, міс Трелоні, я зможу залишитися тут на день чи два. Це допоможе в розслідуванні, й, можливо, вас заспокоїть моя присутність.

— Я буду вам дуже вдячна.

Якусь хвилю він пильно дивився на неї, а потім заговорив знову:

— Ви дозволите мені оглянути стіл та бюро вашого батька? Там може бути те, що дасть нам ключ або принаймні вкаже на розгадку цих подій.

Її відповідь була настільки беззаперечна, що це його майже здивувало.

— Ви отримуєте дозвіл робити все, що посприє нам у цій жахливій біді, все, що допоможе дізнатися про напад на батька і зможе захистити його надалі!

Детектив обшукав туалетний столик, а далі й письмовий стіл. В одній із шухляд він найшов запечатаного листа й подав його міс Трелоні.

— Лист... мені... й написаний батьковою рукою! — вигукнула вона.

Я спостерігав за її обличчям, коли вона читала, та помітивши, що сержант Доу не відводить від неї погляду, почав стежити за ним. Коли міс Трелоні скінчила читати листа, у мене з'явилося невиразне

припущення, що детектив підозрює в чомусь міс Трелоні.

Прочитавши листа, вона опустила очі й поміркувала. Тоді знов уважно перечитала його: цього разу зміни на обличчі були помітніші. Закінчивши читати вдруге, вона знову замовкла. Тоді, хоча й не без вагання, передала листа детективу. Він нетерпляче прочитав його, зберігаючи, втім, безпристрасний вираз обличчя, перечитав іще раз і з поклоном віддав його. Знову зробивши невелику паузу, вона передала листа мені. При цьому на якусь мить вона з благанням звела очі на мене, і її бліді щоки вкрилися рум'янцем. Я взяв його з суперечливими почуттями, та загалом був радий. Вона не показала хвилювання, передаючи листа детективу, вона не показала б його нікому іншому, але мені... Я побоявся розвинути цю думку і читав далі, відчуваючи, що очі обох — міс Трелоні й детектива — націлені на мене.

ЛЮБА ДОЧКО, я хочу, щоб ти прийняла цей лист як інструкцію — абсолютну й обов'язкову, без дозволу на жодні зміни — якщо зі мною станеться щось несподіване. Якщо мене раптово і таємниче здолає хвороба, нещасний випадок чи напад, ти повинна беззастережно виконувати ці інструкції. Якщо тоді, коли ти дізнаєшся про мій стан, виявиться, що я не в спальні, мене повинні перенести туди. Навіть якщо я буду вже мертвий, моє тіло слід туди помістити. Відтоді я ні на мить не повинен залишатися сам.

З приходом ночі й до світанку в кімнаті повинні залишатись принаймні дві особи.

Бажано, щоб час від часу приходила досвідчена сиділка і занотовувала кожен змінний чи постійний симптом, який здасться їй дивним. Мої адвокати Марвін і Джукс із Лінкольн-інн, 27 б, отримали докладні інструкції у випадку моєї смерті, й містер Марвін зобов'язався особисто прослідкувати за виконанням моїх побажань.

Я порадив би тобі, любя дочко, знайти друга, якому б ти довіряла і який приходив би щонаочі наглядати і був наготові. Таким другом можуть бути і чоловік, і жінка, але треба додати ще одного спостерігача чи помічника протилежної статі. Зрозумій, саме це і є суттю мого побажання — присутність активних розумних людей чоловічої і жіночої статі. Ще раз, любя моя Маргарет, хочу переконати тебе в потребі нагляду за мною. Якщо я захворію чи буду поранений, це буде незвичайний випадок, тому хочу попередити тебе, щоб ти була максимально готова.

Жодну річ із моєї кімнати — маю на увазі диковинки — не можна забирати чи якимось чином переставляти. В мене є особливі причини для певного розташування кожної дрібниці, тому будь-яка перестановка може зруйнувати мої плани.

Якщо тобі будуть потрібні гроші чи порада у чомусь, містер Марвін виконає твої побажання, стосовно яких він отримав мої чіткі інструкції.

Ейбл Трелоні.

Я ще раз перечитав листа, перш ніж заговорити, тому що боявся видати себе. Вибір друга міг стати важливою нагодою для мене. У мене вже з'явилися підстави для надії, коли міс Трелоні попросила допомогти їй у біді, але любов має свої сумніви, і я боявся. Мої думки, здавалось, завирували з блискавичною швидкістю. Звісно, я не повинен пропонувати себе на роль друга, якого батько порадив дочці знайти для підтримки, але в її погляді було те, чим я не міг нехтувати. Та й хіба ж не послала вона по мене, хоч ми тільки раз із нею зустрілися на званому вечорі, а потім здійснили коротку прогулянку річкою? Чи не буде це принизливо для неї просити мене двічі? Принизити її! Ні! Тож, повертаючи їй листа, я сказав:

— Знаю, ви пробачите мені, міс Трелоні, якщо я дозволяю собі забагато, але я пишатимусь, якщо отримаю від вас дозвіл допомагати вам наглядати за батьком. Хоч і сумний цей привід, та я буду радий отримати такий привілей.

Попри очевидне і болісне зусилля зберегти самовладання, хвиля рум'янцю залляла її обличчя та шию. Здавалось, барва наповнила навіть її очі — і утворила різкий контраст із блідими щоками, коли хвиля відкотилась. Вона тихо відповіла:

— Я буду дуже вдячна за вашу допомогу!

Тоді, ніби опам'ятавшись, додала:

— Але не дозволяйте мені стати егоїсткою! Я знаю, у вас багато обов'язків, і буде нечесно забирати увесь ваш час!

— Міс Трелоні,— відповів я одразу,— мій час належить вам. Я сьогодні ж можу влаштувати свою роботу так, що приходитиму сюди по обіді й залишатимуся до ранку. Пізніше, якщо буде потреба, я матиму ще більше вільного часу.

Маргарет була дуже зворушена. Я бачив, як сльози набігли їй на очі; вона відвернулася. Заговорив детектив:

— Я радий, що ви будете тут, містер Росс. З дозволу міс Трелоні й мого начальства у Скотланд-Ярді, я зможу перебувати в будинку. Цей лист, здається, все міняє, хоча таємниця стала ще більшою. Якщо ви зачекаєте тут годину чи дві, я піду у відділок, а тоді до виробників сейфа. Після цього я повернуся, а ви спокійно зможете піти, адже я буду тут.

Коли він пішов, ми з міс Трелоні не сказали одне одному й слова. Аж ось вона глянула на мене, й після цього я б не помінявся місцем навіть із королем.

Якийсь час вона займалася приготуванням постелі для батька. Тоді, попросивши мене не спускати з нього очей, поки вона не повернеться, швидко вийшла. За декілька хвилин вона повернулася з місіс Грант, двома служницями і двома чоловіками, які принесли цілу раму і набір деталей для легкого залізного ліжка. Вони взялися до роботи й, закінчивши, вийшли з кімнати, а міс Трелоні сказала мені:

— Буде добре, якщо до повернення лікаря все вже буде готове. Він, мабуть, захоче перенести батька на ліжку, а справжнє ліжка буде кращим для хворого, ніж диван.

Потім вона поставила стілець поруч із батьком і сіла, спостерігаючи за ним.

Я пройшов по кімнаті, звертаючи увагу на кожну деталь. І справді, в кімнаті було предостатньо речей, які могли б розбудити цікавість у кожному, навіть не за таких чудернацьких обставин.

Весь покій був наповнений незвичайними старожитностями, переважно єгипетськими. Я знай розглядав їх, аж надворі почувся шурхіт гравію під колесами. Потім пролунав дзвінок у вхідні двері, й за кілька хвилин, постукавши, зайшов доктор Вінчестер у супроводі молодої жінки в темному одязі сиділки.

— Мені пощастило! — сказав він. — Я одразу ж знайшов доглядачку. Міс Трелоні, це медсестра Кеннеді.

Розділ III

Спостерігачі

Мене вразило те, як поглянули одна на одну ці дві молоді жінки. Мабуть, я надто вже звик спостерігати за поведінкою свідків під час судових засідань, і ця звичка просто-таки в'їлася в мою натуру. Порівнявши їх обох, я немовби дізнався щось нове і про міс Трелоні. І справді, які різні були ті дві жінки! У міс Трелоні була прегарна фігура, смаглява шкіра і правильні риси обличчя. У неї були чудові очі: великі, темні, мов оксамит, наділені таємничою глибиною, а погляд їхній був ніби чорне дзеркало, яке доктор Ді використовував у своїх чаклунських обрядах.

Я чув, як один літній джентльмен, відомий східний мандрівник, порівняв ефект її погляду зі спогляданням уночі через відчинені двері на віддалене світло великих ламп мечеті. Брови її були неначе серпики і вдало доповнювали її глибокі прекрасні очі. Коси були темні й м'які, мов шовк. Темне волосся зазвичай свідчить про переважання тваринних інстинктів і є виразом сильної натури, але в міс Трелоні відчувалася витонченість і аристократичне виховання, а її сила була радше духовна, ніж фізична.

Вся вона здавалася втіленням гармонії. Постава, фігура, коси, очі, гожі соковиті уста, прегарна лінія обличчя, витончені пальці, зап'ястя, яке, здавалося,

рухалось так, ніби мало здатність самостійно відчувати,— в цій особистості поєдналися грація і ніжність, краса і чар.

Доглядачка Кеннеді була приземкувата, повнява і кремезна, з товстими ногами і дужими руками. В ній переважала барва осіннього листя. Мідно-руді коси були густі й довгі, а золотисто-карі очі виблискували на вкритому ластовинням засмаглому обличчі. Рум'янець на її щоках був радше брунатної барви. Червоні губи та білі зуби не вносили змін у кольорову палітру, а лише підкреслювали її. У неї був кирпатий ніс, який свідчив про щедрю, невтомну і добротливу натуру, а широке світле чоло було осяяне думкою і розсудливістю.

Дорогою з госпіталю доктор Вінчестер розказав їй про всі необхідні деталі, тож вона відразу ж узялася до роботи. Оглянувши ліжко і поправивши подушки, вона звернулась до лікаря, і незабаром усі ми підняли містера Трелоні й перенесли на ліжко.

Ополудні, коли повернувся сержант Доу, я заїхав до свого помешкання на Джермін-стріт і вислав деякі речі, книжки і папери, які могли бути мені потрібні упродовж наступних кількох днів, а потім узявся до виконання службових обов'язків. Цього дня суд засідав до пізньої пори, й коли я підїхав до воріт Кенсінгтон-Пеліс-роуд, вибило шосту. Мене розмістили у великій кімнаті поруч зі спальнею містера Трелоні.

Того вечора ми ще не встановили регулярності спостереження, тому на початку вечора чергування

були нерівномірними. Сиділка Кеннеді, яка чергувала цілий день, відпочивала, домовившись прийти знову перед дванадцятою годиною. Доктор Вінчестер, який вечеряв удома, залишався в кімнаті, поки не погукали на вечерю, і повернувся одразу ж по її закінченні. Тим часом біля хворого перебувала місіс Грант, а також був присутній і сержант Доу, який обстежував кімнату і суміжні приміщення. О дев'ятій годині ми з міс Трелоні замінили лікаря на цьому посту.

По обіді вона кілька годин відпочивала і тепер сказала, що вирішила цілу ніч і очей не стуляти.

Я не намагався її переконати, бо знав, що її рішення непохитне, а натомість поклав собі наслідувати її приклад.

Наразі я нічого не сказав про свої наміри. Ми зайшли навшпиньки, так тихо, що схилений над ліжком лікар не почув нас і здався трохи наляканим, коли, підвівши очі, зустрівся з нами поглядом. Я відчував, що таємничість усієї цієї справи почала діяти йому на нерви, як уже подіяла на нерви декому з нас.

Він був, як я здогадувався, трохи сердитий на себе й одразу ж заговорив, ніби стараючись відігнати наші думки про його збентеження:

— Не розумію, в чому причина цього ступору. Я знову докладно, як тільки міг, його обстежив і задоволений тим, що мозок не ушкоджений, тобто зовнішнього пошкодження нема. Його життєві органи функціонують нормально, я декілька разів давав

йому їжу, й вона пішла йому на користь. Його дихання сильне і рівне, а пульс повільніший, ніж уранці. Я не можу знайти слідів якихось ліків, а його стан не нагадує тих випадків гіпнотичного сну, які я бачив у клініці Шарко у Парижі. А щодо цих ран,— він м'яко приклав палець до забинтованої п'ясті, яка лежала на покривалі,— я не знаю, як їх пояснити. Їх міг завдати ткацький верстат, але це припущення недоречне. Може, їх завдала дика тварина, якщо перед тим вона нагострила кігті. Це також, на мою думку, неможливо. До речі, ви тримаєте незвичайних звірят: може, якийсь особливий вид, наприклад, сумчасту куницю?

Міс Трелоні сумно усміхнулася й відповіла:

— О ні! Батько любить лише мертвих і муміфікованих звірят, живі йому не до вподоби.

Ці слова були сказані з відтінком гіркоти чи ревності — я не міг точно визначити.

— Навіть мій Сильвіо, наймиліший і найвихованіший кіт на світі, тримався тут, сказати б, на чесному слові, й у цій кімнаті йому бувати заборонено.

Коли вона говорила, почулося шкрябання у двері. Обличчя міс Трелоні раптово посвітліло. Вона підскочила і кинулась до дверей, кажучи на ходу:

— Ось де він! Це мій Сильвіо. Він стає на задні лапки і смикає за клямку, як хоче увійти.

Вона відчинила двері й заговорила до кота, мов до дитини:

— Хочеш до матері? Ходи сюди, але залишайся на руках!

Вона взяла kota на руки і підійшла до нас. То було прегарне звірятко: сірий шиншиловий перс із довгою шовковистою шерстю, з пихатими, хоча і м'якими манерами, з величезними лапами. Поки вона його пестила, він раптом вивернувся, наче в'юн, і вислизнув з її рук. Перебіг через кімнату, став навпроти низького столика, де стояла котяча мумія, і почав някати й сичати на неї. Міс Трелоні негайно кинулася до нього і взяла на руки. Сильвіо викручувався, та не кусав і не дряпав свою господиню, бо, напевне, таки любив її. Опинившись на руках, він затих, а вона пошепки повчала його:

— Ох ти ж і нечемний, Сильвіо! Ти порушив слово, яке за тебе дала мама. А тепер попрощайся з джентльменами і йди в мамину кімнату! — кажучи це, вона простягнула мені котячу лапу для потиску.

— Його лапа, — сказав я, — схожа на маленьку боксерську рукавицю з кігтями.

Вона усміхнулася.

— Так і повинно бути. Хіба ви не помітили, що у мого Сильвіо сім подушечок, дивіться! — вона відкрила його лапу, і справді, там було сім кігтів. Я легенько погладив його лапу, кігті вистромились, і один із них випадково — злості вже не було, і кіт муркав — уколів мого пальця.

— Та в нього кігті, мов бритви! — сказав я.

Доктор Вінчестер нахилився, розглядаючи котячі пазурі, й вигукнув:

— Ого!

Потім підійшов до столу, видер аркуш із записника і повернувся. Він поклав папір на долоні, коротко вибачився перед міс Трелоні, поставив котячу лапу на нього і притиснув другою рукою. Пихатому коту не сподобалась така фамільярність, і він спробував забрати лапу. Саме цього лікар і хотів, бо кіт випустив кігті й зробив кілька прорізів у папері. Міс Трелоні віднесла свого улюбленця геть. Повернувшись за кілька хвилин, вона сказала:

— Найдивніше — це та мумія! Коли Сильвіо вперше увійшов до кімнати — адже я взяла його ще кошеням, щоб показати батькові, — він зробив те ж саме! Він вистрибнув на стіл і спробував подрпати чи вкусити мумію. Це розлютило батька, й він звелів нагнати бідолашного Сильвіо.

Поки її не було, доктор Вінчестер зняв пов'язку з руки містера Трелоні. Рана була досить чиста, окремі порізи виступали яскраво-червоними лініями. Лікар склав чернетку впоперек отворів від котячих кігтів і приклав їх до рани. Зробивши це, він поманив нас до себе. Порізи в папері співпадали з ранами на зап'ясті! Пояснення були зайвими, й він сказав:

— Було б краще, якби панич Сильвіо не порушив заборони!

На якусь мить ми всі замовкли.

Раптом міс Трелоні сказала:

— Але ж Сильвіо не було тут минулої ночі!

— Ви певні? І можете при потребі це довести?

Вона завагалася, перш ніж відповісти:

— Я певна цього, але боюсь, що довести це буде непросто. Сильвіо спить у моїй кімнаті в кошику. Я вклала його спати вчора ввечері: пам'ятаю, як накривала його покривалом. Уранці я сама дістала його з кошика. Тут я його не бачила, проте, звичайно, це не має великого значення, адже я потерпала за батька і була занадто зайнята ним, щоб помітити Сильвіо.

Лікар засмучено похитав головою.

— Хоч як там було, а зараз нічого не доведеш. Кожен кіт облизує собі лапи, тож слідів крові уже не знайти.

Ми знову замовкли, і знову мовчанку порушила міс Трелоні.

— Але зараз, коли я про це думаю, то розумію, що бідний Сильвіо не міг поранити батька. Мої двері були зачинені, коли я вперше почула шум, як і батькові, коли я біля них прислухалася. Коли я увійшла, рана вже була, тож це сталося до того, як Сильвіо міг пробратися всередину.

Це було вагоме пояснення, надто ж для мене, бо, на мій погляд, воно задовольнило б навіть суд присяжних. Зняття обвинувачень із Сильвіо принесло мені виразне задоволення, може, тому що це був улюбленець міс Трелоні. Щасливий кіт! Господиня його дуже втішилася, коли я сказав:

— Вердикт: невинний.

Доктор Вінчестер, помовчавши, зауважив:

— Мої вибачення паничу Сильвіо, але я досі спантеличений, чому він так гостро настроєний

проти мумії. Чи він так само реагує на інші мумії у будинку? Припускаю, їх тут багато. Я помітив три в холі, коли увійшов.

— Їх тут чимало, — відповіла вона. — Деколи й сама не знаю, де я — в приватному будинку чи в Британському музеї. Але Сильвіо зважає тільки на цю мумію. Може, тому що це мумія тварини, а не чоловіка чи жінки.

— Це, певно, мумія kota! — сказав лікар, стрепенувшись, і пройшов через кімнату, щоб поглянути на мумію уважніше. — Так, мумія kota, і дуже витончена, до речі. Якби це не був особливий улюбленець якоїсь поважної персони, його б ніколи так не вшанували. Погляньте! Розфарбований футляр і обсидіанові очі — такі ж, як у мумії людини.

Надзвичайна річ — це тяжіння представників одного виду. Ось мертвий кіт — і все; йому, мабуть, чотири чи п'ять тисяч років — а другий кіт, іншої породи, з практично зовсім іншого світу, готовий налетіти на нього так, ніби той не мертвий. Я б хотів трохи поекспериментувати, якщо ви не заперечуєте, міс Трелоні.

Трохи повагавшись, вона відповіла:

— Звичайно, робіть усе, що вважаєте за потрібне чи доречне, але, сподіваюся, це не потурбує мого Сильвіо і не зашкодить йому.

Лікар усміхнувся.

— О, з Сильвіо все буде гаразд: я прибережу своє співчуття для другого.

— Що ви маєте на увазі?

— Панич Сильвіо нападатиме, а другий кіт страждатиме.

— Страждатиме? — в її голосі зазвучав біль.

Лікар всміхнувся ширше:

— О, будь-ласка, не переживайте за це. Він не страждає так, як ми це розуміємо, можливо, лише структура і зовнішній вигляд.

— На Бога, що ви маєте на увазі?

— Лише те, моя юна леді, що антагоністом буде мумія кота, така, як оця. Припускаю, на Музейній вулиці їх достатньо. Я принесу одну сюди і поставлю замість цієї мумії — ви не вважатимете цю тимчасову заміну порушенням батькових інструкцій? Тоді ми дізнаємось, Сильвіо протестує проти всіх котячих мумій чи тільки проти цієї.

— Хтозна... — сказала вона. — Батькові інструкції здаються дуже чіткими. Та, зважаючи на обставини, потрібно зробити все, що може піти йому на користь. Припускаю, що з цією котячою мумією не може бути зв'язано нічого особливого.

Доктор Вінчестер промовчав у відповідь. Він сидів непорушно з таким насупленим виразом обличчя, що його понурість передалася і мені, й у цьому повчальному збентеженні я почав дужче усвідомлювати незвичайність подій.

Кімната з її чудернацькою обстановкою давала поживу для роздумів. Там було так багато прадавніх реліквій, що вони мимоволі переносили вас у дивовижні краї й давні епохи. Велика кількість мумій і пов'язаних із муміями речей, які, здавалосьь,

назавжди огорнув гострий аромат бітуму, спецій і живиць — «бальзамічних запахів Нарду і Черкесії», — не дозволяла забути минуле.

Певна річ, світла в кімнаті було небагато, та навіть і воно було тьмяне. Кімната була велика, з високою стелею. У ній було чимало місця для речей, котрих зазвичай у спальні не побачиш. У віддалених кутках зависли тіні моторошних форм. Велика кількість мертвих і реліквій минулого так впливала на мене, що вже не вперше ловив я себе на тому, що з острахом озираюся доокруж, наче боюся чиеїсь незримої присутності. В такі хвилини не могла мене втішити чи заспокоїти навіть присутність доктора Вінчестера і міс Трелоні.

Побачивши доглядачку Кеннеді, я відчув полегшення. Ця ділова, здібна і певна в собі молодичка аж випромінювала безпеку і спокій. Вона володіла таким почуттям здорового глузду, що воно немовби аж поширювалося довкола неї. Поки вона не прийшла, я снував різні фантазії, котрі стосувалися хворого і його оточення, а з її появою він знову став звичайним пацієнтом, кімната стала лікарняною палатою, й тіні втратили свої моторошні властивості. І тільки той химерний єгипетський запах був незмінним. Ви можете покласти мумію в скляний футляр і герметично закрити його, щоб руйнівне повітря не проникло всередину, але вона все одно поширюватиме довкола свої пахощі. Хтось може подумати, що за чотири чи п'ять тисяч років той дух міг і вивітритися, але досвід учить нас, що ці запахи існують і їхні секрети нам не відомі...

Я отямився і рвучко випростався у кріслі. Думки поглинули мене, і я згубився в них. Здається, єгипетський запах подіяв на мої нерви, мою пам'ять і навіть на саму волю. У цей момент до мене прийшла думка, яка була немов просвітлення. Якщо цей запах так уплинув на мене, то хіба не могло бути, що хворий, який півжиття чи навіть більше прожив у цій атмосфері, поступово, повільно, але певно вбирав його у себе, аж врешті...

Я знову поринув у роздуми. Так не годиться. Треба вжити заходів, щоб не заснути, або звільнитися від цієї думки, яка занурює мене в транс. Я проспав половину минулої ночі, а тепер не маю права заснути. Не сказавши й слова міс Трелоні, я спустився вниз і вийшов з будинку.

Незабаром я знайшов аптеку і повернувся з респіратором. Коли я дістався назад, вже була десята година. Міс Трелоні сиділа непорушно поруч із ліжком, неподалік був сержант Доу. Коли сиділка Кеннеді приєдналася до нас, ми вирішили, що вона повинна залишатися до другої години, потім її змінить міс Трелоні. Таким чином, згідно з інструкціями містера Трелоні, в кімнаті завжди будуть чоловік і жінка, а кожен із нас трохи затримуватиметься, щоб нова зміна спостерігачів не розпочинала нагляд, не дізнавшись від когось про те, що сталося під час попередньої зміни.

Я ліг на дивані в своїй кімнаті, попередньо домовившись з одним зі слуг, щоб він розбудив мене перед дванадцятою. За якийсь час я заснув.

Коли я прокинувся, мені було потрібно кілька секунд, щоб отямитися і згадати, де я перебуваю. Проте короткий сон пішов мені на користь, і я вже міг дивитись на речі тверезіше. Вмившись, я пішов у кімнату хворого. Медсестра сиділа поруч із ліжком, спокійна й уважна, а детектив розмістився у м'якому кріслі на другому кінці кімнати. Він не поворухнувся, поки я до нього не наблизився, а потім прошепотів:

— Усе гаразд, я не заснув!

«Таке кажуть лише тоді, коли заснули»,— подумав я.

Коли я сказав, що його чергування скінчилося і він може спати, поки я не розбуджу його о шостій, йому, здається, стало легше. Біля дверей він обернувся і, підійшовши до мене, прошепотів:

— В мене чутливий сон, і мої пістолети будуть біля мене. Я вже не відчуватиму такої тяжкості у голові, коли вийду з цієї кімнати.

Значить, він відчув таку ж сонливість, як і я! Я запитав сиділку Кеннеді, чи їй щось потрібно, і помітив флакон із нюхальною сіллю в неї на колінах. Певне, й вона відчувала те, що я. Вона відповіла, що має все необхідне, а якщо їй буде щось потрібне, то вона мене одразу повідомить. Я не хотів, щоб вона помітила мій респіратор, тож пішов до крісла, яке стояло в тіні за її спиною. Тут я спокійно одягнув маску і зручно вмовстився у кріслі. Мені здалося, що потому я довго сидів і думав. Думки роїлися в мене в голові, чого і слід було очікувати після подій минулого дня

і ночі. Я знову міркував про запах мумії й, пам'ятаю, тішився тим, що більше його не відчуваю. Респіратор робив свою справу. Напевне, відсутність тих тривожних думок заспокоїла мій розум, і в якомусь напівсні чи маренні я побачив дивне видіння.

Я сидів у кріслі. На мені був респіратор. Доглядачка сиділа спиною до мене. Хворий лежав нерухомо, наче мертвий. Це було більше схоже на якусь виставу, ніж на реальність: усі були нерухомі й мовчазні, а тиша і спокій здавалися нескінченними. Знадвору я чув далекі звуки міста: стукіт коліс, галас якогось гультя, гуркіт поїздів. Світло було дуже тьмяне, лампа під зеленим абажуром насилу жевріла, кімната була наповнена тінями. У вирі моїх думок мені здавалось, що всі реальні речі перетворились на тіні, які рухалися, з'являючись на тьмяних обрисах високих вікон. Тіні були здатні відчувати. Мені навіть здалося, що почувся звук — тихе котяче нявчання, шурхіт штор і якесь металічне цокання. Я був наче зачарований, аж відчув, що це сон і що я втратив усю свою волю.

Аж раптом відчуття мої прокинулися. Зойк зазвенів у моїх вухах. Поруч сяйнув спалах. Ударили постріли — один, другий... і в кімнаті повис білий серпанок диму. Коли мої очі розплющилися, я мало не заволав од жаху, побачивши, що було переді мною.

Розділ IV

Друга спроба

Видовище, яке постало перед моїми очима, було сном, що втілюється у дійсність. Кімната була такою, якою я бачив її востаннє, лише тіні зникли від яскравого світла, і кожна річ була цілковито реальною.

Біля порожнього ліжка сиділа медсестра Кеннеді. Щоб хребет був прямим, вона підставила собі подушку, але її шия була зовсім нерухома, як у людини в каталептичному трансі. Вона взагалі ніби перетворилася на камінь. На її обличчі не було жодного особливого виразу — ні страху, ні переляку — нічого, що можна чекати від людини в такому стані. Її розплющені очі не виказували ні подиву, ні цікавості. Вона просто не існувала — була жива, та геть нічого не тямилася.

Постіль була розкидана так, ніби пацієнта витягнули з неї. Верхній край простирадла звисав аж до підлоги, поблизу лежав один із бинтів, якими лікар перев'язав поранене зап'ястя. Інші бинти були розкидані по підлозі, ніби вказуючи, де зараз лежить хворий. Це було майже те саме місце, де його знайшли минулої ночі, — під великим сейфом. І знову ліва рука була витягнута до сейфа. Але цього разу зловмисник учинив по-іншому: він спробував одрубати руку і зняти браслет. Зі стіни зняли тяжкий ніж «кукрі» — один з тих, які мають форму вигнутого листка, ними користуються гурки в Індії, — ним

і була вчинена спроба. Та ножа щось затримало, бо в руку поцілило тільки вістря: зовнішній бік зап'ястя розпанаханий до кістки, з рани цебеніла кров. Крім цього, давня рана теж була роздерта: з неї кров аж струмувала.

Коло батька стояла навколішках міс Трелоні, її біла нічна сорочка була замузнана кров'ю. Посеред кімнати перезаряджав револьвер сержант Доу. У нього були червоні набряклі очі, він, здавалося, ще не зовсім прокинувся і не розумів, що навколо нього відбувається. Біля дверей стояли слуги з ліхтарями в руках.

Коли я підвівся і рушив до міс Трелоні, вона підхопилася на ноги і показала на мене. Ніколи не забуду, який вигляд мала вона, коли встала з калюжі, вся вимазана кров'ю, що струмками стікала на її голі ноги.

Мені здається, я просто заснув, і той чудернацький запах не вплинув на мене. Респіратор приніс певну користь, хоча й не відвернув трагедії, жахливі наслідки якої були переді мною. Зараз я розумію, який переляк викликав у всіх мій вигляд. На мені був респіратор, який затуляв рота й носа, чуприна скуйовдилася під час сну. Приголомшений детектив підняв револьвер і націлився, щоб вистрілити в мене, але я встиг зірвати респіратор і криком зупинити його.

Як не дивно, напругу цієї ситуації досить простим способом розрядила місис Грант: помітивши, що її молода пані вбрана в саму лише нічну сорочку,

вона принесла халат і накинула на неї. Цей простий учинок повернув усіх до реальності, й ми взялися до найбільш невідкладної справи — треба було зупинити кровотечу в містера Трелоні. Вже сама ця думка втішила мене: адже кровотеча була доказом того, що він іще живий.

Отриманий минулої ночі урок не минув даремно: тепер чи не кожен із присутніх знав, що робити в такій ситуації, і вже за кілька секунд на руку наклали джгут, а потім послали по лікаря. Ми перенесли містера Трелоні на диван, де він лежав учора, і, зробивши для нього все, що було в наших силах, звернули всю увагу на сиділку. В усій цій метушні вона навіть не поворухнулася: штивна і пряма, вона сиділа в кріслі, рівномірно дихаючи і доброзичливо усміхаючись. Поки ми міркували над ситуацією, місіс Грант повела молоду пані до її спальні, допомогла їй переодягнутися, тож коли вона повернулася, на ній був халат і капці, а з рук зникли сліди крові.

Вона була значно спокійнішою, хоча й досі тремтіла, а лице було смертельно бліде. Я побачив, як вона поглянула на батькову рану, перевела погляд на кімнату, вдивляючись по черзі в кожного з присутніх, але, здавалося, не знаходила розради. Щоб заспокоїти її, я сказав:

— Зі мною вже все гаразд, я просто заснув.

Задихаючись, вона ледь промовила:

— Заснули! Ви! Батько у небезпеці! Я думала, ви насторожі!

Я відчув укол справедливості у її закиді, але й справді хотів допомогти, тому сказав:

— Просто заснув. Це справді погано, я знаю, але зверніть увагу на оце «просто». Якщо б я не був таким обережним, то зараз був би схожий на нашу сиділку.

Вона швидко звернула свій погляд на зловісну фігуру, яка схожа була на статую, і її обличчя пом'якшало. Зі звичною ввічливістю вона промовила:

— Пробачте мені! Я не хотіла бути жорсткою! Але я зараз така засмучена і налякана, що, напевне, сама не розумію, що кажу. О, це жахливо! Я щохвилини очікую нової біди, кошмару чи таємниці.

Це вразило мене, і я від усього серця сказав:

— Не думайте про мене! Я на це не заслуговую. Я був насторожі, але заснув. Все, що я можу сказати,— я не хотів і пробував того уникнути, але сон захопив мене непомітно. Хоч як там було, це вже сталося і цього не повернути. Можливо, колись ми все збагнемо, але зараз давайте спробуємо здогадатися, що скоїлося. Розкажіть мені все, що пам'ятаєте!

Здається, спроба пригадати трохи пожвавила її, і, заспокоївшись, вона заговорила:

— Я спала, коли раптом прокинулася з тим самим жахливим відчуттям, що батькові загрожує страшна і неминуча небезпека. Я підхопилася і побігла в його кімнату. Довкола була непроглядна темрява, та коли я відчинила двері, там було достатньо світла, щоб я побачила батькову нічну сорочку і зрозуміла, що він лежить на підлозі біля сейфа, точнісінько так, як

і першої ночі. Тоді, мені здається, я на мить утратила глузд.

Вона замовкла і здригнулася. Мій погляд впав на сержанта Доу, який знай крутив револьвер у руках.

Я спокійно сказав:

— А тепер, сержанте Доу, розкажіть нам, у що ви стріляли?

Полісмен, здавалося, зібрався з думками, і саме звичка підкорятися допомогла йому в цьому. Поглядаючи на слуг, які залишалися в кімнаті, він сказав із тим відтінком серйозності, який властивий усім представникам закону при зверненні до незнайомців:

— Сер, вам не здається, що ми можемо дозволити слугам піти? Тоді ми зможемо краще увійти в суть справи.

Я ствердно кивнув, а слуги, зрозумівши натяк, неохоче вийшли. Коли останній зачинив по собі двері, сержант Доу сказав:

— Напевне, я краще розкажу вам, сер, про свої враження, ніж буду просто перераховувати свої вчинки. Точніше, наскільки я їх пригадую.

Тепер у його поведінці з'явилась стримувана повага, яка виникла через усвідомлення незручності власної позиції.

— Я ліг спати з револьвером під подушкою. Пам'ятаю, це останнє, про що я подумав. Не знаю, чи довго я спав. Я вимкнув світло, і було досить темно. Мені здалося, що я почув зойк, але я не певен, бо відчував тягар у голові, як це буває у людини, котру

зашвидко викликали на службу після додаткової роботи. Хай там як, але я одразу подумав про пістолет. Вийнявши його, я вибіг на сходовий майданчик. Тоді я почув крик, гукали на поміч, тож я помчав сюди, до кімнати.

В кімнаті було темно, адже лампа біля доглядальниці була вимкнена і єдине світло падало з коридору через відчинені двері. Міс Трелоні стояла навколішках поруч із батьком і кричала. Мені привиділося, ніби щось рухається поміж мною і вікном, тож я вистрілив. Воно метнулося праворуч, опинилось між вікнами, і я знову вистрілив. Тоді ви встали з великого крісла і підійшли з тою маскою на обличчі. Мені здалося — як я вже казав, я був трохи приголомшений і напівсонний, тому вірю, сер, що ви візьмете це до уваги,— мені здалося, що ви і є тим, у що я вистрілив. І я вже збирався вистрілити вдруге, коли ви скинули маску.

Тут я перепитав його:

— Ви кажете, що думали, ніби я був тим, у що ви стріляли? Що це було?

Сержант почухав потилицю.

— Ну ж бо,— наполягав я,— що це було?

Відповідь була тиха:

— Не знаю, сер. Мені здалося, там щось було, але що це таке чи на що схоже, я не маю найменшої гадки. Напевне, це тому, що я думав про пістолети, перш ніж заснути, і увійшов сюди ошелешений і напівсонний — сподіваюся, надалі ви пам'ятатимете про це.

Він чіплявся за цю причину так, ніби це була його остання соломинка. Мені зовсім не хотілось робити його своїм ворогом, навпаки, я хотів мати його союзником. Крім того, тінь власної вини досі висіла наді мною, тому я сказав так м'яко, як тільки міг:

— Авжеж, сержанте! Ваш порив був правильний, хоча, звісно, в напівсонному стані, в якому ви перебували, і можливо, певною мірою через той вплив, який приспав мене, занурив у каталептичний транс доглядальницю, не слід було чекати від вас, що ви зважите всі обставини. Але зараз, поки справа ще свіжа, дозвольте поглянути на те місце, де ви стояли, й те, де я сидів. Ми зможемо простежити траєкторію ваших куль.

Звичне професійне завдання, здається, одразу ж захопило його: він здавався зовсім іншою людиною, тільки-но взявся до роботи. Я попросив місіс Грант потримати джгут, підійшов і став на те місце, де він стояв, і поглянув у темряву, куди він цілився. Крісло, з якого я підвівся, стояло на тому ж місці. Я попросив його націлитися, бо хотів простежити напрямок руху кулі. Одразу ж за кріслом стояла висока інкрустована шафа. Скляні дверцята були розбиті. Я запитав:

— Це напрямок першого чи другого пострілу?

Відповідь була нехайна:

— Другого, перший пішов туди!

Він обернувся трохи ліворуч, ближче до стіни, де стояв сейф, і націлився. Я прослідкував за напрямком його руки і зупинив погляд на низькому столику, де

серед інших диковин стояла мумія кота, яку так не любив Сильвіо. Я взяв свічку і швидко знайшов слід від кулі: Вона розбила скляну вазочку і тацю з чорного базальту, вишукано покарбовану ієрогліфами: канавки були наповнені якоюсь зеленкуватою замазкою, а вся поверхня рівномірно відполірована.

Куля розплескалася об стіну й упала на стіл. Я підійшов до розбитої шафи. Вона була сховищем для цінних старожитностей: там зберігалися великі жуки-скарabeї із золота, агату, зеленої яшми, аметисту, ляпіс-лазурі, опалу, граніту і синьо-зеленої порцеляни. На щастя, жодної з цих речей не зачепило. Куля пройшла крізь шафу, але, крім розбитого скла, не завдала ніякої шкоди.

Я не міг не помітити особливого розташування старожитностей на полиці шафи. Всі скарabeї, персні, амулети та інші речі були розкладені овалом навколо витончено вирізьбленої золотої фігурки бога з головою яструба, коронованої диском і пір'їнами. Я відклав докладніший огляд на потім, бо моєї уваги потребували терміновіші речі. Було очевидно, що тхнуло й від цих старожитностей: через розбите скло гостро потягло прянощами, смолою і бітумом.

Все це зайняло лише кілька хвилин. Я був здивований, коли помітив, що крізь жалюзі вже щідиться досвіток. Коли я повернувся до дивана і забрав джгут у місіс Грант, вона підійшла до вікон і підняла жалюзі. Тяжко уявити собі щось похмуріше, ніж кімната в сірих світанкових сутінках. Вікна виходили на північ, тож світло, яке падало знадвору, було сіре

й убоге. Електричні лампи здавалися тьмяними і сліпучими разом, а кожна тінь була чітко окреслена. Все було жорстке, холодне і невимовно похмуре. Обличчя непритомного чоловіка на дивані здавалось жовтим, неначе віск, а лице доглядальниці набуло зеленого відтінку. Лише обличчя міс Трелоні видавалось білим, і її блідість завдавала мені болю: я боявся, ніщо в цьому світі ніколи не зможе повернути йому життя і радість.

Полегшенням для всіх стала поява доктора Вінчестера. Він був захеканий, тож поставив тільки одне питання:

— Хтось може сказати мені, як завдали цієї рани?

Всі похитали головами, тож він замовк і взявся до своїх обов'язків. Він не заговорив, поки усі артерії не були перев'язані, а рани перебинтовані, якщо не брати до уваги тих кількох разів, коли він просив, щоб йому щось подали чи підтримали. Обробивши рани, він звернувся до міс Трелоні:

— Що сталося з доглядальницею Кеннеді?

Вона одразу ж відповіла:

— Не знаю. Я побачила її точнісінько в такому ж стані, як і зараз, коли зайшла в кімнату о пів на третю. Ми не чіпали її і не міняли її положення. Вона так і не прокинулася. Навіть постріли сержанта Доу не розбудили її.

— Постріли? А що, відома причина цього нового нападу?

Усі мовчали, тому я відповів:

— Ми нічого не виявили. Я був у кімнаті разом із сиділкою. Ще на початку вечора мені здалося, що запахи мумії роблять мене сонним, тож я придбав респіратор. Я одягнув його, коли розпочав спостереження, але він не вберіг мене від сну. Прокинувшись, я побачив кімнату, повну людей, міс Трелоні і сержанта Доу, напівсонного і задурманеного тим самим запахом, який подіяв і на нас. Йому здалося, ніби щось рухається у темряві, тож він двічі вистрілив. Коли я в респіраторі підвівся з крісла, він подумав, що я і є причиною лиха. Цілком природно, що він збирався вистрілити ще раз, але, на щастя, я вчасно себе назвав... Містер Трелоні лежав поруч із диваном, у такому ж положенні, як і минулої ночі, а нова рана на його зап'ясті спливала кров'ю. Ми перенесли його на диван і наклали джгут. Це все, що ми знаємо. Ми не торкалися ножа, який лежить поруч із калюжею крові. Погляньте! — сказав я, підійшов і підняв його. — На вістрі червоніє кров.

Кілька хвилин доктор Вінчестер стояв непорушно, а потім промовив:

— Отже, все, що сталося цієї ночі, така ж таємниця, як і те, що сталося минулої?

— Саме так, — відповів я.

Він не сказав нічого у відповідь, але, звертаючись до міс Трелоні, промовив:

— Буде краще, якщо ми перенесемо сиділку Кеннеді до іншої кімнати. Гадаю, для цього немає перешкод?

— Звичайно! Місіс Грант, будьте ласкаві, погляньте, чи готова кімната доглядальниці, й попросіть двох слуг прийти і перенести її туди.

Місіс Грант негайно вийшла, а за кілька хвилин повернулася і сказала:

— Кімната готова, і слуги вже там.

За її вказівкою двоє слуг увійшли до спальні й, піднявши заляккле тіло сиділки Кеннеді, винесли його з кімнати. Міс Трелоні залишилась зі мною біля хворого, а місіс Грант пішла по лікаря.

Коли ми лишилися удвох, міс Трелоні підійшла до мене і, взявши мої руки в свої долоні, сказала:

— Сподіваюся, ви забудете все, що я наговорила. Я була така розгублена...

Я не відповів, лише взяв її руки і поцілував їх. Є чимало різних способів поцілувати руку леді, а я зробив це з повагою, тож мій учинок сприйняли з вихованістю і гідністю, якими відзначалася міс Трелоні.

Я підійшов до дивана і поглянув на непритомного чоловіка. Вже добре розвиднилося. Коли я поглянув на суворе, холодне, застигле обличчя, біле, як мармуровий постамент у сірому світлі, я не міг не відчути: за всім, що трапилося за останні двадцять шість годин, ховається якась велика таємниця.

Ці насуплені брови свідчили про якусь грандіозну мету, це високе, відкрите чоло ховало в собі якісь зухвалі плани, а широке підборіддя і масивна щелепа були ознаками незламної волі. Поки я розглядав

Його, мене знову охопило те сум'яття, котре минулої ночі стало провісником наближення сну.

Я стрепенувся і прийшов до тями. Зробити це було просто, бо тієї миті міс Трелоні підійшла до мене ближче і, спершись чолом на моє плече, тихо заплакала. Тут у мені прокинулася вся моя мужність, і це пішло мені на користь. Слова були зайві, ми й так зрозуміли одне одного, тож вона не ухилилася, коли я поклав руку на її плече, як робив це з маленькою сестричкою, коли вона прибігала до свого великого брата, щоб він утішив її в дитячих проблемах. Я взяв на себе роль її захисника, і це ще дужче зміцнило мене й очистило мій мозок від лінивого, сонного сум'яття.

Аж ось увійшов лікар. Його брови були насуплені, а губи стиснуті в тонку і жорстку лінію. Він глянув на пацієнта і сказав:

— Сон вашого батька й доглядальниці має однакову природу, от тільки у випадку з Кеннеді кома не настільки виражена. Проте я переконаний, що їй ми зможемо допомогти значно швидше, ніж цьому пацієнту, адже ніщо не заважатиме. Я відчинив усі вікна в її кімнаті, й заціпеніння її кінцівок минається, а шкіра, здається, стала чутливіша — чи радше не така нечутлива до болю.

— Але як, — запитав я, — сталося, що містер Трелоні так і перебуває у цьому стані, хоч, наскільки нам відомо, його тіло не було таке залякле?

— На це я не маю відповіді. Проблема така, що ми або зможемо вирішити її за кілька годин, або

для цього потрібно буде кілька днів. Але вона стане уроком і для нас, і, можливо, для багатьох, хто приїде після нас! — додав він із праведним запалом ентузіаста.

Цілий ранок лікар ходив із кімнати до кімнати, пильно спостерігаючи за двома пацієнтами. Він наказав місіс Грант залишатися з доглядальницею, а міс Трелоні або я (а частіше обоє) залишалися з пораненим.

Сержант Доу відбув у Скотланд-Ярд, щоб відрапортувати про події минулої ночі, а потім у місцевий відділок, щоб домовитися про прибуття його колеги Райта, як це було домовлено зі старшим офіцером Доланом. Коли він повернувся, стало зрозуміло, що йому добряче дісталося за постріли в кімнаті хворого. Його зауваження трохи просвітили мене у цьому питанні:

— Хороший характер все-таки чогось вартий, сер, хай що там кажуть. Бачите! Я й досі маю дозвіл на використання зброї.

Той день був довгий і напружений. До вечора сиділці Кеннеді стало настільки краще, що у неї зовсім зникла задерев'янілість кінцівок. Дихала вона спокійно і рівно, але повіки вже заплющилися, і на обличчі з'явився пасивний сонний вираз.

До настання вечора доктор Вінчестер привів іще двох сиділок: одна з них повинна була залишатися з Кеннеді, друга — розділити час спостереження з міс Трелоні, яка наполягала на тому, щоб особисто

залишатися з батьком. Готуючись до чергування, вона поспала кілька годин по обіді.

Порадившись між собою, ми встановили порядок чергувань у кімнаті містера Трелоні. Місіс Грант повинна була залишатися біля пацієнта до дванадцятої, після чого її заступить міс Трелоні. Нова сиділка мала перебувати в кімнаті міс Трелоні й відвідувати спальню хворого що п'ятнадцять хвилин. Лікар залишався до дванадцятої, тоді його заступав я. Один із детективів повинен залишатись поруч із кімнатою цілу ніч і періодично навідуватися до неї. В такий спосіб спостерігачі перебували б під наглядом, і повторення подій минулої ночі, коли обидва вартові були виснажені, можна було уникнути.

Коли сонце сіло, дивна і похмура тривога охопила всіх нас; кожен по-своєму готувався до чергування. Лікар Вінчестер сказав мені, що й собі купить респіратор. Ця ідея так йому сподобалась, що я переконав і міс Трелоні надіти респіратор, коли приїде її черга вартувати.

Й от настала ніч.

Розділ V

Додаткові інструкції

Вийшовши зі своєї кімнати о пів на дванадцятку, я побачив, що у палаті хворого все гаразд. Нова доглядальниця, строга, акуратна й уважна, сиділа в кріслі коло ліжка. Трохи оддалік, між ліжком і сейфом, сидів доктор Вінчестер у респіраторі, який затуляв рота й носа, він мав у ньому дивний і майже кумедний вигляд. Стоячи в дверях і роздивляючись їх, я почув тихий шум і, обернувшись, побачив нового детектива: він кивнув, приклав палець до губ і тихо відійшов. Поки що жодного спостерігача не зморив сон.

Я сів на стілець у коридорі поруч із дверима. Наразі я не бачив потреби ризикувати і знову потрапити під вплив того прикрого запаху. Певна річ, мої думки крутилися довкола головних подій минулого дня і ночі, та я вже не губився у сум'ятті думок, як це було попередньої ночі. Відчуття реальності не покидало мене, я відчував себе справжнім охоронцем.

Здавалося, минуло небагато часу, аж двері відчинилися і з кімнати вийшов доктор Вінчестер. Він зняв респіратор, вивернув його й обережно понюхав.

— Я вже йду,— сказав він,— і повернуся рановранці, якщо, звісно, по мене не пошлять раніше. Але сьогодні все, здається, добре.

Потім з'явився сержант Доу, він тихо увійшов до кімнати і зайняв місце, яке звільнив лікар. Я був у коридорі, але що кілька хвилин зазірав до кімнати. Це була радше формальність, адже кімната була настільки темною, що важко було щось розгледіти. Десь опівночі міс Трелоні вийшла зі свого покою. Перш ніж зайти до батька, вона завітала до кімнати, де перебувала сиділка Кеннеді. За декілька хвилин вона вийшла і, здається, повеселіла.

Респіратор був у неї в руці, та, надіваючи його, вона поцікавилась, чи не сталося чогось, поки вона спала. Я відповів пошепки (сьогодні ввечері в будинку ніхто не говорив голосно), що все гаразд. Тоді вона одягнула свій респіратор, а я свій, і ми увійшли до кімнати. Детектив і доглядальниця підвелися, й ми сіли на їхні місця. Сержант Доу вийшов останнім і зачинив по собі двері, як ми й домовилися.

Якусь часину я сидів спокійно, та серце моє калатало. В кімнаті стояв напівморок. Бліде світло від лампи відбивалося білим колом на високій стелі, та навіть воно лише підкреслювало чорноту тіней, і вони ніби почали жити власним життям. Спати мені не хотілося, і щоразу, як я підходив, щоб поглянути на пацієнта, видно було, що міс Трелоні теж була насторожі. Кожні чверть години один чи другий полісмен заглядав через прохилені двері, й щоразу ми обоє бурмотіли крізь маски: «Все гаразд».

Минали години, темрява знай густішала. Світло на стелі вже здавалося не таким яскравим, зелений

край абажура на лампі став більш схожим на маорійський нефрит, ніж на смарагд. Нічні звуки і сяєво зір у вікні лише посилювали похмурість і таємничість тієї темряви, що стояла у кімнаті.

О другій годині ночі на мене навалилося дивне відчуття. З рухів міс Трелоні я втямив, що вона також відчула щось нове. Другий детектив щойно зазирнув досередини, і протягом наступних п'ятнадцяти хвилин ми були наодинці з непритомним пацієнтом. Моє серце шалено закалатало, мене охопив якийсь невиразний страх — здавалося, якась нова істота увійшла до кімнати, і поруч відчувалась присутність якоїсь потужної особистості.

Щось торкнулось моєї ноги. Я опустил руку і зрозумів, що це був Сильвіо. Він загарчав і морснув мене по руці пазурами. Я відчув кров на руці й, повільно вставши, підійшов до ліжка. Міс Трелоні також стояла і озиралася довкруги. Її очі були шалені, груди підіймались і опускались, ніби їй бракувало повітря. Коли я доторкнувся до неї, вона замахала руками, ніби від чогось відбиваючись. Не можна було втрачати й миті. Я схопив її на руки, кинувся до дверей, відчинив їх навстіж і ступив у коридор із голосним криком:

— Допоможіть! Допоможіть!

В ту ж мить наспіли детективи, місіс Грант і доглядальниця. Одразу ж за ними прибігло кілька слуг. Я передав міс Трелоні домоправительці, кинувся до кімнати і ввімкнув світло. Сержант Доу і сиділка поспішили за мною.

Ми прибігли вчасно: як і раніше, біля великого сейфа, простягнувши вперед забинтовану руку, лежав містер Трелоні. Неподалік збоку валявся єгипетський ніж у формі листка, який до того лежав серед старожитностей на полиці розбитої шафи. Він стримів у підлозі, де раніше був закривавлений килим. Але в кімнаті нічого не зачепили, не було жодних ознак чогось незвичайного. Поки сиділка і двоє слуг переносили пораненого назад у ліжко, ми з полісменом докладно обшукали приміщення, але нічого не знайшли. Незабаром міс Трелоні повернулася до кімнати. Вона була бліда, але зібрана. Підійшовши до мене, вона тихо сказала:

— Я відчула, що втрачаю свідомість. Не знаю чому, але я так злякалася!

Ще одним струсом для мене став зойк, коли я поклав руку на ліжко, щоб нахилитися й оглянути її батька уважніше:

— Ви поранені. Погляньте! Дивіться! Ваша рука в крові. На простирадлах теж кров!

Через хвилювання я зовсім забув про те, що мене подряпав Сильвіо. Не встиг я й словом обізватися, як міс Трелоні схопила мене за руку і підняла її. Побачивши паралельні лінії подряпин, вона вигукнула:

— Це така ж рана, як і у батька! — і додала: — Ходімо в мою кімнату! Сильвіо там, у кошику.

Ми пішли за нею і побачили Сильвіо, який сидів у своєму лігві й облизував лапи. Детектив сказав:

— Він і справді тут, але чому він облизує лапи?

Міс Трелоні взяла одну з передніх лап kota в долоню, але йому це не сподобалося, і він загарчав. Тут до кімнати ввійшла місіс Грант. Побачивши, що ми дивимось на kota, вона сказала:

— Доглядальниця каже, що Сильвіо весь час лежав на ліжку сиділки Кеннеді. Він прийшов туди, тільки-но ви зайшли в кімнату хазяїна. Вона каже, що Кеннеді стогне і бурмоче уві сні, ніби їй приснилося страхіття. Гадаю, потрібно викликати лікаря Вінчестера.

— Пошліть по нього негайно! — зажадала міс Трелоні, й ми повернулись у кімнату хворого.

Якусь хвилю міс Трелоні стояла, дивлячись на батька і нахмуривши брови. Тоді, обернувшись до мене, промовила:

— Вам не здається, що ми повинні скликати медичний консиліум? Певна річ, я повністю довіряю доктору Вінчестеру, він, здається, володіє надзвичайно гострим розумом. Та він молодий, а є люди, які присвятили себе цій галузі науки. Така людина матиме більше знань і досвіду. Ох, я вже не знаю, що й робити. Все це так жахливо!

Тут вона не витримала і заплакала, а я почав її втішати.

Доктор Вінчестер прибув швидко. Перш за все він оглянув пацієнта, але, виявивши, що той не отримав нових поранень, відвідав сиділку Кеннеді. В його очах з'явилася надія, коли він її побачив. Взявши рушник, він опустив його кінець у холодну воду і побризкав їй на обличчя. Шкіра порожевіла,

і жінка поворухнулася. Він сказав новій сиділці, яку звали сестра Доріс:

— З нею все гаразд. Вона прокинеться найпізніше за кілька годин. Їй паморочитиметься в голові, вона буде схвильована, і в неї може бути навіть істерика. Гадаю, ви знаєте, як її доглядати.

— Так, сер! — стримано відповіла сестра Доріс, і ми повернулися в кімнату містера Трелоні.

Тільки-но ми увійшли, місіс Грант і сиділка вийшли, й у кімнаті залишилися тільки доктор Вінчестер, міс Трелоні і я. Коли зачинилися двері, доктор Вінчестер запитав мене, що сталося. Я детально все розповів. Лікар почав розпитувати мене, хто був при цьому присутній і в якому порядку кожен із нас заходив до кімнати. Він питав і про інші речі, але вони були зовсім неважливі або ж я просто їх не пам'ятаю. Коли розмова вичерпалася, він рішуче мовив:

— Гадаю, міс Трелоні, нам необхідно зібрати медичний консиліум!

— Я згодна, — відказала вона. — Кого ви запропонуєте?

— Може, виберете самі? — запитав він. — Ваш батько вже консультувався з кимось?

— Мені про це не відомо. Але маю надію, що ви оберете того, хто, на вашу думку, найкращий. Мій батько повинен отримати всю можливу допомогу, і я буду вдячна за ваш вибір. Хто найкраще розуміється на таких випадках?

— Є декілька фахівців, але всі вони розкидані по світу. Бачите, фахівцями з мозку народжуються,

а не стають, хоча й навчатися їм треба довгенько. Найдосвідченішим дослідником на сьогоднішній день є японець Чіуні, але він скоріше хірург-експериментатор, ніж практик. Крім нього, є ще Цамерфест з Упсали, Фенелон із Паризького університету і Морфесі з Неаполя. Є і в нас такі лікарі — Морисон з Абердин і Ричардсон із Бірмінгему. Але найперший — Фрере з Королівського коледжу, він найкраще поєднує теорію і практику. У нього немає уподобань — це стверджують усі, й у нього величезний досвід. Я віддав би перевагу Фрере.

— Тоді,— рішуче промовила міс Трелоні,— давайте запросимо доктора Фрере і зробимо це якнайшвидше! До речі, він «доктор» чи «містер»?

З його плечей, здавалось, упав тягар, і він заговорив із полегшенням, значно веселіше, ніж до цього.

— Його звати сер Джеймс Фрере. Я піду до нього і попрошу негайно прибути сюди,— і обернувся до мене: — Дозвольте краще перебинтувати вашу руку.

— Це дрібниці,— заперечив я.

— Але руку слід оглянути. Подряпина тварини може виявитися небезпечною, та й узагалі нічого безпечного немає.

Я скорився, і він почав перев'язувати мою руку. За допомогою збільшувального скла він дослідив кілька паралельних ран і порівняв їх зі слідами кігтів Сильвіо на шматку чернетки, яку він вийняв із кишенькового записника.

— Шкода, що Сильвіо з'являється не тоді, коли він потрібен,— зауважив доктор Вінчестер.

Ранок тягнувся повільно. До десятої години сиділка Кеннеді настільки одужала, що вже могла сидіти і розбірливо говорити. Але думки її плуталися, і вона не могла згадати про те, що сталося минулої ночі. Здається, вона й не була певна, що тоді скоїлося, й це її не хвилювало.

Була вже майже одинадцята година, коли повернувся доктор Вінчестер разом із сером Джеймсом Фрере. Мені стало ніяково, коли я побачив їх у холі; я знав, що міс Трелоні доведеться ще одному незнайомцю розповідати про свою необізнаність із батьковими справами.

Сер Джеймс Фрере був людиною, яка привертала увагу і викликала пошану. Здавалось, йому досить лише поглянути пронизливими очима, рішуче стиснути губи чи насупити кудлаті брови, аби примусити негайно й охоче виконати всі його бажання. Та коли ми ближче познайомилися з ним, вся ця таємничість розвіялася.

Вони довго були в кімнаті містера Трелоні, навіть погукали до себе нову доглядальницю, а потім обоє зайшли до кімнати, де була сиділка Кеннеді. Згодом доктор Вінчестер розповів мені, що сиділка Кеннеді дала повні й вичерпні відповіді на всі запитання доктора Фрере щодо стану її пацієнта аж до того моменту, коли вона знепритомніла. Після цього лікарі перейшли в кабінет, де почали так голосно і бурхливо сперечатись, що мені аж

незручно стало. А міс Трелоні була на межі нервового зриву. Бідолашна дівчина! Для неї це був час трагічних переживань, і її внутрішні сили практично вичерпались.

Врешті-решт вони вийшли: сер Джеймс попереду, з похмурим обличчям, непроникним як у сфінкса, доктор Вінчестер — одразу ж за ним, обличчя його було бліде. У мене виникла думка, що незадовго до цього воно було червоне. Сер Джеймс попросив міс Трелоні пройти в кабінет і запропонував мені увійти також. Коли ми зайшли, сер Джеймс обернувся до мене і сказав:

— Доктор Вінчестер пояснив мені, що ви друг міс Трелоні та знаєте досить багато про цю справу. Напевне, ваша присутність принесе нам користь. Я вже знаю вас як проникливого юриста, містере Росс, хоча й не мав честі зустрічатися з вами раніше. Доктор Вінчестер запевняє мене, що вас цікавлять деякі факти, пов'язані з цією подією, тож доречно було б ознайомити вас з усіма її аспектами. Що ж до мене, то я вірю лише в наукові таємниці, а ця радше схожа на спробу замаху чи пограбування. Все, що я можу тут сказати: перед наступною спробою злочинцям не завадили б кілька елементарних уроків анатомії, бо здається, вони в цьому зовсім не тямлять. Якщо їхня мета — пограбування, то очевидно, що вони попрацювали на диво неефективно. Ну, та це вже не моя справа.

Тут він дістав табакерку і, нюхнувши велику щіпку тютюну, повів далі:

— А тепер про пацієнта. Якщо не брати до уваги його хворобу, то зараз можна сказати лише те, що в містера Трелоні сильно виражений приступ катаlepsії. Ми нічого не можемо вдіяти, лише підтримувати його сили. Загалом я схвалюю спосіб лікування доктора Вінчестера і певен, що тільки-но виникне якась незначна зміна, він зможе з нею добре впоратися. Це цікавий випадок, дуже цікавий, тож якщо виникне щось нове чи аномальне, буду радий приїхати в будь-який час. Є тільки одна річ, до якої я хочу привернути вашу увагу, і я звертаюся саме до вас, міс Трелоні, бо це на вашій відповідальності. Доктор Вінчестер поінформував мене, що у цій справі ви дієте не на власний розсуд: вас обмежують інструкції, які дав містер Трелоні. Я наполегливо рекомендую перенести пацієнта в іншу кімнату чи бодай забрати зі спальні всі ці мумії. Ще б пак! Достатньо помістити будь-кого в отакі умови, оточити його такою колекцією жахів і примусити вдихати запахи, які вони виділяють... Ви вже маєте докази того, як діють такі отруйні аромати. Ця сиділка — Кеннеді,— здається, так ви казали, лікарю,— ще не вийшла зі стану катаlepsії, а ви, містере Росс, як мені казали, вже трохи відчули схожий вплив.

Знайте,— тут його брови насупилися ще більше, а губи стиснулись,— якби орудував я, то наполог би, щоб пацієнта помістили в інше оточення, або облишив би цей випадок. Доктор Вінчестер вже знає, що я ще раз надам консультації тільки після виконання цієї умови. Але я вірю, що ви як добра дочка

стежитиме за здоров'ям і розумом вашого батька, а не потуратимете його примхам. Радий оголосити вам, що ще не прийшов той день, коли Британський музей поміняється функціями зі шпиталем Святого Томаса. Гарного дня, міс Трелоні. Я щиро сподіваюсь, що скоро побачу вашого батька при доброму здоров'ї. Пам'ятайте, якщо ви виконаєте мої умови, то я до ваших послуг у будь-який час дня чи ночі. Гарного ранку, містере Росс. Сподіваюся, незабаром ви зможете мені відзвітувати, докторе Вінчестер.

Коли він пішов, ми стояли мовчки, поки не затих стукіт коліс його карети. Першим заговорив доктор Вінчестер:

— Гадаю, буде коректно сказати, що з погляду медицини він має рацію. Зізнаюсь, я був готовий накинутись на нього, коли він поставив свою умову, але в той же час він правий щодо лікування. Він не розуміє, що у цьому особливому випадку є щось дивне, й не зможе збагнути, як ми зв'язані інструкціями містера Трелоні. Звісно...

Тут його перебила міс Трелоні:

— Докторе Вінчестер, ви також хочете кинути цю справу чи бажаєте продовжити її на вже відомих вам умовах?

— Кинути! Міс Трелоні, я ніколи не облишу цієї справи, поки у вашому батькові жеврітиме життя!

— Отже,— сказала вона,— якщо сер Джеймс Фрере представляє фахівців, то вони мені більше не потрібні. Він знає про стан мого батька не більше, ніж ви, і якби був такий зацікавлений, як ви, то не

наполягав би на такій дрібниці. Але я, певна річ, потерпаю за бідного батька, тож якщо зможу виконати умови сера Джеймса Фрере, обов'язково це зроблю. Сьогодні я попрошу містера Марвіна прийти сюди і проконсультувати мене щодо меж батькових побажань. Якщо він вважатиме, що я можу вільно діяти на власний розсуд, я не вагатимусь і зроблю це.

Незабаром доктор Вінчестер покинув нас.

Міс Трелоні сіла писати до містера Марвіна листа, в якому розповіла про стан справ, попросила відвідати її і принести з собою всі папери, які могли б пролити бодай якесь світло на цю справу. Вона послала листа каретою, яка повинна була привезти повіреного, і ми, набравшись терпіння, чекали на його приїзд.

Шлях від Кенсингтон-Пеліс-Гарденс до Лінкольн-Інн-Філдс недовгий, але він здається нескінченним, коли чекаєш на того, хто ним їде. Проте всі речі підвладні Часу, й уже за годину містер Марвін був із нами.

Він розумів нетерплячість міс Трелоні й, дізнавшись про хворобу її батька, сказав:

— Ми можемо поговорити про побажання вашого батька, тільки-но ви захочете цього.

— Як вам завгодно, — відповіла вона.

— То, може, поговоримо зараз? — він поглянув на мене і пробурмотів: — Щоправда, ми не самі.

— Я запросила сюди містера Росса, щоб він допомагав мені, — відповіла вона. — Зараз він уже знає так багато, що я хочу, аби він дізнався ще більше.

Повірений трохи зніжковів — ті, що знали його тільки в суді, навряд чи в це повірили б, — та з деяким ваганням відказав:

— Але ж батько ваш хотів, щоб це залишалось таємницею...

На її блідих щоках виступив легкий рум'янець.

— Містере Марвін, ви справді гадаєте, що це стосується теперішніх обставин? Мій батько ніколи не розповідав мені про свої справи, і зараз я можу дізнатися про його побажання лише через незнайомого джентльмена, про котрого ніколи навіть не чула, поки не отримала батькового листа. Містер Росс — мій новий друг, але я йому повністю довіряю і хочу, щоб він був присутній. Звісно, — додала вона, — якщо це не заборонено батьком. О! Пробачте, містере Марвін, якщо я нечемна з вами, але я потрапила в таку халепу і так переживаю, що не можу повністю взяти себе в руки.

Вона заплющила очі, а ми з адвокатом поглянули один на одного і чекали, намагаючись здаватися незворушними. Врешті вона оговталася і вже спокійніше сказала:

— Прошу! Прошу вас, не думайте, що я невдячна за вашу доброту і за те, що ви прибули сюди так швидко. Я справді вам вдячна і цілком довіряю вашому рішенню. Якщо вважаєте, що так буде найкраще, ми залишимось наодинці.

Я підвівся, але містер Марвін заперечно махнув рукою. Він, вочевидь, був задоволений її ставленням,

бо як заговорив, то в голосі його й поведінці відчувалася сердечність:

— Аж ніяк! Аж ніяк! Ваш батько не зробив ніяких застережень, а я піду вам назустріч, і взагалі, так, напевне, буде краще. Судячи з того, що ви розказали про хворобу містера Трелоні та інші події, потрібно, щоб із самого початку стало зрозуміло, що на випадок трагічного розвитку подій ви мусите керуватися інструкціями вашого батька. Адже, зрозумійте мене, його інструкції обов'язкові для всіх. Вони настільки жорсткі, що він уповноважив мене стежити за виконанням його вимог. Прошу, повірте раз і назавжди, що батько ваш повинен перебувати у своїй кімнаті й за жодних умов нічого не можна переставляти у ній чи з неї виносити. Ось він залишив мені список речей, які заборонено чіпати.

Міс Трелоні мовчала. Вона мала зажурений вигляд, і, вважаючи, що знаю цьому причину, я запитав:

— Ми можемо побачити список?

Обличчя міс Трелоні негайно посвітліло, але одразу ж посмутніло, коли озвався адвокат, — а він, очевидячки, був готовий до такого запитання:

— Тільки тоді, коли я буду змушений скористатися своєю владою повіреного. Я приніс цей документ із собою. Ви побачите, містере Росс, — сказав він із тою діловою переконливістю, яку я помітив уже раніше в його професійній роботі, — як чітко довіритель викладає свої вимоги, не залишаючи місця для жодних маневрів. Документ викладений

його власними словами, за винятком певних правових формальностей, і я запевняю вас, що нечасто бачив надійніші папери. Навіть я особисто не маю повноважень допустити найменше відхилення від інструкцій без очевидного порушення довіри. А це, звісно ж, неможливо.

Мабуть, останні слова він додав, щоб уникнути закликів до його співчуття. Проте йому не сподобалась позірна різкість, тож він докинув:

— Я справді маю надію, міс Трелоні, що ви розумієте моє щире і безсумнівне бажання зробити все, що в моїх силах і в межах моїх повноважень, аби полегшити вашу біду. Але ваш батько керувався у всіх своїх діях якоюсь власною метою, котрою він зі мною не поділився. Наскільки я розумію, в його настановах немає жодного непродуманого слова. Хоч яку ідею він мав на оці, та це була ідея всього життя, яку він вивчав з усіх можливих боків і був готовий захищати кожен її пункт. Боюсь, я вас засмутив, і мені через це дуже прикро, бо бачу, що ви вже і так забагато витерпіли. Але у мене немає вибору. Якщо ви колись захочете про щось порадитись, я обіцяю прибути негайно в будь-який час дня чи ночі. Ось моя приватна адреса, а ось адреса мого клубу, де мене зазвичай можна знайти вечорами.

Він вирвав аркуш із записника і передав міс Трелоні. Вона подякувала. Він потиснув нам обом руки і пішов собі. Насилу зачинились за ним двері в холі, як увійшла місіс Грант. Вона була така засмучена, що

міс Трелоні встала зі смертельно блідим обличчям і запитала:

— Що сталося, місіс Грант? Знову якісь проблеми?

— Мені дуже жаль, міс, але усі слуги, крім двох, повідомили мене, що хочуть покинути наш дім. Вони обміркували цю справу між собою, і дворецький говорив від імені усіх. Вони кажуть, що готові відмовитися від своєї платні і навіть заплатити за те, що йдуть без попередження, аби лиш піти сьогодні.

— Яку причину вони наводять?

— Жодної, міс. Кажуть, що їм дуже шкода, але сказати їм більше нічого. Я запитала Джейн, старшу покоївку, міс, вона тримається окремо і залишається працювати,— то вона сказала мені по секрету, що слуги втовкмачили в свої дурні голови, ніби в будинку є привиди!

Ми мали б посміятися, але нам було не до сміху. Я не міг дивитися на обличчя міс Трелоні та сміятися: на ньому відбився біль, який був підтвердженням нав'язливої думки. Тієї миті мені здалося, ніби і в моїй свідомості зародилася глибока темна підозра, в якій я сам собі не зважився б зізнатися.

Розділ VI

Підозри

Першою опанувала себе міс Трелоні. Вона з гідністю мовила:

— Дуже добре, місіс Грант, нехай ідуть! Сьогодні ж заплатіть їм місячну платню. Досі вони були дуже добрими слугами, а йдуть від нас із поважної причини. Не слід очікувати надмірної відданості від тих, кого опанував страх. Ті, що залишаються, надалі повинні отримувати подвійну платню, і прошу негайно прислати їх до мене.

Місіс Грант кипіла від обурення: вся її натура економки збунтувалася проти такої великодушності до непокірної прислуги.

— Вони не заслуговують на це, міс, нехай собі йдуть без платні. Ніколи в житті я ще не бачила, щоб до слуг ставилися так гарно, їм тут було, як у короля при дворі. А тільки-но якась біда — відразу тікати! Це просто жахіття, ось що це!

Міс Трелоні лагідно заспокоїла її, й місіс Грант пішла. Невдовзі вона повернулася, аби запитати, чи не бажає хазяйка, щоб вона найняла нових слуг чи принаймні спробувала це зробити.

— Ви ж знаєте, мем,— провадила вона,— коли страх поселився в кімнатах слуг, то позбутися його практично неможливо. Слуги прийдуть, але підуть вони так само швидко — втримати їх неможливо. Вони просто не залишаться, якщо ж примусимо їх

відпрацювати місяць перед звільненням, вони влаштують вам таке життя, що ви кожну хвилину будете жаліти про те, що їх залишили.

Коли міс Трелоні заговорила, в її голосі не було ні роздратованості, ні обурення.

— Думаю, місіс Грант, ми ліпше спробуємо обійтися тими, що zostалися. Поки мій дорогий батько хворий, гостей у нас не буде, отже обслуговувати потрібно буде тільки трьох. Якщо тих, хто бажає залишитися, недостатньо, я б найняла лише кількох слуг, щоб допомогти їм у роботі. Припускаю, буде нескладно найняти кількох служниць, можливо, тих, кого ви вже знаєте. І, будь ласка, майте на увазі, ті, кого ви наймете, й ті, хто залишається, повинні отримувати однакову платню. Звичайно, місіс Грант, ви розумієте, що я не вважаю вас прислугою, але правило подвійної зарплатні стосується і вас.

З цими словами вона простягнула свою прегарну руку, а економка поцілувала її. Я не міг не захоплюватися її великодушністю в ставленні до слуг і подумки погодився із зауваженням місіс Грант, яке вона виголосила, покидаючи кімнату:

— Не дивно, що цей будинок схожий на королівський двір, адже господиня його — принцеса!

«Принцеса»! Немов спалах, постав переді мною той епізод, коли я вперше побачив міс Трелоні на балу в Белгрейв-сквер. Королівська фігура! Висока, струнка, гнучка, в сукні з якогось тонкого чорного матеріалу з золотистим відблиском. Її коси

вінчала старовинна єгипетська прикраса: мініатюрний кришталевий диск, обрамлений плюмажами із ляпіс-лазури. На її зап'ясті був широкий браслет античної роботи у вигляді пари розгорнутих крил, зроблених із золота, а пир'їни — з дорогоцінного каміння. Тоді вона мене трохи лякала, й лише на пікніку біля річки я збагнув, наскільки вона добра і ніжна дівчина.

Якийсь час вона сиділа, роблячи якісь нотатки, а потім звеліла погукати слуг, які не покинули роботи. Я вирішив, що їй буде краще поговорити з ними наодинці, й вийшов. Коли я повернувся, в її очах блищали сльози.

По обіді до кабінету ввійшов сержант Доу. Зачинивши обережно двері, він уважно обвів поглядом кімнату, переконався, що ми самі, й підійшов до мене.

— В чому справа? — спитав я. — Ви хочете поговорити зі мною?

— Так, сер! Я можу розраховувати на повну конфіденційність?

— Певна річ, можете. Гадаю, ми обидва хочемо віддати усі сили для блага міс Трелоні та її батька.

Він завагався.

— Звичайно, вам відомо, — урешті сказав він, — що я повинен виконувати свої обов'язки, і гадаю, ви знаєте мене достатньо, щоб не сумніватись в тому, що я це зроблю. Я полісмен, детектив, і мій обов'язок — встановити істину і нікого не прикривати, нікого не боятися. Тож я хочу поговорити

з вами наодинці, маючи на оці тільки мій обов'язок перед Скотланд-Ярдом.

— Ну звісно, звісно! — відповів я, і серце моє стрепенулося.— Будьте зі мною повністю відверті, я запевняю вас у конфіденційності цієї розмови.

— Дякую вам, сер. Про те, що я збираюся сказати, не повинен дізнатися ніхто, крім вас. Ні сама міс Трелоні, ні навіть містер Трелоні, коли він одужає.

— Звичайно, якщо така ваша умова! — сказав я трохи жорсткіше.

Відчувши зміну в моєму голосі, він сказав:

— Пробачте мені, сер, але я порушую свій обов'язок, розмовляючи з вами на цю тему. Проте я знаю вас віддавна і відчуваю, що можу вам довіряти. Не вашому слову, сер, — в ньому я впевнений, — а вашій розсудливості!

Я поклонився.

— Продовжуйте! — мовив я.

— Я думав над цією справою, сер, аж поки моя голова не пішла обертом, але не можу розгадати її. Під час кожної спроби нападу ніхто не заходив у дім і тим паче ніхто не виходив. На яку думку це наводить?

— Що хтось був у домі, — посміхаючись, відповів я.

— Саме так думаю і я, — полегшено зітхнув він.— І хто ж це міг бути?

— Хтось чи щось, як я вже казав, — відповів я.

— Припустімо, «хтось», містере Росс! Той кіт, хоча і міг подряпати чи вкусити, ніколи б не

витагнув старого джентльмена з ліжка і не зміг зняти з його руки браслет із ключиком. Такі речі пасують хіба до книжок, в яких детективи-аматори підганяють факти під свої теорії, але в Скотланд-Ярді ще не всі — повні ідіоти, тож ми виявляємо, що винуватцями злочинів є люди, а не речі.

— Нехай це будуть люди, сержанте.

— Ми говорили про «когось», сер.

— Правильно! Хай буде хтось!

— Вас не здивувало, сер, що у кожному з трьох випадків, коли були скоєні напади чи то спроби, першою завжди була присутня одна особа, яка й піднімала тривогу?

— Дайте згадати! Міс Трелоні, здається, підняла тривогу в першому випадку. Другого разу я і сам був присутній, хоча й міцно заснув, як і сиділка Кеннеді. Коли я прокинувся, в кімнаті було кілька людей, серед них і ви. Припускаю, що того разу перед вами знову була міс Трелоні. Під час останньої спроби був присутній я, коли міс Трелоні знепритомніла. Я виніс її з кімнати і повернувся. Я був першим, хто повернувся, і, здається, ви були одразу ж за мною.

Трохи подумавши, сержант Доу відповів:

— Вона була присутня або була першою в кімнаті в усіх випадках, а поранень завдали в першому і в другому випадках!

Це було слушне зауваження.

— Ви маєте на увазі, — сказав я, — що міс Трелоні була якось пов'язана з нападом?

— Не можу стверджувати цього, але все ж таки припускаю.

Сержант Доу був чоловіком мужнім і не боявся робити висновки на основі фактів.

Якусь хвилю ми мовчали. Підозри закралися в мої думки. Я не сумнівався в міс Трелоні, але боявся, що її можуть зрозуміти неправильно. Тут була якась таємниця, і якщо не знайти до неї розгадки, на когось упаде підозра. Якщо виявиться, що за смертю містера Трелоні стоїть чиясь особиста вигода, то невинність підозрюваного важко буде відстояти. Що ж, подумав я, на цьому етапі не варто сперечатися з детективом — його потрібно вислухати, а як настане пора захисту, застосувати увесь мій адвокатський досвід.

— Проте ви, понад усякий сумнів, виконаєте свій обов'язок, у цьому я переконаний,— промовив я.— І яку ж стратегію ви обрали?

— Я ще не вирішив, сер. Розумієте, навіть тепер мені не до душі ця підозра. Якби мені сказали, що в тій справі замішана ця добра юна леді, то я не повірив би, але зараз я зобов'язаний йти за своїми висновками. Я добре знаю, що часто здається, ніби винними визнають найбільш невідповідних людей. Я нізачо в світі не образив би цю юну леді, тим більше тоді, коли на неї впала така болісна ноша. І можете бути певні, що я не скажу ні слова, яке наштовхнуло б когось на таке звинувачення. Тому я розмовляю з вами наодинці, як чоловік із чоловіком. Ви майстер у доказах, це ваша професія. Моя

професія обмежується лише підозрами, те, що ми називаємо нашими власними доказами,— не що інше, як *ex parte* (непідтвержені) свідчення. Ви знаєте міс Трелоні ліпше, ніж я, і хоч я спостерігаю за кімнатою хворого і можу ходити скрізь у цьому домі, у мене немає змоги дізнатися про фінансове становище юної леді та інші речі, які можуть бути ключем до її дій. Якби я сам про це спробував дізнатись, це б одразу викликало у неї підозри. Перш ніж почати цю розмову, я в міру своїх можливостей все це обдумав і щиро вибачаюсь, сер, якщо я дозволив собі забагато.

— В жодному разі, Доу,— сказав я сердечно, бо відвага, чесність і розсудливість цього чоловіка викликали в мене повагу.— Я радий, що ви були зі мною настільки відверті. Ми обоє хочемо дізнатися правду, а вся ця історія настільки загадкова і химерна, що потрібно об'єднати наші зусилля, аби знайти істину.

Сержант згідливо кивнув.

— Тому я вважаю,— сказав він,— що потрібно поступово збирати докази про підозрювану особу. Тоді ми дійдемо певних висновків чи принаймні відкинемо всі інші варіанти, і...

Відчинилися двері, й до кімнати увійшла міс Трелоні.

— О, пробачте! — сказала вона.— Я не знала, що ви тут.

Я підвівся.

— Ми вже йдемо,— мовив я.— Заходьте, прошу вас.

Поки вона вагалася, до кімнати заглянула місіс Грант.

— Прибув доктор Вінчестер, міс, і хоче вас бачити, — повідомила вона.

Ми з міс Трелоні подалися до лікаря. Оглянувши хворого, він заявив, що очевидних змін немає, а проте він хотів би залишитися в будинку на ніч. Міс Трелоні зраділа і попросила місіс Грант приготувати для нього кімнату. Коли ми лишилися самі, лікар сказав:

— Я вирішив перебути ніч у цьому домі, тому що хотів поговорити з вами. Це конфіденційна розмова, тож, гадаю, краще ми зробимо це за сигарами по вечері, коли міс Трелоні наглядатиме за батьком.

Ми з міс Трелоні домовилися, що будемо по черзі вартувати коло хворого. Наше чергування припадало на ранкову пору, й мене це непокоїло, бо я зрозумів, що детектив буде провадити таємне спостереження і буде особливо пильний в цей час.

День минув без подій. Міс Трелоні трохи поспала і по обіді пішла відвідати сиділку. Коло неї була місіс Грант, а в коридорі вартував сержант Доу. Ми з доктором Вінчестером пили каву в бібліотеці. Коли ми запалили сигари, він спокійно почав:

— Що ж, тепер можна й поговорити. Ми, певна річ, зв'язані обітницею мовчання щодо всіх подій?

— Саме так! — підтвердив я, і серце моє стрепенулося на згадку про ранкову розмову з сержантом.

Він кивнув.

— Від усього цього з глузду можна з'їхати. Що більше я про все це думаю, то більше гублюся в цих двох версіях.

— Яких версіях?

Перш ніж відповісти, він якусь мить пронизливо на мене дивився. Погляд його міг би збити мене з пантелику, якби я був особисто зацікавлений у цій справі, але зараз я був правником: з одного боку, *amicus curiae* (друг закону), з другого — представник оборони. Думка про ті дві версії була досить втішна, щоб заспокоїти мою тривогу.

Лікар заговорив, спочатку його обличчя загадково посміхалося, проте згодом воно посуворішало.

— Дві версії: факт і фантазія! Перша містить усю суть справи: напади, спроби пограбування і вбивств, остовпіння, організована каталепсія, яка вказує або на кримінальний гіпнотизм чи сугестію, або на якийсь спосіб отруєння, не відомий нашій токсикології. У другій версії маємо якийсь вплив, не описаний у жодній відомій мені книзі — якщо не брати до уваги романів. Як ото Гамлет казав:

*...Горацію, на небі та в землі
Є значно більше дивного й такого,
Про що не знають знаючі суб'єкти...*

Спершу поговоримо про факт. Міс Трелоні у себе вдома, в будинку багато різних слуг, що включає можливість організованої спроби з їхнього

боку. Містер Трелоні багатий, освічений, розумний. Його дочка — єдина дитина, наскільки мені відомо, — молода прекрасна і розумна дівчина, вона живе в сусідній кімнаті. Здається, немає найменших причин очікувати нападу, і все ж таки напад відбувається, брутальний і безжалісний, скоєний посеред ночі. Його швидко виявляють, нападника чи нападників сполохали до того, як вони скінчили свою роботу. Та слідів після них немає, не відомо, хто це зробив, — є лише жертва і випадкові свідки!

Наступної ночі — схожа спроба, хоча в кімнаті й поза нею чатує офіцер-детектив, досвідчена сиділка, вірний друг і власна дочка жертви. Сиділку охоплює каталепсія, ви засинаєте глибоким сном. Навіть детектива настільки поглинає ступор, що він стріляє зі свого пістолета в кімнаті хворого і навіть не може сказати, в що він стріляв.

Здається, в усій цій справі фактом є тільки ваш респіратор. Ви не втратили голови, як це сталося з іншими. Це свідчить про те, що засіб, який викликає остовпіння, не має гіпнотичної дії. Але знову ж таки є факт, який цьому суперечить. Міс Трелоні, яка перебувала в кімнаті довше, ніж ви всі, адже вона увесь час заходила і виходила, була там на своєму чергуванні, — здається, зовсім не піддалася тому впливу. Це мало б свідчити про те, що той «вплив» діє не на всіх — хіба припустити, що вона до нього пристосувалася. Можна припустити, що це впливають пахощі отих старожитностей, але тоді ми постаємо перед фактом, що містер Трелоні, який

найдовше перебував у кімнаті — по суті, прожив тут півжиття — попав під найсильніший вплив. Що ж це за вплив, який міг викликати такі суперечливі ефекти? Ні! Що більше я думаю про цю дилему, то більше вона збиває мене з пантелику!

Припустімо, що фізичний напад на містера Трелоні був скоєний кимось із мешканців будинку, тим, хто не попав під підозру, — але як тоді бути з каталепсією? Не так просто ввести когось у цей стан, та й просто неможливо. Центром усієї справи є міс Трелоні, яка, вочевидь, не піддається жодному впливу. Вона проходить крізь усе неушкодженою, якщо не брати до уваги одного легкого зомління. Оце і є найдивніше!

Я слухав його, і мене огортав смуток. Хоч докази його й не були такі прямі, як підозри детектива, все ж таки вони вирізняли міс Трелоні з-поміж інших учасників цієї історії. Тож я вирішив, що краще буде мовчати. В таких випадках мовчання — справді золото, в душі я радів, що ця форма розмови не вимагає від мене жодної відповіді — принаймні зараз. Доктор Вінчестер, здається, і не очікував її — я зрадів, відчувши це, хоча і сам не знав чому. Він на мить замовк, обхопивши підборіддя рукою, вдивляючись у простір і насупивши брови. Сигара зависла в його пальцях, напевне, він про неї забув. Рівним голосом, немовби підхоплюючи думку на закінченому місці, він підсумував свої роздуми:

— Іншим кутом дилеми є зовсім інакша справа, і, беручись до неї, ми повинні облишити все, що

має стосунок до науки чи попереднього досвіду. Зізнаюсь, вона мене захоплює, я навіть питаю себе, чи не потрапив під той згубний вплив, чи не надихався тих пахощів...

Звісно, якщо наркотик у вигляді випарів, то він може діяти з накопичувальними наслідками. Що ж там може діяти з таким ефектом? Знаю, кімната сповнена запахом мумії, та й не дивно, там стільки реліквій із гробниць, згадайте мумію тварини, на яку нападав Сильвіо... До речі, завтра я принесу мумію kota і подивляюсь, як реагуватиме на неї Сильвіо.

Але повернімось до суті справи. Саме такі запахи з'являються у мумій від наявності речовин, винайдених єгипетськими жерцями, а вони були освіченими людьми і вченими свого часу. Протягом століть шляхом дослідів вони виявили, що деякі речовини зупиняють природний процес розпаду. З таким результатом можуть діяти тільки сильні засоби, і, можливо, ми маємо зараз справу з рідкісними субстанціями чи їх комбінацією, властивості та вплив яких не зрозумілі в нашому більш пізньому і прозаїчному столітті. Єдине, в чому я твердо переконаний, це те, що гіршу атмосферу для спальні хворого неможливо уявити, і я захоплююся сміливістю сера Джеймса Фрере, який відмовився лікувати хворого в таких умовах.

Й ті інструкції для дочки від містера Трелоні, й та, як ви казали мені, дбайливість, із якою він захистив свої побажання через повіреного,

показують, що в нього були якісь підозри. Може навіть здатися, що він очікував якихось подій... Як цікаво було б дізнатись хоч що-небудь про це! В його паперах, напевне, є хоча б якийсь натяк... Вирішити це завдання буде непросто, але можливо. Він не завжди перебуватиме в такому стані, тож почнеться розслідування. В таких випадках повинно бути проведене докладне обстеження кожної дрібнички... По суті, виявляться численні спроби вбивства. Оскільки очевидних доказів немає, потрібно буде знайти мотив...

Він замовк. В останніх його словах вчувалася безнадія. Тепер я був переконаний, що потрібно з'ясувати, чи були у нього якісь конкретні підозри, й ніби підкоряючись якомусь наказу, я запитав:

— Ви когось підозрюєте?

Він здавався більше наляканим, ніж здивованим.

— Когось підозрюю? Це вже як вам завгодно. Я підозрюю наявність якогось впливу, але наразі мої підозри цим і обмежуються. Згодом, як будуть підстави, я зможу підозрювати, але зараз...

Він раптово замовк і поглянув на двері: почувся слабкий звук, і ручка повернулась. Мені здалося, що моє серце зупинилося: я одразу ж згадав, як вранці нам із детективом перешкождали розмовляти. Двері відчинилися, й до кімнати увійшла міс Трелоні. Побачивши нас, вона відступила назад і зашарілася.

— О, пробачте мені, я не знала, що ви зайняті! — нарешті сказала вона. — Я шукала вас, докторе

Вінчестер, щоб запитати, чи можу я піти сьогодні спокійно спати, знаючи, що ви тут. Я почуваюся такою втомленою і виснаженою, що сьогодні з мене зиску не буде.

— Лягайте спати негайно і гарно виспіться! — сердечно відказав лікар. — На Бога, вам це справді потрібно! Я дуже радий, що ви самі це запропонували, бо, побачивши вас увечері, я вже був подумав, що ви будете моїм наступним пацієнтом.

Вона з полегшенням зітхнула, і втома, здається, зникла з її обличчя.

— Ви ж залишитесь коло мого батька разом із доктором Вінчестером сьогодні? — запитала вона мене. — Я так за нього переживаю, що кожна секунда приносить нові страхи. Але я справді виснажена і без нормального сну, мабуть, збожеволю. Сьогодні я спатиму в іншій кімнаті. Боюсь, якщо я залишатимусь так близько до батькової кімнати, кожен звук перетвориться для мене на тортури. Але обов'язково розбудить мене, якщо будуть підстави. Я буду в спальні поруч із будуаром біля холу. Може, засну на кілька годин. Добраніч!

Коли я зачинив за нею двері й повернувся за маленький столик, де ми сиділи, доктор Вінчестер сказав:

— Бідолашна дівчина страшенно виснажена. Я радий, що вона відпочине. Її нервова система на межі зриву. Ви помітили, як вона розхвилювалася і як почервоніла, коли увійшла і заскочила нас

за розмовою? За звичайних умов це не схвилювало б її!

Я вже збирався стати на її захист, розказавши про те, що її прихід був повторенням такої ж ситуації з детективом, проте пригадав, що та розмова була настільки приватною, що навіть згадка про неї могла б викликати надмірну цікавість, тому я промовчав.

Ми підвелися, щоб піти до кімнати хворого. Коли ми вийшли в тьмяно освітлений коридор, я знову подумав про те, як дивно, що вона двічі перебила наші розмови, коли вони торкалися цієї теми.

Розділ VII

Втрата мандрівника

Тієї ночі все йшло добре. Знаючи, що міс Трелоні не чергуватиме, ми з доктором Вінчестером подвоїли пильність. Сиділка й місіс Грант були коло хворого, а ми заглядали до кімнати кожні чверть години. Пацієнт перебував у трансі всю ніч. Він виглядав здоровим, дихав легко, як дитина, але жодного разу не поворухнувся. Ми з лікарем наділи респіратори, але ніч була парка і в них було душно.

Від півночі до третьої години я не раз мав те неприємне відчуття, до якого вже звук за останні кілька ночей, але досвіток, який цідився крізь жалюзі, приніс неймовірне полегшення.

Я так прислухався уночі, що вуха мої просто-таки боліли. Кожен подих сиділки чи шелест її сукні, кожен крок поліцейського насторожували мене — напевне, всі в будинку відчували те саме, час від часу нагорі лунали неспокійні кроки, а внизу раз у раз відчиняли вікна. Проте з приходом світанку все припинилося, і весь будинок відпочивав. Доктор Вінчестер пішов додому, а сиділка Доріс замінила місіс Грант. Мені здалося, він був трохи розчарований, що протягом його довгого нічного чергування не сталося нічого надприродного.

О восьмій годині прийшла міс Трелоні. Сон пішов їй на користь. Вона просто-таки світилась і була такою, якою я вперше побачив її на балу, а потім

на пікніку. На її блідих щоках з'явився натяк на рум'янець. Вона відразу ж підійшла до батька і почала поправляти його подушку.

Я і сам був стомлений після свого чергування, тож пішов спати.

Відіспавшись, я вже хотів був піти на Джермін-стріт, аж побачив біля дверей у хол якогось надокучливого чоловіка. Зі слуг тоді чергував Морис, його раніше вважали диваком, а тепер зробили дворецьким. Незнайомець говорив доволі голосно, тож зрозуміти його нарікання було нескладно. Слуга поведився ввічливо, але не пускав незнайомця.

— Це все дуже добре, — казав той, — але я мушу побачити містера Трелоні! Для чого мені ваше «не можна», коли я кажу вам, що повинен. Ви знай не пускаєте мене! Я прийшов о дев'ятій, ви сказали, що він іще не прокинувся, що він хворіє і його не можна хвилювати. Я прийшов о дванадцятій, і ви знову кажете, що він досі не встав. Тоді я запитав, чи прокинувся хтось із родини, й ви сказали, що міс Трелоні ще не вставала. Тепер я знову прийшов сюди о третій, і ви мені кажете, що він досі в ліжку і ще не прокинувся. Де міс Трелоні? «Вона зайнята і її не можна турбувати!» Отож, хтось повинен її потурбувати! Я тут з особливою справою стосовно містера Трелоні, і я прибув з таких місць, де слуги завжди починають з «ні». Цього разу «ні» для мене замало! Я вже три роки це слухаю, чекаючи за дверима будинків і шатер, де всередину дістатися складніше, ніж у могилу. Кажу вам, з мене досить. Коли

я приходжу до людини, для якої працював, а двері для мене зачинені, то це мене дратує. Хіба містер Трелоні залишив розпорядження не впускати мене, коли я прийду?

Він замовк і схвильовано втер чоло. Слуга відповів дуже шанобливо:

— Мені дуже шкода, сер, якщо, виконуючи свій обов'язок, я вас образив. Але я маю накази і повинен їм підкорятися. Якщо ви побажаєте залишити якесь повідомлення, я обов'язково передам його міс Трелоні, а якщо ви залишите свою адресу, то міс Трелоні, якщо побажає, зможе з вами зв'язатися.

— Друже,— відказав незнайомиць,— до вас особисто я нічого не маю, і мені шкода, якщо я вразив ваші почуття. Але я мушу бути справедливий, навіть якщо я злий. А в моєму становищі розізлився б кожний. Час не може чекати. Не можна втрачати ні години, ні хвилини! І все-таки я стовбичу тут, оббиваючи поріг уже шість годин і знаючи, що ваш господар буде в сотню разів лютіший, ніж я, коли почує, скільки часу було витрачено намарне. Його розбудили б тисячу разів, щоб ми змогли поговорити з ним тепер, поки ще не пізно. О Боже! Це просто жахливо — змарнувати всю роботу в останній момент, коли ти вже біля дверей і тебе не пускає лакей! Чи є в цьому домі хтось зі здоровим глуздом чи хоча б авторитетом, якщо бракує глузду? Я дуже швидко зможу переконати його, що вашого хазяїна потрібно розбудити, навіть якщо він дуже міцно спить...

У щирості цього чоловіка неможливо було сумніватися, як і в терміновості чи важливості справи, принаймні з його погляду.

— Морисе, — сказав я, — вам слід було б повідомити міс Трелоні, що цей джентльмен хоче особисто її бачити. Якщо вона зайнята, попросіть місіс Грант сповістити їй.

— Дуже добре, сер! — відповів той з полегшенням і поспішив зникнути.

Я провів незнайомця у маленьку вітальню. По дорозі він запитав мене:

— Ви секретар?

— Ні, я друг міс Трелоні. Мене звати Росс.

— Дуже вдячний вам, містере Росс, за вашу доброту! — сказав він. — Мене звати Корбек. Я дав би вам свою візитку, але там, звідки я приїхав, ними не користуються. Навіть якби ті візитки в мене були, то напевне пропали б минулої ночі...

Він замовк, зрозумівши, що бовкнув зайве. Ми помовчали. Я розглядав Корбека: то був невисокий кремезний чоловік, дуже смаглявий; може, колись він і був схильний до повноти, але зараз геть усох. Шкіра його обвисла, шия була помережана шрамами і зморшками. Містер Корбек мав масивну голову з темною каштановою чуприною, гарне високе чоло. Його квадратна форма вказувала на логічність мислення, а припухлості під очима — на схильність до мов. У нього був короткий широкий ніс, який говорить про енергійність, а масивна щелепа свідчила про велику рішучість.

Міс Трелоні прийшла дуже швидко. Побачивши її, містер Корбек здивувався. Проте коли вона заговорила, він уже не міг відвести від неї очей, і я подумав: у чому ж причина його подиву? Міс Трелоні почала з вибачень, які повністю заспокоїли його роздратовані почуття:

— Звісно, якби мій батько почувався добре і я не чергувала в кімнаті хворого, вас не змусили б чекати. Тепер розкажіть, будь ласка, що це за така термінова справа?

Він поглянув на мене і завагався, але міс Трелоні одразу ж сказала:

— Перед містером Россом ви можете говорити все, що хочете сказати мені. Я йому повністю довіряю, і він допомагає мені в моїй біді. Гадаю, вам не відомо, в якому стані мій батько. Вже три дні він не прокидається і не виказує жодних ознак свідомості. Я дуже за нього потерпаю. На жаль, я зовсім нічого не знаю про батька і про його життя. Я переїхала жити до нього лише рік тому і гадки не маю про його справи. Я навіть не знаю, хто ви і яка у вас до нього справа...— вона казала це з легкою усмішкою, дуже офіційною і в той же час надзвичайно ввічливою.

Він пильно дивився на неї секунд мабуть, п'ятнадцять, тоді одразу ж заговорив так, ніби прийняв рішення і до нього повернулась його певність.

— Мене звати Юджин Корбек. Я магістр гуманітарних наук, доктор юриспруденції і магістр хірургії в Кембриджі; доктор літератури в Оксфорді; доктор природничих наук і доктор філології

у Лондонському університеті; доктор філософії в Берліні; доктор східних мов у Парижі. Я маю ще деякі інші ступені, титули тощо, але не варто вас ними хвилювати. Замолоду я захопився єгиптологією. Напевне, мене вкусив якийсь отруйний скарабей, бо потім я це тяжко переживав. Я розшукував гробниці і якось умудрявся з цього жити і вивчав такі речі, які не вичитаєш у книжках. Я був майже на дні, коли зустрів вашого батька, який проводив якісь власні дослідження. Він був справжнім покровителем: божевільний єгиптолог не міг би і мріяти про кращого шефа!

Міс Трелоні аж зашарілася, почувши похвалу своєму батькові. Проте я не міг не помітити, що містер Корбек таки витрачає час намарне. Я вирішив, що, розмовляючи, він хоче вивчити обстановку й побачити, чи можна довіритися двом незнайомцям. І помітив, що з плином розмови його певність зростала.

— Ми з вашим батьком кілька разів їздили в експедиції до Єгипту, і я завжди був у захваті, що працюю для нього. Значну частину своїх скарбів — а я скажу вам, у нього є деякі рідкісні речі — він дістав з моєю допомогою. Ваш батько, міс Трелоні, володіє унікальними знаннями. Якщо він вирішує, що хоче знайти певну річ, то об'їде весь світ, поки не отримає її. Саме в таких пошуках я зараз і був.

Він замовк, наче йому затулили рота. Ми чекали. Він продовжив розповідь із якоюсь новою для нього

обережністю, ніби бажаючи випередити будь-які наші питання:

— Мені не дозволено розводитися про своє доручення. Я зобов'язаний зберігати повну секретність.

Він замовк, і на його обличчі з'явилося збентеження. Раптом він сказав:

— Ви певні, міс Трелоні, що ваш батько справді не в змозі зустрітись зі мною сьогодні?

У відповідь на її обличчі відбився подив. Але одразу ж зник. Вона встала, кажучи голосом, у якому відчувалась одночасно і гідність, і ввічливість:

— Ходімо, й ви самі побачите!

Їй попрямувала до батькової кімнати.

Містер Корбек увійшов у кімнату хворого так, ніби добре її знав. За поведінкою людей можна безпомилково визначити, чи потрапили вони в нову для себе обстановку. Навіть палко бажаючи побачити свого друга, він окинув швидким поглядом кімнату, немов для нього вона була знайомим місцем. Потім усю його увагу привернуло ліжко. Я уважно спостерігав за ним, бо відчував, що від цього чоловіка залежить вирішення тої дивної справи, в яку ми всі вплетані.

Коли містер Корбек глянув на свого друга, на його виду проступив безмежний жаль. Сон не пом'якшив обличчя містера Трелоні, але це ще більше підкреслювало його безсилля. Для нас це видовище вже стало звичним, та зараз, у присутності містера Корбека, ми знову це відчули. Обличчя його спохмурніло: зник весь жаль, а на його місці з'явився

жорсткий і невблаганний погляд, який не передбачав нічого хорошого для того, хто став причиною цієї величної поразки. На зміну лютomu погляду прийшла рішучість, вулканічна енергія цього чоловіка націлилася на якусь певну мету. Він озирнувся на нас, його погляд впав на доглядальницю, і він звів брови. Вона помітила цей погляд і допитливо втупилася в міс Трелоні, а та кивнула. Сиділка тихо вийшла з кімнати, зачинивши по собі двері. Містер Корбек подивився спершу на мене, тоді, згадавши про ввічливість, звернувся до міс Трелоні:

— Розкажіть мені, як це сталося!

Міс Трелоні дала мені знак, і я розказав усе, що знав. Здавалось, протягом усього цього часу він і не поворухнувся, але його обличчя стало твердим і владним. Коли я згадав про візит містера Марвіна, його погляд прояснів. Помітивши його інтерес до справи, я зупинився докладніше на деталях розмови, і він сказав:

— Чудово! Тепер я знаю, що повинен робити!

— Що ви маєте на увазі? — запитав я.

Його відповідь підтвердила мої побоювання.

— Трелоні знає, що робить. В усьому, що він робив, була певна мета, і ми не повинні втручатися. Він очікував на це і захистив себе зусібч.

— Не зусібч! — енергійно заперечив я, — Десь було слабке місце, а то він не лежав би тут у такому стані!

Його незворушність мене здивувала. Я очікував, що він відчує серйозний аргумент у моїх

словах, але вони його не зачепили — посмішка промайнула на його смаглявому обличчі, коли він відповідав мені:

— Це ще не кінець! Трелоні недаремно себе захистив: певне, чекав на це.

— Ви знаєте, на що він чекав? — запитала міс Трелоні.

Відповідь прийшла відразу:

— Ні! Я не знаю. Але припускаю...

Він раптом замовк.

— Що припускаєте?

На його обличчі знову з'явився твердий і владний вираз, та голос звучав м'яко і ввічливо:

— Повірте, я зробив би все, щоб полегшити вашу турботу. Але тут інший обов'язок.

— Який?

— Мовчати! — відрубав він.

Кілька хвилин стояла тиша. Першою мовчанку порушила міс Трелоні. Я побачив, як надія зблиснула в її очах, та вона опанувала себе.

— Що це за термінова справа, задля якої ви хотіли мене бачити, знаючи, що батько... не в змозі зустрітися з вами?

Містер Корбек аж здригнувся від подиву, який заступив його залізу незворушність, і ця зміна була схожа на пантоміму, та потім комічність замінилася трагічною серйозністю.

— Боже ж ти мій! — вигукнув він і люто вдарив кулаком по спинці стільця.

Його брови насупилися.

— Я зовсім забув! — провадив він. — Яка втрата! І саме зараз! Якраз у момент успіху! Він лежить тут безпомічний, а я повинен тримати язик за зубами!

— В чому справа? О, прошу, скажіть нам! — вигукнула бідолашна дівчина. — Я так переживаю за свого сердешного батька! Невже якась нова біда? Те, що ви кажете, знову мене тривожить!

Він підвівся на повний зріст.

— На жаль, не можу, не смію щось вам сказати. Це його таємниця, — він показав на ліжко. — І все ж... і все ж таки я прийшов за його порадою, настановою, його підтримкою. А він лежить тут безпомічний... А час летить! І скоро може бути запізно!

— Що таке? Що таке? — з тривогою запитала міс Трелоні. — О, говоріть! Скажіть що-небудь! Ця тривога, цей жах і таємничість мене вбивають!

З великим зусиллям містер Корбек узяв себе в руки.

— Я не можу розповісти вам деталі, але в мене була велика втрата. Моя місія, на яку я витратив три роки, була успішною. Я знайшов усе, що шукав, і безпечно привіз сюди. Для вашого батька то були неоціненні скарби. Прокинувшись уранці, я побачив, що їх украли. Вкрали у якийсь дивний спосіб. Жодна душа в Лондоні не знала, що я прибуваю. Ніхто не знав, що було у моїй пошарпаній валізці. В моїй кімнаті були одні двері, які я замкнув на ключ і на засув. Кімната на п'ятому поверсі, тож вікном залізти було неможливо. Крім того, я зачинив вікно на заціпку. Вранці виявилось, що до засувів ніхто й не

доторкнувся... і все ж валіза була порожня! Лампи зникли!.. Ну от, проговорився! Я їздив до Єгипту за дорученням містера Трелоні — треба було розшукати набір стародавніх світильників. І я знайшов їх. Привіз. А тепер!..

Він одвернувся. Навіть його залізна натура не витримала зворушення. Міс Трелоні підійшла і поклала йому долоню на плече. Я з подивом глянув на неї. Вона випросталася, її очі сяяли, кожен її нерв і кожна клітина випромінювали енергію. Коли вона заговорила, її голос був рішучий і впевнений.

— Ми повинні діяти! Потрібно знайти ті світильники. Містере Росс, ви адвокат. У нас є один із найкращих лондонських детективів. Потрібно розпочинати пошуки!

Її ентузіазм запалив містера Корбека.

— Добре! — сказав він, імпульсивно вхопивши її за руку.— Ви гідна дочка свого батька! — І коли я вже рушив до дверей, аби привести сержанта Доу: — Хвилинку, містере Росс! Ви маєте зрозуміти: детектив не повинен знати, що світильники були об'єктами довгих пошуків. Я мушу описати йому ті лампи, надто ж одну з них, бо вона зроблена із золота, і я боюся, що, не маючи гадки про її історичну цінність, злодій може переплавити її. Я б радо заплатив у десять, у сотню, в тисячу разів більше, ніж коштує саме золото, аби лиш його не знищили. Я розкажу йому тільки те, що потрібно. Тому прошу, дозвольте мені відповідати на всі його запитання.

Ми обоє ствердно кивнули. А я сказав:

— До речі, якщо буде потрібно тримати справу в таємниці, то варто було б запросити приватного детектива. Якщо справа дійде до Скотланд-Ярду, то секрет зберегти буде неможливо. Я розпитаю сержанта Доу про це. Якщо я промовчу, то це буде означати, що він береться до цієї справи.

Містер Корбек одразу відповів:

— Головне — таємниця. Боюся, світильники вже знищили.

На моє превелике здивування міс Трелоні негайно відповіла тихим, але рішучим голосом:

— Жодного з них не знищать!

Містер Корбек здивовано усміхнувся.

— Святі небеса, звідки ж вам про це знати? — запитав він.

Її відповідь була ще менш зрозумілою:

— Не знаю, звідки мені це відомо, але я знаю це. Я відчуваю це в собі, це ніби певність, яка була зі мною все життя!

Розділ VIII

Знайдені світильники

Сержант Доу спершу трохи сумнівався, але врешті-решт погодився дати приватну консультацію у справі, яку йому могли б запропонувати. Він додав, що я повинен пам'ятати: він погодився лише на консультацію, бо якщо дійде до конкретних дій, йому доведеться звернутися до начальства. Отак домовившись, я пішов погукати міс Трелоні й містера Корбека. Ми вийшли з кімнати, а сиділка Кеннеді зайняла своє місце біля ліжка.

Я не міг не захоплюватися тою обережною і холоднокровною точністю, з якою містер Корбек розповідав про свою справу. Він, здавалось, нічого не втаїв і все ж таки дуже скупо змалював украдені світильники.

Не надто наголошуючи на таємничості справи, він, здавалося б, дивився на неї як на звичайну готельну крадіжку. «Справді,— подумав я,— цей чоловік опанував мистецтво східних базарів і за допомогою західного інтелекту перевершив своїх учителів!» Він чітко виклав усе детективу, який після коротких роздумів запитав:

— Тигель чи терези? Ось у чому заковика.

— Що це означає? — насторожившись, запитав містер Корбек.

— Старий вираз злодіїв із Бірмінгему. Мені здавалося, що зараз кожен знає цей вислів. За давнини

у Брумі було багато дрібних ювелірних крамничок, тож їхні власники скуповували коштовні метали чи не в кожного перехожого. Якщо клієнт хотів переплавити крадене золото, то ціну визначав ювелір, якщо ж ні, то золото оплачувалося за стандартними цінами. Так воно й зараз. Коли ми шукаємо вкрадені годинники, то часто перевіряємо ці майстерні, та в них годі що-небудь знайти. Тут багато залежатиме від того, чи злодій хороша людина,— так вони називають того, хто знає свою справу. Першокласний шахрай знатиме, що сама річ варта більше, ніж метал, з якого вона зроблена, тож продасть її тому, хто зможе перепродати її за кордон, в Америку чи у Францію, наприклад. До речі, хтось крім вас міг би ідентифікувати ті світильники?

— Крім мене — ніхто!

— Чи існують інші світильники, схожі на них?

— Мені про такі не відомо,— відповів містер Корбек,— хоча можуть існувати інші, напрочуд схожі на них.

Детектив помовчав, а потім знову запитав:

— Чи змогла б якась інша досвідчена людина оцінити художню вартість цих світильників?

— Безперечно! Будь-хто з головою на в'язах з першого погляду помітив би, що це цінні речі.

Обличчя детектива посвітліло.

— Тоді ще є шанс. Якщо двері й вікна були зачинені, то ці речі не були випадково вкрадені покоївкою чи коридорним, які проходили повз. Хто б не стояв за цією справою, він був чітко на неї націлений

і не збирається розлучатися зі своєю здобиччю, не отримавши за неї доброї ціни. Тому не треба піднімати тривоги. Нема необхідності повідомляти Скотланд-Ярд, ми можемо працювати над справою приватно.

Після паузи містер Корбек тихо запитав:

— Гадаю, ви не ризикнете припустити, як здійснили крадіжку?

Поліцейський усміхнувся.

— Дуже просто, сер. Всі ці загадкові злочини врешті виявляються простими. Злочинець знає свою роботу і завжди очікує нагоди. Ба більше, йому з досвіду відомо, що це за нагода і як вона виникає. Жертва просто обережна: вона не знає всіх трюків і пасток, що їх для неї підготували. Коли ми дізнаємось про справу все, ви будете дивуватися, що не помітили способу, в який це вчинили!

Це, здається, трохи роздратувало містера Корбека, й він гарячково заговорив:

— Послухайте, мій добрий друже, в цій справі нічого простого немає. Вікно було зачинене, камін закритий. В кімнаті тільки одні двері, які я замкнув на ключ і на засув. Кватирки там немає. Я жодного разу не виходив з кімнати вночі. Перш ніж лягти спати, я оглянув речі, а коли прокинувся, оглянув їх іще раз.

Міс Трелоні заспокійливо поклала руку йому на плече і тихо сказала:

— Не переживайте даремно. Я впевнена, що вони знайдуться.

Сержант Доу повернувся до неї так різко, що я знову пригадав його підозри.

— Дозвольте спитати, міс, на чому ґрунтується така думка?

Відповідь вразила мене.

— Не можу пояснити, звідки я це знаю. Але я в цьому впевнена!

Детектив мовчки дивився на неї декілька секунд, а потім кинув на мене швидкий погляд.

Потім він ще трохи розпитав містера Корбека про його пересування, про готель, розташування кімнат тощо. Далі сержант пішов, а містер Корбек почав знову казати про те, що все треба тримати в таємниці, а то злодій знищить світильники. Зрештою він попрощався й пішов, пообіцявши прийти увечері.

Решту дня ми збули в кімнаті містера Трелоні — розглядали його колекцію старожитностей. Цей дім був справжнім складом: зала, сходові майданчики, кабінет і навіть будуар були заставлені античними речами, від яких у будь-якого колекціонера загорілися б очі.

Міс Трелоні з самого початку супроводжувала мене. Дослідивши кілька шаф із вишуканими амулетами, вона цілком наївно зауважила:

— Ви, мабуть, не повірите, але останнім часом я рідко дивилася на них. Зацікавилася лише тоді, як захворів батько. Але зараз вони захоплюють мене дедалі дужче. Дивно, що раніше я не відчувала потягу до колекціонування. Я сприймала ці експонати,

ніби вони були там завжди. Те саме і з родинними портретами: вони сприймаються родиною як щось звичне.

Ми ходили коридорами, заходили до кімнат. Там було стільки старожитностей, що ми вирішили: всі їх відразу не оглянеш, це треба робити поступово, день за днем. У вітальні була якась залізна рама з квітковим орнаментом, яку, за словами Маргарет, батько використовував, щоб піднімати важкі кам'яні віка з саркофагів. Вона була неважка, і з її допомогою ми попіднімали віка й розглядали ієрогліфи, які були вирізьблені в саркофагах. Маргарет багато дізналася про них від батька. У неї був такий гострий розум, така проникливість і пам'ять, що її знанням, либонь, позаздрило б чимало вчених.

А водночас усе це було таким наївним і несвідомим, таким дівочим і простим! Їй була властива така свіжість у поглядах і ідеях, і вона так мало думала про себе, що в її присутності я на деякий час забув про всі проблеми й знову почувався юнаком...

Найцікавішими були три саркофаги, які стояли в кімнаті містера Трелоні. З них два були з темного каменю: один із порфіру, а другий — із чогось схожого на залізну руду. Всі були вкриті якимись ієрогліфами, та один із них був із якоїсь жовтувато-коричневої речовини з відтінком мексиканського оніксу. Уся верхня частина була вкрита сотнями, якщо не тисячами дрібних ієрогліфів. Ззаду, спереду, з боків, на краях, внизу — всюди були ці витончені малюнки синього кольору, які вирізнялися на

жовтому камені. Саркофаг був дуже довгий, близько дев'яти футів і, напевне, ярд завширшки. Боки були вигнуті, навіть кути були заокруглені.

— Бач,— сказав я,— цей саркофаг, мабуть, зробили для велетня!

— Або для велетки! — зауважила Маргарет.

Той саркофаг стояв біля вікна і відрізнявся одною деталлю: всі інші домовини зсередини мали просту форму, в жодному не було опуклостей чи нерівної поверхні. Можливо, їх використовували як ванни, і справді, вони багато в чому нагадували мармурові римські ванни, які я колись бачив.

Всередині цього саркофага була опуклість у формі людської фігури. Я запитав Маргарет, чи може вона це якось пояснити. У відповідь вона сказала:

— Батько ніколи не хотів про це говорити. Ця деталь одразу привернула мою увагу, та коли я запитала його про це, він сказав: «Колись я розповім тобі все про це, маленька,— якщо доживу! Але не зараз! Яюсь я дізнаюся про все, і тоді ми детально про це поговоримо. Ти побачиш, що це надзвичайно цікава історія!» Яюсь після цього я запитала батька: «Чи вже відома історія саркофага, батьку?» Він похитав головою, похмуро поглянув на мене і сказав: «Ще ні, маленька, але буде — якщо я доживу, якщо доживу!» Повторення цієї фрази налякало мене, і я більше ніколи не наважувалась питати його про це.

Чомусь її розповідь розхвилювала мене: мені здалося, що це трохи прохилило завісу над таємницею

останніх подій. Досі ми нічого не знали про містера Трелоні й ті випробування, які випали йому, а тепер воно прибрало якихось певніших обрисів.

Тут ми мали справу з двома моментами нашої головоломки. Перший — це те, що саме з цим саркофагом містер Трелоні пов'язував сумніви щодо власного життя. Другий — з цим у нього була пов'язане очікування, про яке він не обмовився навіть дочці. Знову ж таки потрібно мати на увазі, що цей саркофаг зсередини відрізнявся від усіх інших. Що означала та химерна опуклість? Я нічого не сказав міс Трелоні, але вирішив, що використаю найпершу можливість для докладнішого обстеження тієї домовини.

Одразу ж поруч із саркофагом стояв низький столик із зеленого каменю із червоними прожилками, схожого на червоний залізняк. Ніжки були зроблені у формі лап шакала, і довкола кожної лапи звивалася змія з широко роззявленою пащею, майстерно виготовлена зі щирого золота. На столику стояла дуже гарна кам'яна скринька незвичайної форми. Вона була схожа на маленьку труну, якщо не брати до уваги того, що довші сторони замість бути зрізаними по квадрату, як верхня чи горизонтальна частини, зводилися в одну точку. Таким чином виходив неправильний семигранник, у якому на кожному з двох боків були дві площини, один кінець, торець, верх і низ.

Такого каменя я раніше ніколи не бачив. Він мав колір смарагду, але, певна річ, без його блиску, проте

був сяйливий, твердий, а його поверхня була мов у самоцвіту. Вгорі колір світлішав — перехід був настільки м'яким, що майже не відчувався — і зверху ставав ніжно-жовтим, кольором тонкої китайської порцеляни. Він був несхожий ні на що з того, що я бачив раніше, і жоден камінь чи самоцвіт не був до нього подібний.

Майже повністю він був укритий дрібними ієрогліфами, наповненими таким самим синьо-зеленим цементом, як і на саркофазі. Завдовжки він мав близько двох із половиною футів, завширшки — наполовину менше, заввишки майже фут. Порожні місця йшли од верху аж до загостреного кінця. Вони здавались прозорішими, ніж решта каменя. Я спробував віко, але воно було міцно закріплене. Воно було так щільно припасоване, що скриня здавалася суцільним шматком каменя. На боках і краях були якісь дивні виступи, в них зяяли порожнини химерних форм, укриті ієрогліфічними фігурами, майстерно вирізьбленими і наповненими тим-таки синьо-зеленим цементом.

З іншого боку великого саркофага стояв іще один маленький столик з алебастру, вишукано оздоблений символічними фігурами богів і знаками зодіаку. На цьому столику стояла шкатулка близько квадратного фута завбільшки, виготовлена з пластин гірського кришталю, оправлених у каркас із червоного золота, оздоблених синьо-зеленими ієрогліфами. Цей витвір мистецтва загалом мав доволі сучасний вигляд.

Проте якщо шкатулка здавалась новою, то те, що було в ній,— аж ніяк. Всередині, на подушці з золоті тканини, тонкої як шовк і з особливим відтінком старого золота, лежала рука мумії. Вона вражала своєю довершеністю — то була жіноча рука, гнучка і довга, з тонкими довгими пальцями. Бальзамування практично не змінило її прекрасної форми, здавалося, навіть зап'ясток зберіг свою гнучкість. Смаглява шкіра мала насичений кремовий відтінок, схожий на бляклу слонову кістку. Найцікавішою деталлю цієї руки було те, що вона мала аж сім пальців — два середні і два вказівні. Верхня частина зап'ястя була нерівна, ніби обламана і заплямована якоюсь червоно-коричневою речовиною. На подушці поруч із рукою лежав невеликий скарабей, майстерно виготовлений зі смарагду.

— Це ще одна батькова таємниця. Коли я запитала його про неї, він сказав, що це, мабуть, найцінніша річ, яка в нього є, окрім однієї. Коли я поцікавилася, що це за річ, він заборонив мені розпитувати його про все, що цього стосується. «Я розкажу тобі все,— сказав він,— і про це також у свій час — якщо доживу!»

«Якщо доживу!» — знову ця фраза. Здається, ці три речі: саркофаг, скриня і рука,— становлять якусь таємницю!

Потім міс Трелоні вийшла у якихось домашніх справах. Я оглянув інші старожитності в кімнаті, та коли її не було поруч, вони, здавалося, втратили для мене свою привабливість. Згодом мене погукали до

будуару, й міс Трелоні запитала, де краще поселити містера Корбека: поруч із кімнатою містера Трелоні чи подалі від неї. Я зробив висновок, що краще подалі, а як зайде потреба, то його завжди можна буде переселити ближче.

Коли місіс Грант пішла, я запитав міс Трелоні, як сталося, що умеблювання будуару так відрізнялося від обстановки інших кімнат.

— Батькова передбачливість! — відповіла вона.— Коли я вперше сюди приїхала, він подумав, що мене можуть налякати всі ці домовини й мумії. Тому дві кімнати опорядили сучасними меблями. Бачите, вони такі гарні... Ця шафка належала Наполеону.

— Виходить, у цій кімнаті немає нічого єгипетського? — спитав я, радше щоб виявити цікавість до її слів, ніж до чогось іншого, бо, судячи з меблів, це і так було видно.— Яка гарненька шафка! Можна глянути на неї?

— Звісно! Прошу! — відповіла вона з посмішкою.

Я підійшов ближче. Шафа була виготовлена з тюльпанового дерева, інкрустована візерунками і вкрита позолоченою бронзою. Я спробував відчинити шухляду, аж усередині щось покотилося й почувся дзенькіт металу.

— Ого! — сказав я.— Там щось є.

— Там нема нічого,— відповіла вона.— Може, служниця поставила щось та забула. Ану відчиніть!

Я потягнув шухляду, і ми з міс Трелоні аж відступили з подиву: там лежало кілька старовинних єгипетських світильників.

Нагнувшись над ними, ми почали їх розглядати. Серце моє калатало, міс Трелоні теж була схвильована.

Цієї миті у двері задзвонили, й незабаром увійшов містер Корбек, а за ним сержант Доу. Двері будуару були прохилені, тож містер Корбек зайшов до кімнати; до нього приєднався детектив.

— Радійте зі мною, моя дорога міс Трелоні, прибав мій багаж і там усе на місці! — Потім його обличчя спохмурніло.— Окрім світильників. Світильники в тисячу разів дорожчі, ніж усе інше...

Тут він заговк, вражений дивною блідістю її обличчя, а потім угледів ті світильники. І скрикнув од подиву.

— Мої світильники! Мої світильники! З ними все гаразд! Все гаразд! Але як вони сюди потрапили?

Ми всі мовчали. Детектив глибоко вдихнув. Я глянув на нього, і, впіймавши мій погляд, він зиркнув на міс Трелоні, яка стояла до нього спиною. В очах його була підозра.

Розділ IX

Брак знань

Містер Корбек аж не тямився на радощах. Він брав світильники до рук і розглядав із такою ніжністю, наче був у них закоханий. Від захвату і хвилювання він муркотів, ніби кіт.

— Ви цілком певні, що ці світильники саме ті, які належали вам і які були вкрадені? — запитав сержант Доу.

Містер Корбек обурився.

— Певний! Звичайно, певний. Іншого такого набору світильників у світі немає!

— Наскільки вам відомо!

Слова детектива були досить м'які, але його манери дратували, тож я був певен, що він робить це навмисне.

— Певна річ, — провадив сержант, — такі самі можуть бути в Британському музеї... Знаєте, містєре Корбек, під сонцем немає нічого нового, навіть у Єгипті. Ці можуть бути оригіналами, а ваші — копіями. Чи є якісь особливі ознаки, за якими ви впізнаєте, що вони ваші?

Цього разу містер Корбек справді розлютився. Він геть забув про свою стриманість.

— Впізнати! Їхні копії! Британський музей! Дурниці! Можливо, такий набір і є в Скотланд-Ярді, щоб навчати полісменів-ідіотів єгиптології! Чи я їх упізнаю? Я ніс їх на собі в пустелі три місяці

й не спав ночами, охороняючи їх! Я розглядав їх через збільшувальне скло, годину по годині, до болю в очах, аж вивчив кожен горбик, кожную ямку чи подряпину! Погляньте ж бо на них! — він поставив світильники на шафі.— Ви коли-небудь бачили набір світильників таких форм? Ви коли-небудь бачили такий досконалий набір — навіть у Скотланд-Ярді, навіть на Боу-стріт? Погляньте! По одному на кожній — сім форм Хатору. Погляньте на цю фігуру Ка, принцеси Двох Єгиптів, яка стоїть між Ра та Озирісом в човні смерті, з оком сну, яке схиляється перед нею, а Хармочис сходить на півночі. Ви знайдете таке в Британському музеї чи на Боу-стріт? Чи може, ваше навчання у музеї Гізи, чи Фіцвільямі, Парижі, Лейдені чи Берліні підказало вам, що такий епізод часто зустрічається в ієрогліфах і що це тільки копія? Напевне, ви зможете розказати мені, що означає ця фігура Пта-Секер-Озиріса, яка тримає тету і скіпетр папірусу? Чи ви бачили її коли-небудь до того, навіть у Британському музеї, в Гізі чи Скотланд-Ярді?

Раптом він затнувся.

— Але, здається, найбільший дурень тут я...— озвався він уже зовсім іншим тоном.— Перепрошую за грубість. Я зовсім ошалів од припущення, що не знаю цих світильників. Ви не ображаєтеся?

Детектив усміхнувся.

— На Бога, сер, тільки не я. Правду від людей можна дізнатися, коли вони лютують. А я зберігаю спокій — це моя професія! Знаєте, за останні дві

хвилини ви розповіли мені про ці світильники набагато більше, ніж раніш...

Містер Корбек щось невдоволено пробурмотів. А потім обернувся до мене і сказав своїм звичним голосом:

— А тепер розкажіть, як ви повернули їх назад?

Я був такий здивований, що, не подумавши, бовкнув:

— Ми не повертали їх назад!

Мандрівник зареготався.

— Святі небеса, що ви хочете цим сказати? — запитав він. — Ви не повертали їх назад! Чого ж вони тоді лежать перед нашими очима? Коли ми увійшли, то ви їх розглядали.

До мене вже повернувся здоровий глузд.

— В цьому й справа, — сказав я. — Ми випадково наткнулися на них!

Містер Корбек відступив назад і суворо поглянув на міс Трелоні й на мене.

— Ви хочете сказати, що ніхто їх сюди не приніс і що ви знайшли їх у шухляді?

— Припускаю, хтось їх сюди приніс, самі вони сюди б не потрапили. Але хто, коли і як воно сталося, ніхто з нас не знає. Ми повинні влаштувати розслідування і дізнатися, чи знає про це хтось зі слуг.

Ми знову замовкли. Першим озвався детектив.

— Нехай йому дідько! — буркнув він замислено. — Прошу пробачення, міс! — і замовк, ніби води в рота набрав.

Ми викликали слуг, але жоден із них не зміг пролляти світло на цю справу. Містер Корбек обгорнув світильники ватою і поклав їх до бляшанки, яку занесли до кімнати детективів, а там її чатував озброєний револьвером поліцай. Наступного дня ми придбали невеликий сейф і помістили світильники туди. Він відмикався двома різними ключами. Один із них зберігався у мене, другий я поклав до своєї шухляди в банку.

Десь за годину після того, як ми знайшли світильники, прибув доктор Вінчестер. Він мав при собі великий пакунок; коли його розгорнули, виявилось, що в ньому була мумія kota. З дозволу міс Трелоні погукали Сильвію, та він на ту мумію й уваги не звернув. Відтак лікар поніс його до кімнати містера Трелоні, а ми пішли за ним слідом. Доктор Вінчестер був збуджений, міс Трелоні хвилювалася. Детектив поводився стримано, а містер Корбек страшенно зацікавився тим експериментом.

Тільки-но доктор Вінчестер увійшов до кімнати, Сильвію почав нявкати, а тоді вислизнув із рук, підбіг до старої мумії kota і почав шматувати її пазурами. Міс Трелоні насилу вдалося забрати його; опинившись за межами кімнати, він одразу заспокоївся. Коли вона повернулася, посунула ціла лавина коментарів.

— Так я і думав! — від лікаря.

— Що це може означати? — від міс Трелоні.

— Дуже дивна річ! — від містера Корбека.

— Дивно, але це нічого не доводить! — від детектива.

— Я утримаюсь від коментарів! — від мене, бо мені здалося, що варто було щось сказати.

І за спільною згодою ми відклали цю тему на потім.

Увечері я занотовував події минулого дня, аж почувся тихий стукіт у двері. То був сержант Доу.

— Присядьте, сержанте,— сказав я.— В чому справа?

— Сер, я хотів поговорити з вами про ті світильники... Ви знаєте, що з тієї кімнати, де вони були знайдені, двері ведуть прямісінько до покою, де минулої ночі спала міс Трелоні?

— Так.

— Вночі десь у цій частині будинку відчиняли і зачиняли вікно. Я це чув і зробив обхід, але нічого не зауважив.

— Так, я знаю! — сказав я.— Я й сам чув, як вікно відчинялось.

— Вам не здається це дивним, сер?

— Дивним! — сказав я.— Дивним! Це найдивніша річ, яка зі мною коли-небудь траплялась. Все настільки дивно, що так і чекаєш на те, що буде далі. А що ви маєте на увазі?

Детектив помовчав, а тоді рішуче мовив:

— Бачите, я не з тих, хто вірить у магію! Я вірю фактам і врешті-решт вони не підводять — завжди виявляється, що на все є причина і мотив. Цей новий джентльмен каже, що ті предмети були вкрадені

з його кімнати в готелі. Судячи з деяких речей, які він сказав, світильники насправді належали містеру Трелоні. Його дочка тієї ночі спить у кімнаті на першому поверсі. Вночі було чути, як відчинялося вікно. Й от ми знаходимо вкрадені речі в кімнаті, яка розташована поруч із тією, в якій вона спала!

Він зупинився. Мені було прикро, та я мусив поглянути правді у вічі. Цього вимагали почуття, котрі плакав я до міс Трелоні, а то була дуже глибока любов і відданість.

— І який висновок? — запитав я вдавано байдужим тоном.

Детектив відповів із холодною зухвалістю переконаності:

— Висновком для мене є те, що крадіжки взагалі не було. Хтось приніс речі до будинку, і їх передали через вікно на першому поверсі. Їх поклали до шафи, причому так, щоб їх знайшли, коли буде потрібно!

Чомусь я відчув полегшення — це припущення було занадто абсурдне. Проте я не хотів виявляти своїх почуттів і відповів якомога серйозніше:

— І хто ж, за вашим припущенням, приніс їх сюди?

— Це питання залишається для мене відкритим. Можливо, й містер Корбек, адже було б надто ризиковано довіритись третій особі.

— Тоді цілком логічним продовженням ваших висновків є те, що містер Корбек брехун і шахрай, що він у змові з міс Трелоні, щоб обманути когось у цій справі зі світильниками.

— Це надто різкі слова, містере Росс, для них іще зарано. А я повинен іти за вказівками свого розуму. Можливо, в цьому замішана якась інша сторона. Справді, якби не одна деталь, то я і не подумав би підозрювати міс Трелоні. Але щодо Корбека я певен. Речі не могли забрати без його дозволу. Хоч як там воно було, а він брехун! Гадаю, не варто було б залишати його в домі, де так багато коштовних речей та оздоб, але ми з напарником будемо наглядати за ним. Він зараз у моїй кімнаті, охороняє світильники, але Джоні Райт також там. Звісно, містере Росс, все це також лише між мною та вами.

— Саме так! Ви можете покластися на моє мовчання,— сказав я, і він пішов, щоб пильно спостерігати за єгиптологом.

Того дня, здавалося, мене знову переслідували прикрожі, бо незабаром до мене прийшов лікар Вінчестер, який збирався додому після нічного візиту до пацієнта. Він сів на запропоноване крісло й одразу почав:

— Дивна вся ця справа. Міс Трелоні тільки-но розповіла мені про викрадені світильники і про те, як їх знайшли в шафці Наполеона. Здавалось, іще одне ускладнення у цій справі, та для мене воно стало полегшею. Я вже вичерпав усі можливі людські та природні пояснення справи і починаю звертатися до надлюдських і надприродних. Тут відбуваються такі дива, що, гадаю, незабаром ми дізнаємося їхню розгадку. Цікаво, чи міг би я отримати кілька

відповідей від містера Корбека, не ускладнюючи ситуації і не створюючи нам незручностей? Він багато знає про Єгипет і все, що з ним пов'язане. Може, він не відмовився б перекласти декілька ієрогліфів, як ви вважаєте?

Трохи обдумавши справу, я заговорив. Нам була потрібна уся можлива допомога. Щодо мене, то я повністю довіряв обом чоловікам і будь-яке порівняння думок чи взаємна допомога могли б принести результати і навряд чи могли б зашкодити.

— Безперечно, я попрошу його. Він схожий на досвідченого єгиптолога і здається мені хорошою людиною й ентузіастом. До речі, треба бути обережнішим із тією інформацією, яку ви отримаєте від нього.

— Без сумніву! — відповів лікар.— Крім вас, я ні з ким не обговорюватиму цього. Ми повинні пам'ятати, що містерові Трелоні може не сподобатися те, що пхали носа до його справ.

— Послухайте — сказав я,— зачекайте тут хвилю, а я попрошу його прийти і викурити з нами люльку. Тоді ми зможемо все обговорити.

Він мовчки погодився, і я погукав містера Корбека. Гадаю, детективи були задоволені тим, що він пішов. По дорозі в кімнату він сказав:

— Мені не хочеться залишати світильники там, наодинці з людьми, які повинні їх охороняти. Вони надто коштовні, щоб залишити їх із поліцією!

З цього було видно, що підозра не обмежувалася сержантом Доу.

Містер Корбек і доктор Вінчестер одразу ж встановили дружні стосунки. Мандрівник підтвердив бажання надати зі своєї сторони всю можливу допомогу, якщо вона стосувалась того, про що він міг вільно говорити. Це прозвучало не надто переконливо, але доктор Вінчестер одразу перейшов до справи:

— Я хотів би, щоб ви переклали для мене деякі ієрогліфи.

— Певна річ, із превеликим задоволенням, наскільки зможу. Бо мушу вам сказати, що ієрогліфічне письмо ще не до кінця опановане, хоча ми наближаємось до цього! Що це за напис?

— Їх два,— відповів той.— Один я принесу сюди.

Він вийшов і повернувся за хвилину з мумією кота, яку він того вечора познайомив із Сильвіо. Вчений взяв її і після короткого обстеження сказав:

— Тут немає нічого особливого. Це звертання до Басти, Володарки Бубастісу, з проханням принести багаті хліби і молоко на поля Елізії. Всередині може бути щось більше, і якщо вам цікаво її розгорнути, я зроблю все, що зможу. Проте, гадаю, там немає нічого особливого. Зі способу обгортання видно, що вона походить із Дельти, належить до пізнього періоду, коли така муміфікація була справою дешевою. Який інший напис хотіли ви прочитати?

— Напис на котячій мумії в кімнаті містера Трелоні.

Обличчя містера Корбека спохмурніло.

— Ні! — сказав він.— Цього я не можу зробити! Зважаючи на всі події, я просто зобов'язаний зберігати мовчання про речі в кімнаті містера Трелоні.

Доктор Вінчестер і я одночасно заговорили. Я сказав лише:

— Шах і мат! — із цього лікар міг зрозуміти, що я здогадався про його намір.

Доктор Вінчестер пробурмотів:

— Просто зобов'язані зберігати мовчання?

Містер Корбек одразу відповів на виклик:

— Зрозумійте мене правильно! Я не пов'язаний конкретною клятвою, але моя честь зобов'язує мене мовчати — з поваги до тієї довіри, якою обдарував мене містер Трелоні. Гадаю, він поставив перед собою конкретну мету, й мені не слід забігати поперед нього в цьому ділі. Може, ви знаєте, може, й ні, але містер Трелоні — великий учений. Останні роки він поставив перед собою якусь дуже важливу мету і не шкодував задля досягнення її ні зусиль, ні коштів. Гадаю, він на шляху до відкриття, яке поставить його до лав найвидатніших дослідників нашого часу. А зараз, коли кожна хвилина може принести йому успіх, він лежить непорушний!

Він замовк від надміру емоцій. За деякий час він заспокоївся і провадив далі:

— Знову ж таки, зрозумійте мене правильно щодо іншого питання. Я сказав, що містер Трелоні довірився мені, але я зовсім не збираюся переконувати вас у тому, що знаю всі його плани. Мені відомий той історичний період, який він вивчав, конкретна

історична особа, життя якої він досліджував, та більше я нічого не знаю. Я переконаний, що саме з цією історичною особою пов'язані його плани, та сказати не можу нічого. Прошу пам'ятати, джентльмени, що я добровільно прийняв позицію безумовної довіри. Я поважаю це і проситиму кожного з моїх друзів робити те ж саме.

Він говорив із надзвичайною гідністю, і з кожною хвилиною у нас із доктором Вінчестером зростала повага до нього.

— Я й так сказав забагато,— провадив містер Корбек,— і знаю, що навіть дрібний натяк на суть справи може загрожувати успіху його роботи. Але я переконаний, що ви обоє бажаєте допомогти йому... і його дочці! — сказав він, дивлячись мені просто у вічі.— Він настільки безпомічний і причина цього настільки таємнича, що я не можу не думати, що це якимось чином є наслідком його власної роботи. Певне і те, що він очікував якоїсь невдачі. Я хочу зробити все, що зможу. Я прибув до Англії, переповнений радості від думки, що виконав місію, яку він мені довірив. Я дістав речі, які, за його словами, були останніми предметами його пошуків, і я був певен, що тепер він зможе розпочати експеримент, про який так часто мені натякав. Це просто жахливо, що саме в цей час із ним трапилося таке лихо. Докторе Вінчестер, ви розумний і сміливий лікар. Хіба ж ви не можете віднайти якогось способу, щоб розбудити хворого з його неприродного ступору?

Запала пауза, відповідь була повільною і обдуманною:

— Звичного способу, наскільки мені відомо, немає. Можливо, є якийсь незвичний, але немає сенсу намагатися його відшукати, хіба що за однієї умови.

— Якої ж?

— Знання! Я не маю найменшої гадки про Єгипет, його мову, письмо, історію, секрети, ліки, отрути, окультні сили... Ця хвороба чи цей стан, у якому перебуває містер Трелоні, якимось чином пов'язаний з Єгиптом. Я одразу це запідозрив, потім ця підозра переросла у впевненість, хоча й без підтверджень. Те, що ви сьогодні розповіли, підтверджує мій здогад і змушує вірити, що потрібно мати доказ. Гадаю, вам відомо не все, що сталося відтоді, як відбувся напад... Тепер я вважаю, що ми повинні вам довіритись. Якщо містер Росс не заперечує, я попросив би його розповісти. Він більш управний у викладенні фактів, ніж я. Він може говорити коротко і розповідь якнайкоротше про те, що сам бачив і чув, а також викладе свідчення інших осіб. Коли ви знатимете все, то, сподіваюся, зумієте оцінити, що краще допоможе містеру Трелоні втілити його таємні бажання — ваше мовчання чи ваші слова.

Я ствердно кивнув. Містер Корбек підскочив і з характерною для нього імпульсивністю потиснув руку кожному з нас.

— Домовились! — сказав він. — Я усвідомлюю всю честь вашої довіри і зі свого боку обіцяю, якщо побачу, що мій обов'язок перед волею містера

Трелоні і його власні інтереси дозволять моїм вустам розповісти про його справи, то я говоритиму зовсім вільно.

Я детально розповів про все, що сталося відтоді, як мене збудив стукіт у мої двері на Джермін-стріт. Я не сказав лише про свої почуття до міс Трелоні, а також про свої розмови з сержантом Доу, які самі по собі були приватними і в будь-якому разі вимагали мовчання. Затамувавши подих, містер Корбек слідував за моїми словами. Деколи він підводився і збуджено крокував по кімнаті, а потім знову сідав. Деколи йому хотілося щось сказати, але він стримувався. Гадаю, розповідь допомогла й мені скласти власну думку, бо коли я говорив, усе вимальовувалося набагато чіткіше. Більш і менш важливі події вишикувалися у правильному порядку. Вся історія набула чіткості, невідома була тільки її причина — тепер вона здавалася ще таємничішою, ніж раніше. Виокремлені факти, сумніви, підозри, припущення створили переконливу цілісність, у цьому й була перевага тієї розповіді.

Очевидно було, що вона переконала містера Корбека. Він не почав нічого пояснювати чи уникати, але одразу перейшов до справи і заговорив безстрашно, як справжній мужчина:

— Це все вирішує! Тут діє якась сила, котра потребує особливої уваги. Якщо ми будемо й далі блукати в темряві, то лише станемо перешкодою один для одного і зруйнуємо той результат, якого кожен із нас міг би досягнути поодинці. Мені здається, що

перш за все ми повинні розбудити містера Трелоні з неприродного сну. А те, що його можна розбудити, зрозуміло — адже доглядальниця отямилася від каталептичного трансу, хоча цей сон може завдати і великої шкоди! Проте ми повинні ризикнути. Днем більше, днем менше — загалом це нічого не змінить. Зараз уже пізно, а завтра перед нами постане завдання, яке вимагатиме свіжих сил. Ви, лікарю, хочете спати, припускаю, у вас є й інші справи на завтра. Щодо вас, містере Росс, то як я розумію, сьогодні вночі ви чергуватимете в кімнаті хворого. Я дістану книжку, яка допоможе вам збути цей час. Піду пошукаю її в бібліотеці. Я взнав, де вона, коли востаннє був тут, і не думаю, що містер Трелоні користувався нею після того. Він давним-давно вичитав у ній усе, що було для нього цікаве. Але вам вона необхідна чи принаймні допоможе у тому, щоб зрозуміти деякі речі, про які я розкажу пізніше. Ви зможете розповісти доктору Вінчестеру про все, що здатне йому допомогти. Бо, як я розумію, незабаром у кожного з нас буде своє завдання і своя місія в цій справі. Вам не потрібно читати всю книжку, а тільки те, що стосується нашої справи. Прочитайте передмову і два три розділи, які я вам покажу.

Він сердечно потиснув руку доктору Вінчестеру і попрямував у бібліотеку. Поки його не було, я поринув у роздуми. Світ довкола здавався мені безмежно великим. Єдине місце, яке мене цікавило, було схоже на крихітну цятку в пустелі. Довкола неї були тільки темрява і небезпека, яка загрожувала зусібіч.

А в центрі нашої маленької оази була прегарна молода істота, задля якої варто жити і вмерти!..

Містер Корбек повернувся з книжкою, він одразу знайшов її там, де бачив три роки тому. Вклавши у неї кілька паперових закладок, він позначив місця, які я повинен був прочитати, і віддав її в мої руки зі словами:

— Це те, що здивувало містера Трелоні, здивувало мене, коли я прочитав її, тож і для вас воно буде цікаве.

Біля дверей він зупинився і промовив:

— Хочу забрати назад свої слова про детектива. Він хороша людина. Те, що ви розказали про нього, виставляє його в новому світлі. А найкращим доказом цьому є те, що я зможу спокійно заснути і залишити світильники під його наглядом!

Коли він пішов, я взяв книжку, надів респіратора і рушив до кімнати хворого.

Розділ X

Долина Мага

Я поклав книжку на столик і відсунув завісу вбік. Таким чином я міг читати і водночас бачити ліжко, сиділку і двері. Не такі й гарні були умови, та я налаштувався на читання. З першого погляду було зрозуміло, що книжка потребує особливої уваги. Вона була написана данською мовою і видана в Амстердамі у 1650 році. Хтось зробив дослівний переклад, підписуючи англійські слова під голландськими, тому через граматичні відмінності між двома мовами навіть читання перекладу було тяжкою справою. Потрібно було перебігати вперед і назад між словами, та ще й почерк був нерозбірливий. Однак незабаром я виявив, що вже вловлюю голландські конструкції у звичній англійській мові, а коли я призвичаївся до почерку, моє завдання стало простішим.

Спершу обстановка у кімнаті й побоювання, що міс Трелоні може несподівано повернутись і заскочити мене з книжкою, трохи мене хвилювали. Бо перш ніж доктор Вінчестер пішов додому, ми домовились, що вона не повинна брати участь у майбутньому дослідженні. Ми вирішили, що перед обличчям таємниці жіночий розум може пережити шок, і крім того, як дочка містера Трелоні вона може опинитися у складній ситуації, якщо братиме участь у порушенні його наказів чи навіть просто знатиме про це. Але коли я пригадав, що вона виконуватиме

обов'язки сиділки з другої години, мій страх зник. У мене ще було майже три години.

Доглядальниця Кеннеді сиділа у своєму кріслі поруч із ліжком. На сходовому майданчику цокав годинник, чутно було далекий міський гамір, який то дужчав, то стишувався. Але в кімнаті переважала тиша. Світло, що падало на сторінки моєї книги, посилювало напівтемряву в кімнаті, з кожним прочитаним рядком це відчуття наростало, тож коли я знову починав читати, світло немов засліплювало мене.

Книга була написана Ніколасом ван Гайном з Горну. В передмові він розповідав, як, приваблений роботою «Пірамідографія» Джона Гривза з Мертон Коледжу, сам вирішив відвідати Єгипет, де настільки зацікавився його дивами, що присвятив декілька років подорожам незвичайними місцями і дослідженням храмів та поховань. Він познайомився з багатьма варіантами історії збудування пірамід, розказаних арабським істориком Ібн Абд Алокіном, декотрі з яких він записав. Їх я пропустив і перейшов до відмічених сторінок. Та щойно я почав читати, мене охопило якесь дивне відчуття. Кілька разів я зиркнув на доглядальницю, бо мені здавалося, ніби хтось був поруч зі мною, та вона сиділа на своєму місці, така ж непорушна і насторожена, як і завжди, а я знову повертався до книжки.

Там ішлося про те, як після кількаденного переходу через гори на схід від Асвану дослідник дістався якоїсь долини. Тут я подам його власні слова:

«Надвечір ми підійшли до проходу у вузьку глибоку долину, яка розкинулась на схід і на захід. Я хотів пройти її, бо сонце, яке стояло тоді майже над обрієм, освітило широкий прохід поміж скелями. Але фелахи відмовились йти туди, заявляючи, що ніч може захопити нас до того, як ми вийдемо з тієї долини. Спершу вони не називали причини свого страху, та після наполягань сказали, що це місце — Долина Мага, куди ніхто не може заходити вночі. Коли їх попросили розповісти про Мага, вони відмовилися, кажучи, що він не має імені й вони нічого не знають.

Однак наступного ранку, коли сонце зійшло й освітило долину, їхні страхи розвіялися. Тоді вони розповіли мені, що у давні часи, «мільйони мільйонів років тому», там був похований великий маг. Вони не знали його імені, наполягаючи до останнього, що імені не було і що кожен, хто назве його, буде потроху марніти і по смерті від нього не залишиться нічого, що могло б воскреснути в потойбічному світі. Проходячи через долину, вони збилися до купи, поспішаючи поперед мене. Ніхто не насмілювався відстати. Вони пояснили це тим, що у Мага довгі руки й останнім іти небезпечно. Це мене мало втішало, бо в такій ситуації я був змушений зайняти це почесне місце.

В найвужчій частині долини з південного боку нависала велика скеля з гладенькою поверхнею. На ній були вирізьблені кабалістичні знаки, багато фігур людей і тварин, риб, плазунів і птахів, а ще

сонце і зірки. Деякі знаки були у вигляді рук і ніг, пальців, очей, вух і губ. Таємничі символи, які здивують ангела-реєстратора в Судний день.

Скеля вказувала точно на північ. У ній було щось таке дивне і таке відмінне від інших різьблених каменів, які я бачив до того, що я оголосив зупинку і цілий день розглядав ту скелю крізь підзорну трубу. Єгиптяни з моєї групи були жахливо налякані й усілякими спробами намагались змусити мене продовжити шлях. Я був там до вечора, але мені не вдалося віднайти входу в якусь гробницю.

До того часу люди ледь не збунтувалися, і я був змушений покинути долину. Але подумки я вирішив відкрити поховання і дослідити його. З цією метою я подався в гори і зустрівся з арабським шейхом, який бажав прислужитися мені. Араби не були зв'язані забобонними страхами, як єгиптяни; шейх Абу Сам і його послідовники хотіли взяти участь у дослідженнях.

Коли я повернувся з бедуїнами в долину, то спробував вилізти на скелю, але мені це не вдалося, бо вона була гладенька. Камінь був відшліфований людьми. Були там і східці колись, та на камені лишилися тільки сліди від них.

Драбини в мене не було, тож я виліз на скелю. Звідти мене спустили на мотузках, я знайшов-таки вхід, але він був затулений масивною кам'яною плитою. Вона була врізана в скелю на висоті понад сто футів і була припасована з такою неймовірною щільністю, що я навіть ножа не міг застромити

в шпарину. Але я доклав чимало зусиль і після багатьох важких ударів мені вдалось відкрити шлях у гробницю. Кам'яні двері впали у прохід, і я переступив через них, заходячи досередини.

Гробниця була створена в стилі найкращих єгипетських поховань, із камерою і шахтою, яка вела вниз до коридору і закінчувалась кімнатою для мумії. В ній була таблиця з малюнками, та їх не вдалося прочитати.

Стіни камери й хідника теж були вкриті дивними письменами. В гробниці стояла величезна кам'яна труна. Арабський шейх і двоє його супутників спробували зняти віко із саркофага. Вони страшенно дивувалися: оце поталанило, казали вони, таке нечасто трапляється. Вони так безцеремонно поводитися з домовиною, що могли б розтрити її, якби вона не була такою міцною. Це тривожило мене, бо саркофаг був виготовлений із рідкісного каменю, і я шкодував, що не можу його забрати.

В саркофазі була мумія жінки, оповита великою кількістю полотняних бинтів. Одна рука лежала вздовж грудей і не була обгорнута полотном — у мумій, які я бачив, руки і ноги були оповиті бинтами, а поверх тіла лежали дерев'яні кінцівки, розфарбовані так, щоб нагадувати руки і ноги.

Але на цю руку було дивно дивитись, бо вона була матово-біла з відтінком слонової кістки, яка довго пролежала просто неба. Шкіра й нігті були цілі та неушкоджені, ніби тіло поховали лише минулої ночі. Я торкнувся руки — вона була гнучка,

майже як жива, хоча і залякла, наче руки факірів, яких я бачив в Індії. Ще одним дивом було те, що на цій стародавній руці було сім пальців — усі тонкі, довгі й надзвичайно гарні. Доторкнувшись до неї, я аж затремтів — вона пролежала тисячоліття й усе ще нагадувала живе тіло.

Під рукою лежав величезний рубін, що барвою скидався на кров, осяяну сонцем. Але дивом був не розмір і не колір, а те, що сяяли в глибині того каменя сім зірок, і в кожній з них було сім променів. Цей камінь просто-таки приголомшив мене, я стояв і дивився на нього, мов на голову Медузи Горгони, яка всіх обертала на камінь своїм поглядом. Мене охопило нестерпне бажання піти геть, те саме відчували й араби, тож, забравши самоцвіт і ще декілька коштовностей, ми мерщій подалися надвір.

Може, я б лишився тут, але раптом усвідомив, що перебуваю у відлюдному місці з незнайомими людьми, у гробниці, де в разі чого ніхто не знайшов би мене. Я поклав собі, що повернуся сюди, але не в такому драпіжному товаристві: гробницю треба було ретельно оглянути, бо там було чимало чудернацьких речей, у тому числі й скринька незвичної форми з якогось невідомого каменю, в якій теж могли бути коштовності.

Була там іще одна, простіша домовина, виготовлена з дуже твердого бурого залізняку, але віко було зацементоване смолою чи гіпсом. Мої супутники-араби так наполягали на тому, щоб її відкрити, що я погодився. Але їхні надії не виправдалися:

всередині стояли чотири глеки. Один із них мав форму людської голови, другий — собаки, третій — шакала і четвертий — яструба. Мені вже до цього було відомо, що такі глеки використовувалися для зберігання нутроців і інших органів муміфікованого небіжчика, але відкривши їх — а це було легко, бо вони були скріплені тонким, хоч і неущкодженим шаром воску,— ми виявили, що в них була лише олія.

Бедуїни застромили в них руки, та скарбів там не було. Жадібні погляди арабів попередили мене про небезпеку, і я постарався викликати в них забобонні страхи, які подіяли на цих людей. Ватажок бедуїнів спустився з камери і подав знак, щоб нас підіймали, а я, не гаючись, пішов за ним. Інші з'явилися не відразу: боюсь, вони на власний розсуд наново обшукали гробницю. Аж ось вони вийшли. Один із них, який підіймався перший, на вершині скелі послизнувся і полетів униз. Він одразу ж убився. Другий дістався безпечно. Далі підіймався шейх, а я йшов останнім. Перед тим я поставив на місце камінну плиту, яка затуляла вхід у гробницю. Мені хотілося зберегти її для пізнішого дослідження, якщо я знову повернуся.

Опинившись на свіжому повітрі, я полегшено зітхнув. Я радів навіть тому, що бідолашний араб, який упав зі скелі, лежав на сонці, а не в тій понурій печері. Я вже збирався піти хоч якось поховати його, але шейх послав двох своїх людей, щоб вони про це потурбувалися, а ми вирушили в дорогу.

Того ж вечора, коли ми стали на нічліг, повернувся лише один араб. Він сказав, що його товариша загриз пустельний лев — це сталося після того, як вони поховали небіжчика і завалили його могилу камінням, щоб тіло не викопала звірота.

Згодом я зауважив, як він показує щось коло багаття своїм друзям. Я підійшов ближче і побачив, що це рука мумії: бедуїн сказав, що знайшов її в того, хто впав зі скелі. Так, це була та рука, бо в неї було сім пальців. Той чоловік, напевне, відірвав її від мертвого тіла і збирався використати як амулет чи талісман. Якщо вона й мала якусь чарівну силу, то йому не судилося вже скористатися нею. На тому амулеті лежала печать зловісного мучеництва, бо зап'ястя мертвої руки було геть у крові.

Тої ночі я боявся, щоб на мене не напали, бо якщо так високо цінувалася нещасна мертва рука, то чого ж був тоді вартий рідкісний самоцвіт, який вона охороняла! І хоч про це знав лише шейх, та я підозрював, що він може напасти на мене сонного. Врешті я вирішив, що за першої ж можливості покину цю банду і повернуся додому, спершу до берегів Нілу, тоді вниз за течією до Александрії з іншими провідниками, які не знатимуть, що за речі я везу з собою.

Врешті мене почав огортати сон, і я відчув, що боротися з ним марно. Я дістав Самоцвіт Семи Зірок і стиснув його в долоні. Він саяв у зоряному світалі й полум'ї багаття, і я не міг не помітити, що

на зворотному боці були вирізьблені знаки, які я бачив у гробниці. Отак я й заснув із тим самоцвітом у руці.

Мене розбудило проміння ранкового сонця. Я звівся і роззирнувся довкола. Вогонь погас. У таборі не було нікого, тільки шейх лежав неподалік від мене. Він був мертвий. Його лице було майже чорне, а розплющені очі з жахом вдивлялися в небо, ніби побачили там страшне видіння. Його задушили, бо, оглянувши тіло, я знайшов сліди від пальців на шиї. Я полічив їх — слідів було сім, усі паралельні, крім сліду від великого пальця. Я затремтів, коли пригадав руку мумії з сімома пальцями.

Навіть там, у пустелі, здавалося, була магія!

Коли я нахилився над ним, самоцвіт випав у мене з долоні й ударив його по лобі. Диво дивнеє, в рота у нього бурхнула кров, яка геть залляла камінь. Я перевернув мерця і побачив, що в руці він стискає кривого ножа. Либонь, він збирався мене вбити, коли на нього впала кара людини чи Бога. Я знайшов свій рубін і, не гаючись, покинув це місце. Я йшов і йшов, аж натрапив на якийсь арабський табір в оазі. Люди прихистили мене, і з їхньою допомогою я дістався міста.

Не знаю, що сталося з рукою мумії чи з тими, в кого вона була. Яка боротьба, підозри, нещастя чи жадоба супроводжували її, мені не відомо, але якась причина мала бути, бо ті, в кого була рука, зникли разом із нею. Напевне, вона служить оберегом для якогось пустельного племені.

Тільки-но з'явилась можливість, я одразу ж дослідив Зоряний рубін, бо хотів розібрати, що на ньому написано. Символи, значення яких я так і не збагнув, були такі...»

Двічі, поки я читав цю захопливу історію, мені здалося, ніби сторінками книги пропливає тінь чийсь руки. Першого разу я подумав був, що це падає тінь від абажура, але, озирнувшись удруге, побачив руку мумії, яка лежала на столику в протилежному кінці кімнати. Не дивно, що я пов'язав її з цією розповіддю, — поруч зі мною була та рука, про яку писав мандрівник ван Гайн. Я поглянув на ліжко і заспокоївся: доглядальниця сиділа там, як і раніше. Я дивився на книжку, і так багато дивних думок опосіло мене, що запаморочилася голова. Аж усе в мені похололо: на книжку лягла чиясь рука!

— Що вас хвилює? — запитав ніжний мелодійний голос. — Чому ви так вдивляєтесь у книжку? Я вже подумала була, що вас знову охопив транс!

Я аж підскочив. То була міс Трелоні.

— Я читав, — сказав я, оговтавшись, — книжку з бібліотеки, — з цими словами я згорнув її і взяв під пахву. — Я занесу її назад, бо ваш батько, напевне, бажає, щоб усе було на своїх місцях.

Я говорив ухильно, бо не хотів, щоб вона знала, що я читаю, тому вирішив краще не викликати її цікавості, залишаючи книжку тут. Я пішов, але не в бібліотеку — поклав книжку в своїй кімнаті, щоб мати її під рукою вдень, коли висплюсь. Коли я повернувся, сиділка Кеннеді збиралась іти спати, тому

ми з міс Трелоні розпочали спостереження. Мені зовсім не хотілось читати, коли вона була зі мною. Ми сиділи поруч і пошепки розмовляли, а час минав, аж я із подивом помітив, що крізь штори пробивається сонячне світло. Те, про що ми говорили, не мало жодного стосунку до хворого, жодного слова не було сказано про Єгипет, мумії чи мертвих, печери чи ватажків бедуїнів. Тепер, коли зійшло сонце, я міг добре роздивитись, що рука Маргарет мала не сім пальців, а п'ять — її рука лежала в моїй долоні.

Вранці з'явився доктор Вінчестер, який, оглянувши пацієнта, прийшов привітатися зі мною, коли я снідав у їдальні. Тут нагодився й містер Корбек, і ми відновили нашу розмову на тому місці, де зупинились учора ввечері. Я сказав містеру Корбеку, що прочитав той розділ про мумію й що доктору Вінчестеру теж було б слід його прочитати. Лікар сказав, що взяв би книжку з собою, бо вранці повинен поїхати в Іпсвіч, і прочитав би її в поїзді. Я піднявся в свою кімнату, щоб принести її, але не міг ніде знайти. Я добре пам'ятав, що залишав її на маленькому столику біля ліжка. Це було дуже дивно: книга не така річ, яку б узяв хтось зі слуг. Я мусив спуститись униз і пояснити, що не можу її знайти.

Коли доктор Вінчестер пішов, ми з містером Корбеком детально обговорили історію про самоцвіт. Я сказав, що урвав читання на тому місці, де змальовували самоцвіт і знаки на ньому. Він усміхнувся і мовив:

— Якщо справа тільки в цьому, то вам не варто розчаровуватись. Ні в часи ван Гайна, ні близько два сторіччя потому ніхто не міг зрозуміти значення цього напису. Це сталося лише тоді, коли до справи взялися Янг і Шампольйон, пізніше Бірч, Лепсіус, Росселіні, Саволіні, Марієтта Бей, Волліс Бадж, Фліндерс Петрі та інші вчені тих часів, які досягнули значних результатів і відкрили справжнє значення ієрогліфів. Пізніше я поясню вам, що означають ті написи, якщо містер Трелоні не зробить цього сам. Гадаю, вам буде краще дізнатися, що сталося після розповіді ван Гайна, бо на цьому історія його закінчується.

Найважливіше у цій книжці те, що вона спонукає до дій, як це сталося з містером Трелоні та мною. Містер Трелоні — фахівець зі східних мов, але не знає мов північних. Щодо мене, то я маю хист до мов; за час навчання у Лейдені я вивчив голландську настільки, що міг легко користуватись бібліотекою. За тої пори містер Трелоні й замовив через книго-торговий каталог цю книгу з перекладом, а я читав таку ж у Лейдені мовою оригіналу. Нас обох здивував опис гробниці, яку вирубали високо в скелі. Упродовж останніх століть знання про єгипетські старожитності й рукописи неймовірно зросло, тому нас обох здивувало також те, що про таке поховання не було досліджень, а на скелі не написали, хто там лежить. Та назва долини привертала увагу. Містер Трелоні шукав підтримки інших єгиптологів у своїй роботі, тож ми зустрілися, обговорили цю історію

і вирішили відшукати таємничу долину. Під час приготувань до поїздки я поїхав до Голландії, щоб знайти підтвердження історії ван Гайна.

Я прибув прямісінько в Гоорн і терпляче взявся до пошуків будинку мандрівника і його нащадків, якщо такі були. Немає потреби розповідати вам деталі моїх пошуків і знахідок. Гоорн — це місце, яке мало змінилось від часу ван Гайна, хіба що воно втратило ту позицію, яку займало серед торгових міст. Вигляд у нього такий самий, як і тоді: в такому сонному містечку століття чи два не мають значення. Я знайшов будинок і виявив, що ніхто з нащадків не залишився в живих. Я розшукував записи, але марно.

Тоді я почав розпитувати, що сталося зі скарбами, і велику частку їх знайшов у музеях Лейдена, Утрехта й Амстердама, а деякі — у приватних колекціях багатіїв. Врешті-решт у крамниці старого ювеліра в Гоорні я знайшов те, що він вважав своїм найбільшим скарбом, — великий рубін у формі скарабея, з сімома зірками, весь укритий ієрогліфами. Старий не знав ієрогліфічної писемності, а філологічні відкриття останніх років іще не дійшли до його сонного світу. Він знав про ван Гайна лише те, що такий чоловік справді був і протягом двох століть його шанували в місті як великого мандрівника. Камінь він цінував тільки з точки зору його рідкісності і вважав, що карбування його псує. І хоча спершу він зовсім не хотів розлучатися з такою унікальною коштовністю, та гроші переконали його. Гаманець

мій був повний, адже я робив покупки для містера Трелоні, а він, як відомо, дуже заможний чоловік.

Незабаром я повертався до Лондона з Зоряним рубіном у гаманці, й душа моя раділа. Адже тепер у нас було підтвердження чудесної історії ван Гайна. Самоцвіт поклали на зберігання у великий сейф містера Трелоні, а ми вирушили в подорож.

Містер Трелоні не хотів полишати свою молоду дружину, яку він палко кохав, але вона любила його і знала, що означають для нього ці пошуки, тож, затаївши усі свої тривоги й турботи, благословила його в дорогу.

Розділ XI

Гробниця цариці

Надії містера Трелоні були не менші, ніж мої власні. Він не такий непостійний, як я, не так піддається сумнівам і розпачу, йому властива цілеспрямованість, яка перетворює надію у віру. Деколи я боявся, що могли існувати два такі камені або що пригоди ван Гайна були вигадками багатого на фантазію мандрівника, але містер Трелоні ніколи не сумнівався у своїй вірі.

З нами сталося чимало пригод, які відривали нас від роздумів про справжність чи несправжність тієї історії. Єгипет — небезпечна країна для чужинців, надто ж громадян Англії, але містер Трелоні — безстрашний чоловік, і деколи мені здавалося, що і я не боюгуз. Ми зібрали групу арабів, яких знали з попередніх мандрівок і яким могли довіряти. Нас було досить багато, щоб захиститися від грабіжників, і ми взяли з собою великий багаж. Отримавши згоду і пасивну підтримку посадовців, які досі дружньо ставились до Британії, — мабуть, зайве казати, що найважливішу роль тут зіграло багатство містера Трелоні, — ми вирушили у мандрівку через пустелю.

Після довгих блукань ми нарешті дісталися долини, яку описував ван Гайн. Вона була оточена крутими скелями, звужувалась й центрі й розширювалась на схід і на захід. Ми зупинилися перед

скелею і побачили вхід у гробницю й ті ієрогліфічні фігури, які, очевидячки, були вирізьблені, щоб його приховати.

Але для нас ті знаки не були загадкою — ми прочитали те, що фіванські жерці написали майже п'ять тисяч років тому. Ієрогліфи на скелі сповіщали:

«Сюди боги приходять не за кожним покликом. Безіменна образила їх і відтоді назавжди буде самотня. Не наближайся, бо їхня помста спопелить тебе!»

Напевне, колись це попередження мало надзвичайну силу — слово «назавжди» позначалося ієрогліфом, який означав «мільйони років». Цей символ повторювався дев'ять разів, у трьох групах по три, а після кожної групи стояли знаки верхнього світу, нижнього світу і неба, щоб через прокляття всіх богів для цієї душі не могло бути відродження ні в світі сонячного світла, ні в світі мертвих, ні в царстві богів.

Ні містер Трелоні, ні я не наважувались розповісти нашим людям про значення написів. Хоч вони і не вірили в релігію, з якої прийшло прокляття, та були настільки забобонні, що кинули б усе й утекли, якби знали, про що йдеться.

Але нас оберігало їхнє незнання і наша обережність. Ми розмістили табір поблизу, але все-таки за виступом скелі, щоб напис не був постійно перед їхніми очима, бо навіть традиційна назва самого місця — Долина Мага — лякала їх. Ми зробили драбину і вилізли на скелю. Плита,

що правила за двері, була закріплена кількома камінцями.

Ми повалили її всередину і зайшли в гробницю вдвох із містером Трелоні.

З кожним кроком нас охоплював невимовний подив і захват. Це була одна з найвеличніших і найкрасивіших гробниць, які ми бачили. Витонченість скульптури і фарбування, досконалість роботи свідчили, що склеп готували ще за життя тої, для кого він був призначений. Лінії ієрогліфічних малюнків були точні, кольори — яскраві, усе в цій високій су-хій печері збереглося дуже добре.

Передусім упало в око те, що написи на скелі належали жерцям, а внутрішнє опорядження здій-снів архітектор. Перша печера була вхідною каме-рою. В кінці її стояв кам'яний портик. Його підтри-мували масивні семигранні колони — такого ми не зустрічали в жодній іншій гробниці. На архітраві був вирізьблений човен місяця, в якому стояла Ха-тор з головою корови, диском і плюмажами, а також собакоголовий Хапі, бог півночі. Човен провадив на північ Гарпократ у вигляді Полярної зірки, оточен-ий сузір'ями Дракона і Ковша. В останньому сузір'ї зорі були більші, у світлі смолоскипів вони аж горіли золотом.

Поминувши портик, ми виявили верхню і ниж-ню камери поховання. Нагробнийobelіск унизу на західній стіні був настільки незвичайний, що ми до-кладно дослідили його ще навіть до того, як розпо-чати пошуки мумії, яка і була метою наших мандрів.

Цей обеліск був великою пластиною з ляпіс-лазурі, повністю вкритий ієрогліфічними фігурами невеликих розмірів і незрівняної краси. Після гравірування вони були наповнені якимось надзвичайно делікатним яскраво-червоним цементом. Там було написано:

«Тера, правителька Єгипту, дочка Антефа, володаря півночі й півдня», «дочка сонця», «цариця діадем».

Потім описувалася історія її життя і правління.

Були там зображені й царські клейноди — корони Верхнього і Нижнього Єгипту. Для нас обох було новиною побачити Хедже і Дешер — білу і червону корони Верхнього і Нижнього Єгипту — на обеліску правительки, адже існувало правило, що у Стародавньому Єгипті ці корони мав право надівати лише фараон, хоча їх можна побачити і на богині. Пізніше ми знайшли цьому пояснення, про яке я розкажу зараз докладніше.

Вже сам цей напис був незвичний, і ви собі навіть не уявляєте, яке враження він справив на нас. Ми перші прочитали послання тієї, котра боролася проти давніх богів і заявила, що зможе підкорити їх, кинувши виклик жерцям.

Стіни верхньої камери, колодязя і камера саркофага були густо вкриті написами, всі вони були зафарбовані синьо-зеленим пігментом.

Ми спустилися в колодязь за допомогою спеціального спорядження, — то була шахта завглибшки сімдесят футів, наприкінці хідник ішов угору

і провадив до камери саркофага. В середині ми знайшли великий саркофаг із жовтого каменю. Але описувати його нема потреби, ви бачили його в кімнаті містера Трелоні. Віко лежало на землі й мало саме такий вигляд, як описав його ван Гайн.

Не варто й казати, які схвильовані ми були, коли зазирали в саркофаг. Так, у мумії справді була відірвана рука, але обламане зап'ястя було вкрите засохлою кров'ю! Враження було таке, ніби мертве тіло спливало кров'ю. Кров стікала вниз і поплямувала похоронні шати. Все, про що писав ван Гайн, було правдою, — тепер ми не мали сумнівів у тому, що та семипала рука задушила арабів і без сліду зникла.

Правителька Тера походила з Одинадцятої, чи Фіванської, Династії єгипетських фараонів, які правили з 2900 до 2500 року до нашої ери. Вона була єдиною дочкою фараона Антефа, надзвичайно освіченою й талановитою. Фараон помер, коли вона була ще геть молодого, й це підштовхнуло до активних дій жерців, які завдяки багатству і знанням здобули неймовірну владу над Єгиптом, особливо над Верхнім Єгиптом. Вже тоді вони були готові до втілення зухвалого і добре продуманого плану — забрати владу у фараона, але Антеф передбачив це і забезпечив своїй дочці підтримку армії. Він також навчив її керувати державою і навіть посвятив у таємниці самих жерців. Він використав прихильників одного культу проти іншого; кожен сподівався на виграш для себе шляхом впливу на фараона чи на якісь блага через вплив на його дочку.

Значна частина цієї історії була змальована ієрогліфами, й ми зробили висновок, що деякі з них принцеса зробила сама. На обеліску вона не без причини була названа «покровителькою мистецтва». Але фараон пішов далі — він навчив свою дочку магії, яка давала їй владу над сном і волею. Це була справжня чорна магія, на відміну від храмової, яка була нешкідливим різновидом білої магії й була призначена швидше для того, щоб вразити, ніж уплинути. Вона була здібною ученицею і перевершила своїх учителів. Вона пізнала таємниці природи і якось навіть сама лягла в могилу — її забинтували, поклали в саркофаг і залишили так на цілий місяць. Жерці казали, що справжня принцеса Тера померла під час експерименту і її замінили іншою дівчиною, але вона довела, що вони помиляються. Все це було розказано за допомогою прегарних малюнків.

В камері саркофага були малюнки й написи, які свідчили, що вона здобула перемогу над сном. В одному місці вона була зображена в чоловічому одязі, в білій і червоній коронах. На наступному малюнку на ній був жіночий одяг, але корони Верхнього і Нижнього Єгипту ще були на ній, а скинутий чоловічий одяг лежав біля її ніг. На кожному малюнку, в якому виражалась надія, мета чи відродження, додавався символ півночі; а в багатьох місцях — завжди при зображенні важливих подій минулого, теперішнього чи майбутнього — було сузір'я Ковша.

Найчастіше зустрічалося твердження про те, що цариця Тера мала владу підкоряти богів. На рубіні у вигляді скарабея вона викарбувала заклинання, які підкоряли їй усіх богів як верхнього, так і нижнього світів.

В цьому написі було чітко сказано, що правителька знала про ненависть жерців і що після її смерті вони намагатимуться знищити її ім'я. Мушу сказати, що за єгипетською міфологією, це була жахлива помста, адже по смерті ніхто не може бути представлений богам без імені й за нього не можна молитися. Тому вона вирішила воскреснути в північному краю під сузір'ям Ковша. Для цього її рука повинна була залишатися зовні сповитого тіла й тримати Самоцвіт Семи Зірок, щоб усюди, де було повітря, вона могла пересуватися за своєю Ка!

Обдумавши це, ми з містером Трелоні погодилися, що за бажанням її тіло могло перетворюватись на астральне, розпадатися на частки і знову збиратися до купи. Потім ішов уривок тексту з посиланням на скриньку, в якій були всі боги, воля і сон, два останні були виражені символами. Згадувалось, що коробка мала сім сторін. Тому ми не дуже здивувалися, коли знайшли семигранну скриньку, яку ви також бачили в кімнаті містера Трелоні. Під пов'язками на нижньому боці лівої ноги був зображений ієрогліфічний символ великої води, а на правій нозі — символ землі. Ми вирішили, що ці символи говорять про те, що її тіло безсмертне і здатне пересуватися на власний розсуд, що воно керує як землею, так і водою,

повітрям і вогнем — останній символізувався блиском Самоцвіту, а ще кременем і кресалом, які лежали біля пов'язок на мумії.

Коли ми вийняли скриньку із саркофага, то помітили на її боках дивні виступи, які ви вже бачили; в той час ми не знали, що вони означають. У саркофазі було кілька амулетів, але не надто цінних і важливих. Ми подумали, що коштовності містяться під покривалами чи в тій химерній скриньці. Проте відчинити її ми не змогли, бо покришка була так припасована, що її неможливо було зняти, тож ми вирішили, що вона якимось чином прикріплена зсередини.

Розповідаю все це, щоб ви зрозуміли, з чим вам згодом доведеться зустрітись. Ви повинні повністю відкинути здоровий глузд. З цією мумією й з усім, що з нею пов'язане, відбувалися такі дивні речі, що їх неможливо узгодити нашими знаннями.

Ми залишались у Долині Мага, поки не скопіювали всі малюнки й написи на стінах, стелі й підлозі. Ми забрали з собою обеліск із ієрогліфами, саркофаг і мумію, кам'яну скриню з алебастровими глеками, столики з червоного залізняку, алебастру, оніксу і сердоліку, подушку зі слонової кістки, оповиту золотою змією, а також дерев'яні човни з гребцями, фігурки й амулети-символи.

Ідучи геть, ми зняли драбини і закопали їх на деякій відстані в піску під скелею, яку позначили, щоб при потребі їх можна було знову знайти. Потім ми вирушили в тяжку подорож назад до Нілу. У нас був міцний віз і достатньо людей, але просування

вперед здавалося повільним, адже було необхідно доправити наші скарби в безпечне місце. Ночі були неспокійні: ми боялися нападу грабіжників, та ще дужче боялися своїх супутників: то були хижі, безпринципні люди. Ми вийняли мумію з саркофага і поклали її до ящика. Першої ж ночі були дві спроби вкрати речі з воза, а вранці двох людей знайшли мертвими.

Другої ночі налетів шалений піщаний буревій — один із тих жахливих пустельних самумів, які змушують відчутти себе безпомічними. Деякі з наших бедуїнів втекли перед буревієм в надії знайти прихисток, а ми загорнулися в бурнуси і вирішили перечекати бурю. Вранці, коли буревій ущух, ми витягнули з піщаних заметів наші речі. Ящик, у якому лежала мумія, був розбитий, але самої мумії ніде не було. Ми обшукали все, перекопали всі замети, але намарно. Ми не знали, що робити, бо Трелоні твердо вирішив привезти цю мумію додому. Почекали днину, сподіваючись, що бедуїни-втікачі повернуться; ми сліпо вірили, що вони якось дістали мумію з ящика і повернуть її. Вночі, саме перед світанком, містер Трелоні розбудив мене і прошепотів на вухо:

— Ми повинні повернутись у гробницю. Не виказуйте жодних вагань, коли я завтра вранці видаватиму накази! Якщо ви будете питати, куди ми йдемо, це викличе підозру і зруйнує наші плани.

— Добре! — відповів я. — А нащо нам туди йти? Його відповідь просто-таки вразила мене.

— Ми знайдемо мумію там! Я певен цього!

Потім, щоб уникнути вагань чи заперечень, додав:

— Зачекайте і побачите! — і знову заліз під ковдру.

Араби були здивовані, коли ми повернули назад; деякі з них були незадоволені. Виникло чимало суперечок, і декілька бедуїнів утекли. Ми знову вирушили на схід із меншим супроводом. Спершу шейх не цікавився конкретним місцем призначення, але коли стало очевидно, що ми прямуємо в Долину Мага, він також занепокоївся. Його неспокій зроставав, аж перед входом у долину він відмовився йти далі — сказав, що дочекається нашого повернення, якщо ми вирішимо піти самі. Він чекатиме три дні і піде, якщо ми не повернемося вчасно. Ніякі гроші не могли змусити його змінити своє рішення. Тільки одне зробив він для нас: викопав драбини і відніс їх до скелі, а потім отаборився біля входу в долину.

Ми знову піднялися в гробницю. Було видно, що за час нашої відсутності там хтось побував, тому що кам'яна плита, яка затуляла вхід, лежала всередині, а з верхівки скелі звисала линва. Всередині ще одна линва спускалася в колодязь мумії. Ми глянули один на одного, але не сказали і слова. Закріпили свого мотузку, й містер Трелоні спустився першим, а я одразу за ним. Коли ми стояли на дні шахти, в мене промайнула думка, що ми можемо опинитися в пастці: якщо хтось переріже нашого мотузку, то ми будемо поховані живцем. Думка була жахлива, але було вже пізно щось робити і я промовчав. Ми обоє

мали смолоскипи, тому було достатньо світла, коли ми проходили через коридор і увійшли в камеру, де стояв саркофаг. Перше, що впадало в око, була пуста: гробниця здавалася порожньою без великого саркофага, без скрині з алебастровими глеками, без столиків, на яких стояли речі та їжа для небіжчиці, без фігурок рабів.

А на тому місці, де стояв великий саркофаг, лежала мумія цариці Тери! Поруч із нею валялися трупи трьох арабів, які покинули нашу групу. Їхні обличчя почорніли, руки і шиї були замурзані кров'ю, яка струменіла з рота, носа і очей.

У кожного на горлі були сліди від руки з сімома пальцями.

Ми з Трелоні підійшли ближче й аж заклали з жаху.

На грудях царської мумії лежала рука з сімома пальцями, а на зап'ясті видніла нерівна червона лінія, де загусли краплини крові.

Розділ XII

Чарівна скринька

Отямившись від подиву, ми взяли мумію й підняли у горішню камеру. Я поліз першим, щоб прийняти її зверху. Глянувши вниз, я побачив, як містер Трелоні узяв ту руку і сховав її за пазуху. Мертвих арабів залишили на тому ж місці. За допомогою мотузків ми спустили мумію додолу, а потім понесли до виходу з долини, де повинен був чекати наш ескорт. На наше превелике здивування, ми побачили, що араби вирушають. Коли ми висловили шейху своє невдоволення, він відповів, що повністю виконав нашу домовленість: він чекав на нас три дні, як і було домовлено. Я думав, він збрехав, щоб приховати свій справжній намір, а коли ми з Трелоні порівнювали наші записи, я дізнався, що він мав таку саму підозру. Лише діставшись Каїра, ми виявили, що шейх мав рацію. Коли ми вдруге увійшли в камеру мумії, було 3 листопада 1884 року — у нас була причина запам'ятати цю дату.

В тій гробниці ми згаяли три дні нашого життя. Хіба ж не дивно, що зараз вона спочиває поруч із нами, а ми відчуваємо вплив якоїсь невидимої сили? Чи буде щось дивне в тому, якщо вона в призначений час вона піде з нами в могилу? Якщо взагалі для нас знайдеться могила — для тих, хто сам пограбував мертву!..

Містер Корбек помовчав, а потім провадив далі:

— Ми без проблем дісталися Каїра, а звідти Александрії, де повинні були сісти на корабель до Марселя, а звідти їхати поїздом до Лондона. Але людина планує, а Бог вирішує.

В Александрії на Трелоні чекала телеграма зі звісткою про те, що місіс Трелоні померла, народивши дівчинку.

Приголомшений чоловік поспішно виїхав «Східним експресом», а я самостійно повинен був доправити скарб. Лондона я дістався безпечно, здавалося, нашій подорожі сприяла удача. Похорон давно закінчився. Дитину віддали годувальниці, а містер Трелоні відійшов від горя і почати збирати до купи уламки свого життя. Він дуже посивів, а риси його рішучого обличчя посуворішали. Відтоді як він отримав телеграму в судновій конторі Александрії, я вже ніколи не бачив щасливої усмішки на його обличчі.

Робота — найкращі ліки, тож він із головою поринув у неї. Дивна трагедія його втрати і подарунку — народження дитини після смерті дружини — сталася тоді, коли ми були в камері мумії. Здавалося, це якимось чином пов'язано з його єгипетськими дослідженнями, а особливо з таємницями цариці. Він дуже мало розповідав мені про свою дочку, але було очевидно, що через неї в його свідомості боролись дві сили. Я бачив, що він любив її — і все-таки не міг забути, що її народження коштувало життя

її матері. Також було щось, через що стискалось його батьківське серце, але він не казав мені, що це. Якось під час відпочинку він розповів про причину свого мовчання. «Вона не схожа на матір, але і рисами, і кольором обличчя неймовірно нагадує зображення цариці Тери».

Він сказав, що відіслав її до людей, котрі потурбуються про неї краще, ніж він сам. Я часто говорив із ним про доньку, але він не дуже розводився на цю тему. Якось він сказав мені: «Існують причини, через які я не повинен говорити більше, ніж потрібно. Одного дня ви дізнаєтесь — і зрозумієте!» Я поважав його стриманість, тож більше ні про що не розпитував. Вперше я побачив її у вашій присутності.

Коли скарби, які ми... е-е-е... взяли з гробниці, привезли сюди, містер Трелоні сам розмістив їх. Мумію він поклав у великий залізний саркофаг у холі. Вона була виготовлена для Фіванського Верховного Жерця Уні та вкрита закликами до стародавніх богів Єгипту. Решту речей із гробниці він розмістив у власній кімнаті. Серед них, із причин, відомих йому одному, він помістив і руку мумії. Гадаю, він вважає її найдорожчим скарбом і вище від неї цінує тільки рубін, який називає Самоцвітом Семи Зірок і який зберігає у тому великому сейфі, замкненому й обладнаному різноманітними захисними засобами.

Напевне, все це здається вам нудним, але я повинен був це пояснити, щоб ви зрозуміли те, що

сталося в минулому. Спливло багато часу після мого повернення з мумією цариці Тери, перш ніж містер Трелоні знову заговорив зі мною на цю тему. Він декілька разів був у Єгипті, деколи зі мною, деколи сам, але увесь цей час, майже шістнадцять років, жодного разу не згадував про цю справу.

Якось рано-вранці він поспіхом послав по мене — я тоді працював над рукописами в Британському музеї і жив на Гарт-стріт. Коли я прийшов, він увесь тремтів від хвилювання. Я не бачив його в такому запалі відтоді, як він отримав звістку про смерть дружини. Він одразу ж повів мене в свою кімнату. Жалюзі були опущені, а штори запнуті, й жоден промінчик світла не проникав усередину. Звичне світло в кімнаті було вимкнене, але в одному кінці кімнати було багато потужних електричних ламп. Невеликий столик із червоного залізняку, на якому стояла семигранна шкатулка, був висунутий на середину кімнати. Скринька немовби аж світилася зсередини. «Що ви про це думаете?» — запитав містер Трелоні. — «Скринька схожа на коштовний камінь, — відповів я. — Її можна навіть назвати «чарівною скринькою мага», вона здається майже живою». — «А знаєте, чому вам так здається?» — «Напевне, через світло?» — «Певна річ, через світло, — відповів він, — але скоріше через розміщення світла». З цими словами він увімкнув звичне світло в кімнаті й вимкнув потужніші лампи. Ефект був дивовижним: за мить шкатулка втратила увесь свій блиск. «Ви помічаєте щось особливе

у розташуванні світильників?» — запитав він.— «Ні!» — «Вони повторюють форму зірок Ковша, як і зірки у рубіні!» Це твердження здалось мені доволі переконливим. Не знаю чому, хіба може через таку велику кількість дивних асоціацій з мумією і всім пов'язаним із нею, але кожне нове відкриття надихало.

Я слухав пояснення Трелоні: «Усі шістнадцять років я безперестанку думаю про ту пригоду і намагаюся знайти ключ до таємниць, з якими ми зіткнулися, але жодного разу не наближався до розгадки. Мені здається, вона прийшла до мене уві сні, бо цієї ночі я прокинувся схвильований. Я вискочив з ліжка з рішучим наміром діяти, ще до того як усвідомив, що саме хочу робити. Тоді раптово все прояснилося. У написах на стінах гробниці були вказівки на сім зірок, які утворюють Ківш, а ще не раз підкреслювалось значення півночі. Такі ж символи повторювались і стосовно «чарівної скриньки», як ми її назвали. Ми вже помітили ті особливі прозорі місця в камені. Якщо пригадуєте, ієрогліфічні написи розповідали, що самоцвіт походить із серцевини метеорита, з якого й була зроблена скринька. Могло бути, як мені здавалось, що світло семи зірок, падаючи з правого боку, мало якийсь вплив на скриньку чи на те, що всередині неї. Я підняв жалюзі й визирнув у вікно: Ківш був високо в небі, а всі його зірки і Полярна зоря висіли прямисінько навпроти вікна. Я підсунув стіл зі скринькою на світло і пересував її, поки напівпрозорі місця не

повторили малюнок зірок у небі. Раптом скринька замерехтіла. Я чекав і чекав, але небо захмарилося, і світіння згасло. Тому я дістав шнури і лампи — ви ж знаєте, як часто я використовую їх у експериментах — і спробував, як впливатиме на скриньку електричне світло.

В мене пішло трохи часу на те, щоб розмістити правильно лампи, та щойно я це зробив, вся скринька засяяла. Проте просунутися далі мені не вдавалося. Було очевидно, що чогось бракує. Раптом я зрозумів, що як світло діє з таким ефектом, то в гробниці мало б бути якесь джерело світла, адже в печеру не досягало зоряне сяйво. І тоді все стало ясно. Я поставив чарівну скриньку на столик із червоного залізняка (на його поверхні була вирізана виямка для неї) і зразу помітив, що дивні виступи, акуратно вирізані в камені, відповідають зіркам у сузір'ї — значить, вони призначені для світильників. «Еврика! — викрикнув я. — Все, що нам тепер потрібно, це світильники!»

Я спробував розмістити електричні лампи на виступи чи хоча б поруч із ними. Але камінь не світився. В мені зростала впевненість, що для цього існують особливі світильники. Якби ми їх знайшли, то ще більше наблизились би до розв'язання таємниці. «Але що зі світильниками? — запитав я. — Де вони? Як їх нам знайти? І як упізнати їх, коли знайдемо? А що...» — Він швидко мене перебив: «Не все одразу! — зауважив він спокійно. — Де ці світильники? Я скажу вам:

у гробниці!» — «В гробниці! — повторив я ошелешено. — Ми з вами самі обшукали це місце вздовж і впоперек, але там не було і сліду світильників». Поки я говорив, він розмотав якісь великі сувої паперу, котрі приніс зі своєї кімнати, розстелив їх на великому столі і притиснув краї книжками. Я одразу їх упізнав: це були точні копії наших перших рукописів з написами із гробниці. Коли ми все підготували, він повернувся до мене і повільно сказав: «Пам'ятаєте, як, досліджуючи поховання, ми дивувалися відсутності однієї деталі, яку зазвичай знаходять у таких місцях?» — «Так! Там не було сердаба!»

— Мабуть, я поясню вам значення сердаба, — помовчавши, сказав містер Корбек, — це різновид ніші в стіні гробниці. Ті, що були досліджені до цього часу, не містять жодних написів, лише зображення мертвих, для яких була призначена гробниця.

Потім він повів свою розповідь далі:

— Побачивши, що я вловляю його думку, Тредлоні заговорив із відтінком свого давнього ентузіазму: «Я зробив висновок, що сердаб повинен бути, але потаємний. Ми не подумали про це раніше. Слід було здогадатися, що творець такої гробниці — жінка, яка відзначалася неабияким чуттям краси і досконалості, — не знехтувала б цією архітектурною деталлю — вона любила доводити свою роботу до кінця. Там є сердаб; відчинивши його, ми знайдемо світильники. Я хочу попросити вас знову поїхати в Єгипет, відшукати гробницю,

знайти сердаб і привезти світильники!» — «А якщо я не знайду там сердаба, або в ньому не буде світильників?» — Він похмуро усміхнувся і відказав: «Тоді вам доведеться потрудитися, щоб їх знайти!» — «Добре!» — сказав я. Він указав на один із сувоїв.— «Ось написи з південної і східної частин верхньої камери, я знову переглядав записи і в сімох місцях за цим кутом знайшов символи сузір'я, яке ми називаємо Ковшем і яке цариця Тера вважала визначальним для свого народження і долі. Я докладно їх вивчив і помітив, що всі вони являють собою групу зірок. Всі зображення астрологічно правильні і вказують на одне місце в стіні, де повинен бути сердаб!» — «Браво!» — вигукнув я. Здавалося, він був задоволений і подовжував: «Коли будете в гробниці, дослідіть це місце. Напевне, там є якась пружина або механізм, які відчинять схованку. Нема сенсу вгадувати, що це: ви зможете краще з'ясувати, коли будете на місці».

Наступного тижня я вирушив у Єгипет й ніде не зупинявся, поки знову не опинився у гробниці. Я знайшов декого з наших старих провідників, тож підтримка була мені забезпечена. Стан країни дуже змінився за шістнадцять років: більше не було потреби в охороні чи озброєних людях. Я сам заліз на скелю. Це було нескладно, бо в цьому кліматі драбини добре збереглися. Було помітно, що за минулі роки в гробниці побували відвідувачі, і моє серце здригнулось від думки, що хтось із них міг

випадково знайти потаємну схованку. Було б справді гірко виявити, що мене випередили і що вся моя мандрівка була даремна.

Мої неприємні передчуття підтвердились, коли я запалив смолоскипи і пройшов уздовж семигранних колон до верхньої камери гробниці. І побачив відкритий сердаб: він був порожній.

А під ним лежав мрець в арабському вбранні; він зчорнів і геть висох. Я дослідив стіни, щоб перевірити, чи здогадка Трелоні була правильна, і виявив, що в усіх зображеннях зірок Ківш указує на місце по ліву руку, тобто на південь від сердаба, де була викарбувана золота зоря.

Я натиснув на неї — і вона піддалася. Потім я натиснув двома руками на сім зірок, щось клацнуло, і до сердаба метнулася якась залізна лялька. Вона була схожа на похмурого сторожа, якого, за словами арабського історика Ібн Абд Алокіна, будівничий пірамід фараон Саурід Ібн Салук помістив у Західну піраміду, щоб той охороняв його скарби: «Мармурова постать зі списом в руці та змією навколо голови. Коли хтось наближався, змія кусала його і знову поверталася на місце».

Я добре розумів, що така фігура стояла тут не для краси і мати з нею справу — теж не жарти. Підтвердженням цьому був мертвий араб біля моїх ніг. Тому я знову дослідив стіну вздовж і побачив на ній сліди від удару молотом. То ось що сталося: розкрадач гробниць спробував знайти сердаб, і лялька вбила його.

Взявши якусь палицю, я відійшов назад і натиснув на зірку. Сердаб відчинився, лялька вискочила з нього, вдарила списом, тоді піднялася і зникла. Я вирішив, що тепер зможу безпечно натиснути на сім зірок, що і зробив. Знову камінь відкотився назад, «скарбничий» метнувся і зник у своїй засідці. Я декілька разів повторив обидва експерименти: завжди з однаковим результатом. Мені хотілося дослідити механізм фігури, та без інструментів це було неможливо.

Вам, мабуть, не відомо, що майже завжди вхід у сердаб дуже вузький, часом і руки не просунеш. Про цей сердаб я взяв дві речі. По-перше, світильники, якщо вони взагалі там були, не могли бути великого розміру; по-друге, вони якимось чином повинні бути пов'язані з Хатор. Її символ — яструб у квадраті, верхній правий кут якого утворює менший квадрат, — був вирізаний на внутрішньому боці стіни і зафарбований у яскраво-червоний колір, як і написи на обеліску. Хатор — це богиня, яка у єгипетській міфології відповідає грецькій Венері, адже вона уособлює красу і задоволення. Щоправда, у єгиптян кожен бог має багато форм, і в багатьох Хатор має стосунок до відродження. Якщо існує сім форм чи то втілень богині, то чому б їм не відповідати сімом світильникам! В існуванні світильників я був певен.

Перший розкрадач гробниць знайшов свою смерть, другий викрав світильники. Перша спроба була скоєна багато років тому, це підтверджував

стан тіла. Коли сталася друга, я не мав і гадки. Можливо, це було зовсім давно, а можливо, й недавно. Що ж! То тяжчими будуть мої пошуки, але шукати все одно потрібно!

Це було майже три роки тому, увесь цей час я, ніби герой «Тисячі й однієї ночі», шукав старовинні світильники — не для того щоб обміняти їх на нові, а для того, щоб купити. Я не насмілювався казати, що саме розшукую, чи навіть пробувати описати, бо це зруйнувало б мої плани.

Про ті розчарування, які я пережив, можна було б написати цілу книжку, але я не здавався. Аж місяців зо два потому один старий гендляр у Мосулі показав мені один зі світильників, які я шукав. Не знаю, як мені вдалося стримати свої почуття, та я добре знав, як треба торгуватися. Я захотів побачити увесь його товар, і врешті він виставив усі сім світильників. На кожному з них була характерна позначка і символ однієї з форм Хатор. Гадаю, я страшенно вразив його, коли майже дочиста скупив його крамницю. Врешті він аж плакав, кажучи, що я його розорив, бо тепер він не мав чим торгувати. Він рвав би на собі чуприну, якби дізнався, яку суму я був готовий заплатити за світильники, які, мабуть, сам він цінував невисоко.

Поспішаючи додому, я продав більшу частину його товару. Щоб не викликати підозри, я не наважився подарувати їх чи навіть «загубити». Мій багаж був надто цінний, щоб ризикувати. Я приїхав

до Лондона, маючи з собою лише світильники, декілька дрібничок і сувої папірусу.

Тепер, містере Росс, ви знаєте все, що знаю я, і вам вирішувати, що з цієї історії розповісти міс Трелоні.

Коли містер Корбек закінчив, дзвінкий молодий голос позаду нас промовив:

— Міс Трелоні? А вона тут!

Ми вражено озирнулися. Біля дверей стояла міс Трелоні.

Розділ XIII

Пробудження з трансу

— Про що ви розмовляли тут, містере Росс? — запитала вона.— Гадаю, містер Корбек розповідав про свої пригоди під час пошуків світильників. Маю надію, коли-небудь ви розкажете про це і мені, містере Корбек, але тільки коли моєму батькові стане ліпше. Я певна, що він сам хотів би розказати мені про все.

Вона швидко поглянула на кожного з нас.

— Про це ви говорили, коли я увійшла? Добре! Зачекаю, але, сподіваюся, це триватиме не надто довго. Батькове нездужання дуже на мене впливає. Недавно я відчула, що мої нерви не витримують, тому вирішила прогулятися парком. Хотіла б попросити вас, містере Росс, якщо ви не проти, побути в цей час із батьком. Тоді я буду спокійна.

Я з готовністю підвівся, радіючи тому, що бідолашна дівчина вийде на прогулянку. Вона мала жахливо втомлений і виснажений вигляд, а від її блідих щік мені заболіло серце. Я пішов у кімнату хворого і сів на своє звичне місце. Саме чергувала місіс Грант, ми вирішили, що протягом дня достатньо й однієї людини. Коли я увійшов, вона скористалась нагодою, щоб зайнятися хатніми справами.

Жалюзі були відкриті, але вікна виходили на північ і це пом'якшувало палючі промені сонця. Я довго

сидів, роздумуючи над усім, що розповів мені містер Корбек, намагаючись знайти зв'язок між тими дивами і подіями, які сталися в цьому домі. Деколи на мене напливали вагання, і я сумнівався навіть у тому, що бачив на власні очі. Я постійно згадував попередження досвідченого детектива. Він вважав містера Корбека вмілим брехуном, а міс Трелоні — його співницею! Маргарет — зловмисниця! Та я життя віддам за її честь!

Аж раптом поруч пролунав сильний владний голос. Я аж стрепенувся: хворий прокинувся і заговорив!

— Хто ви? Що ви тут робите? — запитав він.

Хоч як уявляли ми собі його пробудження, та ніхто й гадки не мав, що він одразу опанує себе. Я був такий здивований, що майже автоматично відповів:

— Моє ім'я Росс. Я вас доглядаю!

Якусь мить він здивовано мовчав, а тоді запитав:

— Доглядаєте мене? Що ви маєте на увазі? — тут його погляд впав на забинтоване зап'ястя. — Ви лікар?

Я мало не посміхнувся у відповідь.

— Ні, сер!

— Чому ж ви тут? Якщо не лікар, то хто ви?

Його тон став знову владним. Маргарет! Я повинен думати про Маргарет! — збагнув я. Це її батько, який іще нічого про мене не знає, навіть про моє існування. Звісно, його зацікавить те, чому ми приятелюємо з його донькою. Зазвичай батьки трохи ревнують у таких справах, тож я не повинен

робити нічого, що могло б поставити її в незручне становище.

— Я адвокат, друг вашої дочки. Напевне, моя професія спонукала її покликати мене, коли вона вирішила, що вас убили. Згодом ми заприятелювали з нею, тож вона дозволила бути мені коло вас.

Містер Трелоні був меткий на розум. Він пильно дивлявся в мене, поки я говорив, а його пронизливі очі, здавалося, читали мої думки. На моє полегшення, він більше нічого не сказав про цю справу, взявши мої слова на віру. Раптово він сказав:

— Вона думала, що мене вбили! Це сталося минулої ночі?

— Ні, чотири дні тому!

Він був спантеличений. Заговоривши вперше, він сів у ліжку, а тепер, здавалося, ладен з нього вискочити. Проте він узяв себе в руки, відкинувся назад на подушки і тихо заговорив:

— Розкажіть мені все! Все, що знаєте! Кожну деталь! Але зачекайте: спершу зачиніть двері! Я хочу знати, як воно все сталося, перш ніж когось побачу.

Його останні слова змусили моє серце підскочити. «Когось!» Мене він, очевидно, вважав винятком. Зважаючи на мої теперішні відчуття до його дочки, це була утішна думка. Я підійшов до дверей і м'яко повернув ключа. Коли я повернувся, він знову сидів.

— Продовжуйте! — наказав він.

Я розповів йому про все, що сталося, відколи я прийшов у цей дім. Певна річ, я промовчав про

свої почуття до Маргарет і говорив лише про те, що він повинен був знати. Щодо Корбека я сказав, що він знайшов якісь світильники, а тоді розповів про їх зникнення, а потім про те, як вони були знайдені у будинку.

Містер Трелоні незворушно слухав мене. Часом очі його спалахували, а міцні пальці неушкодженої руки стискали простираadlo, стягуючи його довгими складками. Це було особливо помітно, коли я розповів йому про повернення Корбека і про те, як світильники знайшлися в будуарі. Таємничі події, які найбільше нас бентежили, здавалося, не дуже його цікавили — він ніби усе вже знав. Найбільше його схвилювала розповідь про постріли Доу. Швидко поглянувши на пошкоджену шафку, він пробурмотів: «Телепень!» Коли я розповідав про тривогу дочки за нього, її безмежну турботу і відданість, ніжну любов, яку вона виказувала, він був дуже зворушений. З прихованим подивом він прошепотів:

— Маргарет! Маргарет!

Коли я скінчив свою розповідь, він помовчав, а тоді обернувся і звелів:

— А тепер розкажіть мені все про себе!

Я відчув, що червонію. Містер Трелоні не зводив із мене очей: тепер вони були холодні й допитливі, але так само проникали глибоко в душу. На його обличчі був лиш натяк на посмішку, яка хоч і бентежила мене, та водночас була і полегшенням. Я поглянув йому просто в очі й заговорив:

— Мене звати, як я вже казав, Росс, Малкольм Росс. За професією я адвокат, мене призначили королівським адвокатом в останній рік правління королеви. Моя робота йде доволі успішно.

Його слова принесли мені полегшення:

— Так, я знаю. Я завжди чув про вас гарні відгуки! Де і коли зустрілися ви з Маргарет?

— Спершу на балу на Белгрейв-сквер десять днів тому. Потім на пікніку леді Страчконнел біля річки. Ми проплили від Віндзора до Кукхема. Мар... міс Трелоні була зі мною в одному човні. Я трохи займаюся веслярством і маю власний човен у Віндзорі. Ми багато про що розмовляли...

— Звісно! — іронічно промовив він, але більше нічого не сказав.

Я вирішив, що мені слід показати і власну силу. Мої друзі, а часом навіть опоненти стверджують, що я — сильний чоловік. В обставинах, в яких я зараз опинився, замовчування правди говорило б про слабкість. Я опинився в складному становищі, проте ніколи не забував, що мої слова можуть вплинути на щастя Маргарет, адже вона любить батька. Я продовжував:

— Місце, час і оточення були настільки приємними, що наша розмова наодинці спонукала до довіри і дозволила мені зазирнути в її внутрішній світ.

Обличчя батька спохмурніло після моїх слів, але він промовчав. Тепер я вирішив дотримуватися певного напрямку в розмові. Ситуація могла обернутися серйозними наслідками і для мене.

— Я не міг не помітити, що вона відчувала себе трохи самотньою. Гадаю, я зрозумів це відчуття, бо і сам є єдиною дитиною. Я заохотив її говорити відверто і був радий, що мені це вдалося. Між нами почало виникати розуміння...— Тут на обличчі батька з'явився вираз, який змусив мене швидко додати: — Сер, як ви розумієте, вона не говорила нічого недостойного. Вона лиш розказала з властивою їй імпульсивністю про своє бажання бути ближчою до батька, якого вона любить і розуміє, про прагнення довіритися йому й увійти в коло його інтересів. О, повірте, сер, це було прекрасно! Либонь, вона поділилася цим зі мною, тому що я був їй майже незнайомий і між нами не було жодних перешкод для довіри.

Тут я замовк. Було важко продовжувати, і я боявся в пориві нашкодити Маргарет. Її батько сам полегшив мені завдання:

— А ви?

— Сер, міс Трелоні надзвичайно мила і красива! Її симпатія — це радість! Я ще не старий. До цього часу я не відчував нічого схожого, можу сказати це вам, хоч ви її батько! — я мимохіть опустил очі. Коли я їх підняв, містер Трелоні уважно в мене вдивлявся. Вся його доброта, здається, засвітилась в усмішці, коли він простягнув мені руку і сказав:

— Малкольме Росс, я завжди чув по вас як про безстрашного і шляхетного джентльмена. Я радий, що у моєї дочки є такий друг! Продовжуйте!

Моє серце стрепенулося. Перша сходинка до завоювання її батька була подолана.

— З роками ми набуваємо досвіду, який дозволяє нам розумно використовувати наш вік! У мене великий досвід. Я боровся за нього, працював для нього все моє життя і відчуваю, що використовував його мудро. Я насмілюся попросити міс Трелоні вважати мене за свого друга і дозволити допомогти їй при нагоді. Вона пообіцяла. Я не здогадувався, що можливість прислужитися їй з'явиться так швидко, але саме в ту ніч із вами сталося нещастя. І вона послала по мене! — я замовк. Він знай дивився на мене.— Коли був знайдений ваш лист з інструкціями, я запропонував свою допомогу. Як ви розумієте, вона її прийняла.

— І як минули для вас ці дні?

Питання вразило мене. В ньому було щось від голосу Маргарет, воно нагадувало її характер і змушувало мене почуватися чоловіком. Я заговорив більш упевнено:

— Попри всю тривогу і біль, які я відчував за цю дівчину, яку любив дедалі більше, ці дні були найщасливішими в моєму житті!

Він так довго мовчав, що серце моє здригнулося і я вже подумав був, чи не дозволив собі забагато. Нарешті він сказав:

— Напевне, говорити так багато від імені іншої людини непросто. Її бідолашна мати була б рада почувти вас! — Потім тень ковзнула по його обличчю, і він поспішно запитав: — Ви справді певні цього?

— Я знаю своє серце, сер, чи принаймні думаю, що знаю!

— Ні-ні! — заперечив він.— Ви говорили про її прив'язаність до мене... і все ж таки... вона жила тут, у моєму домі, цілий рік... І після цього вона розповідала вам про свою самотність. Мені тяжко про це говорити, але це правда,— протягом усього цього року я не помітив приязні з її боку...— голос його затремтів, він замовк і задумався.

— Тоді, сер,— сказав я,— мені випала честь за декілька днів побачити більше, ніж вам за все її життя!

Мої слова вивели його із задуми, й він сказав, як мені здалося, із задоволенням і одночасно з подивом:

— Я про це і не здогадувався. Мені здавалося, що їй до мене байдуже... Яка це радість для мене знати, що дочка моєї дружини також мене любить! — він несвідомо відхилився на подушки, заглибившись у спогади про минуле.

Як він, мабуть, любив її матір! Хвиля симпатії і доброзичливості охопила мене. Я починав розуміти пристрасті цих двох великих, мовчазних і замкнутих натур, які так успішно приховували палке бажання любові іншого! Мене не здивувало, коли він пробурмотів:

— Маргарет, дитя моє! Ніжна, уважна і сильна, правдива і смілива! Як її люба мати!

І моє серце наповнилося радістю, що я говорив так відверто.

Незабаром містер Трелоні сказав:

— Чотири дні! Шістнадцять! Значить, сьогодні двадцять липня?

Я ствердно кивнув.

— Отже, я пролежав у трансі чотири дні. Це вже не вперше. Якось я провів у трансі три дні й навіть не підозрював про це, поки мені не сказали про різницю в часі. Якось я розкажу вам про це.

Я затремтів від радості, що він, батько Маргарет, настільки мені довіряє... До реальності мене повернув його діловий голос:

— Напевне, мені варто встати. Коли Маргарет повернеться, передайте їй особисто, що зі мною все гаразд. Так вона уникне потрясіння! І скажіть Корбеку, що я побачуся з ним, тільки-но зможу. Я хочу подивитись на ці світильники і все про них почути!

Я був у захваті від його ставлення до мене — в ньому були помітні родинні почуття. Я поспішив виконати його побажання, та насилу я підійшов до дверей, як він зупинив мене:

— Містере Росс!

Мені не сподобалось його звернення «містер». Знаючи про мою дружбу з його дочкою, він вже називав мене Малкольмом, а це очевидне повернення до формальності не лише завдало болю, а й налякало мене. Напевне, це стосувалось Маргарет. Подумки я назвав її «Маргарет», а не «міс Трелоні», коли виникла небезпека її втрати. Тепер я розумію, що був рішуче настроєний боротись за неї. Я обернувся. Містер Трелоні,

проникливий знавець людей, здавалось, прочитав мою думку, його суворе обличчя пом'якшало, й він сказав:

— Присядьте на хвилину, краще обговорити все зараз, ніж відкладати на потім. Ми з вами чоловіки; те, що стосується моєї дочки,— новина для мене і дуже несподівана, тому я хочу дізнатись про це детальніше. Майте на увазі, я не заперечую, але як батько я маю обов'язки щодо неї. Я...— він не знав, як почати,— я припускаю, що ви маєте намір згодом попросити її руки?

Моя відповідь була негайна:

— Саме так! Твердий і непорушний намір. Я хотів зустрітись з вами — звісно, трохи згодом,— і запитати, чи можу я поговорити з нею на цю тему. Події зблизили нас набагато швидше, ніж я насмілювався сподіватися, але мій намір непохитний і міцнішає з кожною годиною, яка минула відтоді.

Після паузи містер Трелоні сказав:

— Маю надію, Малкольме Росс,— повернення до більш дружнього звернення підбадьорило мене,— ви поки що не виголошували жодних заяв моїй дочці?

— Не на словах, сер.

Прихована суть моєї фрази вразила мене навіть не своїм гумором, а тим, яку серйозну і добру по-смішку вона викликала на обличчі батька. В його коментарі прозвучав добродушний сарказм:

— Не на словах! Це небезпечно! Адже в словах вона могла засумніватись чи навіть не повірити їм!

Я відчув, як усе моє обличчя почервоніло, й сказав:

— Обов'язок делікатності у її беззахисній позиції, повага до її батька — тоді я ще не знав вас особисто, сер,— обмежували мене. Але навіть якби не було цих перешкод, я все одно не наважився відкрити їй свої почуття в момент такого горя і тривоги. Містере Трелоні, клянуся словом честі, зараз ми з вашою дочкою лише друзі й нічого більше!

Він сердечно потиснув мої руки. Тоді великодушно додав:

— Я задоволений, Малкольме Росс. Певна річ, до того часу, поки я її не побачу і не дам вам свого дозволу, ви не робитимете жодних заяв моїй дочці... на словах! — додав він із поблажливою посмішкою. Але його обличчя знову посуворішало, коли він продовжив: — Час не чекає, і я повинен обдумати термінові й незвичні справи. Інакше мені не слід було починати обговорювати влаштування життєвого шляху моєї дочки і її щастя з зовсім новим другом,— в голосі його прозвучала гідність і гордість, які справили на мене велике враження.

— Я поважатиму ваші побажання, сер! — сказав я, відчиняючи двері. Я чув, як він замкнув їх за мною на ключ.

Коли я сказав містеру Корбеку, що містер Трелоні повністю одужав, він затанцював на radoцax. Тоді раптом зупинився і попросив мене не робити поспішних висновків про всі події, коли я надалі говоритиму про світильники чи про перше сходження

у гробницю. Я погодився. Я знав, хоча й не зовсім розумів чому, що містер Трелоні був особливою людиною. Виявляючи стриманість, неможливо помилитися. Стриманість — це та риса, яку завжди поважає сильна людина.

Домівчани по-різному зустріли звістку про одужання містера Трелоні. Місіс Грант розплакалася від надміру емоцій і запитала, чи не може вона зробити щось особисто в підготовці будинку для «хазяїна», як вона його завжди називала. Обличчя сиділки витягнулось: її позбавили цікавого хворого. Але це тривало недовго, і вона зраділа, що біда минулася.

Я покликав сержанта Доу в кабінет, щоб оголосити йому новину наодинці. Навіть він здивувався, коли я розповів йому, як прокинувся містер Трелоні. А я був здивований, коли почув його перші слова:

— І як він пояснив перший напад? Бо коли стався другий, він був непритомний.

Про напад я й не думав.

— Знаєте, мені не спало на думку запитати його! — відказав я.

Детектив, здається, й не здивувався з такої відповіді. Професійний інстинкт у цій людині був настільки сильний, що, здавалося, панував над усіма іншими почуттями.

— Ось чому розкривають таку невелику кількість справ,— сказав він,— якщо їх не розслідують наші люди. Ваш детектив-аматор ніколи не доведе діло до кінця. Що ж до звичайних людей, то коли все стихає і напруження зникає, вони кидають справу. Це схоже

на морську хворобу,— додав він по паузі.— Ступивши на берег, ви одразу біжите в буфет перекусити! Ну, містере Росс, я радий, що справа закрита. Припускаю, містер Трелоні тепер сам розбереться зі своїми проблемами. Проте, можливо, він узагалі нічого не робитиме. Оскільки він, мабуть, очікував певних подій, але не звернувся по підтримку до поліції, я вважаю, що він хотів уникнути будь-якої можливості покарання. Припускаю, нам офіційно повідомлять про те, що це був нещасливий випадок чи лунатизм, чи щось подібне, й цим усе скінчиться. Що ж до мене, то скажу вам чесно, сер, це стане моїм порятунком. Я й справді вірю, що через ці всі події я потроху почав божеволіти. Забагато таємниць тут, а мене задовольняють або факти, або їх причини. Тепер я зможу вмити руки і повернутись до кримінальної роботи. Звісно, сер, мене б утішила звістка про те, що ви прольете трохи світла на цю справу. Буду вдячний, якщо ви зможете мені коли-небудь розповісти, як людину витягли з ліжка, коли її вкусив кіт, і в чийх руках був ніж у другому випадку. Адже паніч Сильвіо сам цього б не зробив. Бачите, я досі про це думаю! Мушу тримати себе в руках, а то ці думки почнуть відвертати мою увагу, коли буду зайнятий іншими справами!

Коли Маргарет повернулася з прогулянки, я зустрів її в холі. Вона досі була бліда і засмучена, а я чомусь гадав, що після прогулянки вона буде веселою. Тільки-но вона мене побачила, її очі засяяли й вона уважно поглянула на мене:

— Ви маєте для мене хороші новини? Батькові краще?

— Так! Як ви здогадалися?

— Я побачила це на вашому обличчі. Я мушу піти до нього...— сказала вона, та я затримав її.

— Він сказав, що одягнеться й відразу ж погукає вас!

— Погукає мене?! — здивовано повторила вона.— Значить, він прокинувся? Я й не здогадувалась про це! О Малкольме!

Вона присіла на найближчий стілець і розплакалася. Я теж був зворушений. Вона побачила моє хвилювання, зрозуміла його і простягнула мені руку. Я міцно стиснув її й поцілував. Такі хвилини для закоханих є справжніми подарунками Бога! Досі в мене була тільки надія на її взаємність, а тепер, коли вона дозволила потиснути їй руку, коли її очі засяяли від кохання, я побачив, що її серце прихильється до мене.

Слова були тут зайві. Ніхто не зобов'язував мене мовчати, але слова були б убогі й не змогли б висловити наших почуттів. Узявшись за руки, наче маленькі діти, ми піднялися східцями і зупинилися на сходовому майданчику, чекаючи на запрошення містера Трелоні.

Я розказав їй пошепки на вушко,— це було набагато приємніше, ніж говорити вголос і на відстані,— про те, як прокинувся її батько, що він казав і все, що сталося поміж нами, оминаючи те, що ми розмовляли про неї.

Незабаром у кімнаті задзвонив дзвінок. Маргарет підійшла до дверей батькової кімнати й тихо постукала.

— Увійдіть! — сказав сильний голос.

— Це я, тату! — голос її тремтів від любові і надії.

В кімнаті почулись швидкі кроки, двері поспіхом відчинилися, Маргарет кинулась уперед і впала в батькові обійми.

— Тату! Любий батьку!

— Моє дитя! Маргарет! Моя люба, люба дитино!

— О батьку, батьку! Нарешті! Нарешті!

Вони увійшли до кімнати, й двері зачинилися.

Розділ XIV

Родима пляма

А я стояв на сходовому майданчику і чекав на запрошення містера Трелоні, почуваячись дуже незручно і самотньо. Але це тривало недовго. Щастя Маргарет було для мене найважливіше, і, усвідомлюючи це, я, здається, втратив головну частину свого «я». Ці дві горді сильні особистості, хоча і були батьком і дочкою, та почали пізнавати одне одного лише тоді, коли дочка подорослішала.

Гордість і сила кожного з них, їхня стриманість від самого початку стояли поміж ними. Отак ці два люблячі серця довго були розлучені. Але тепер усе налагодилося, і я радів, що врешті-решт Маргарет щаслива. Поки я роздумував над цією справою, двері відчинились і містер Трелоні запросив мене увійти.

— Заходьте, містере Росс! — сказав він сердечно, але з певною офіційністю, якої я так боявся. Я зайшов у кімнату, він знову зачинив двері та простягнув мені руку, яку я потиснув. Але він не відпускав її, а підвів мене до дочки. Маргарет переводила погляд із мене на нього, а потім опустила очі. Коли я наблизився до неї, містер Трелоні відпустив мою долоню і, дивлячись дочці у вічі, сказав:

— Якщо все так, як мені здається, то між нами не повинно бути жодних таємниць. Малкольм Росс знає про мої справи так багато, що я вважаю, він повинен або залишити їх у тому стані, в якому вони

є зараз, і мовчки піти, або дізнатися більше. Маргарет, чи не хочеш ти дозволити містеру Россу глянути на твоє зап'ястя?

Вона кинула на нього швидкий благальний погляд, а потім підняла праву руку так, що браслет у вигляді розгорнутих крил, який прикривав зап'ястя, зсунувся вниз. Мене пронизав жах. На її зап'ясті була тонка нерівна червона лінія, де наче загусли червоні краплі крові!

Отак вона застигла — втілення спокійної гордості.

І справді вигляд вона мала гордовитий! Крізь усю її лагідність, крізь гідність, крізь полум'я, яке, здавалося, просвічує з глибин її очей просто мені в душу, прозирала гордість. Ця гордість була народжена чистотою і вірою; це була гордість справжньої цариці старих часів, коли бути царицею означало бути першою, і вищою, і сміливішою в усьому.

Так ми стояли декілька секунд, аж урочистий голос її батька, здавалося, кинув мені виклик:

— Що ви скажете тепер?

Я мовчки взяв руку Маргарет, відсунув золотого браслета, нахилився і поцілував її зап'ястя. Коли, не відпускаючи руки, я поглянув їй в обличчя, то побачив на ньому невимовну радість і втіху.

— Ви отримали мою відповідь, сер! — сказав я містерові Трелоні.

А він поклав свою долоню на наші руки, поцілував дочку і відказав:

— Добре!

Нашу розмову обірвав стукіт у двері. Увійшов містер Корбек. Побачивши нас, він відступив, але містер Трелоні підвів його до нас. Він аж саяв од молодечого ентузіазму.

— Отже, ви знайшли світильники! — майже закричав він.— Мої припущення таки підтвердились. Ходімо до бібліотеки, й ви мені все розкажете! А поки він розказуватиме, Россе,— сказав він, звертаючись до мене,— чи не могли б взяти ключі з банкового сейфа, щоб я міг поглянути на світильники?

Потім вони пішли утрюх до бібліотеки, а я подався до Чансері-лейн.

Повернувшись із ключем, я захопив їх за розмовою, де до них приєднався доктор Вінчестер, який прибув невдовзі після мого від'їзду. Дізнавшись від Маргарет про його постійну увагу і доброту, містер Трелоні попросив лікаря залишитись і вислухати всю історію. «Може, вам цікаво буде,— зауважив він,— дізнатись про кінець історії!»

Ми рано повечеряли, а потім містер Трелоні сказав:

— А тепер, гадаю, нам слід розійтись і раніше укластись спати. Завтра ми зможемо багато чого обговорити, а сьогодні я хочу подумати.

Доктор Вінчестер пішов першим, за ним містер Корбек, а я лишився. Коли всі пішли, містер Трелоні сказав:

— Думаю, було б добре, якби й ви ночували сьогодні вдома. Я хочу залишитись з дочкою наодинці, щоб поговорити з нею. Можливо, вже завтра я зможу

розказати все і вам, але зараз було б краще, якби нас нічого не відривало і ми були в будинку самі.

Я повністю розумів і поділяв його почуття, але події останніх днів іще були свіжі в мені, і з деяким ваганням я запитав:

— А ви будете в безпеці?

На мій подив, мене урвала Маргарет:

— Небезпеки немає, Малкольме. З батьком буду я!

Не кажучи більше нічого, я підвівся і попрямував до дверей. Містер Трелоні сердечно сказав:

— Приходьте на сніданок — після цього нам із вами буде про що поговорити.

Він тихо вийшов із кімнати, залишаючи нас наодинці. Я поцілував руки Маргарет, які вона мені простягнула, а потім притягнув її до себе, і наші губи вперше зустрілись.

Тієї ночі я мало спав — не давали заснути почуття щастя і тривоги. Але якщо мене й охопив неспокій, то водночас я був щасливий, як ніколи в своєму житті. Ніч пролетіла так швидко, що світанок немов наскочив на мене, а не підкрався, як зазвичай.

О дев'ятій я вже був у Кенсингтоні. Вся тривога розвіялась як дим, тільки-но я зустрів Маргарет і побачив, що блідість її обличчя поступилася місцем звичному рум'янцю. Вона повідомила мені, що її батьку спалося добре і що скоро він до нас приєднається.

— Я переконана, — прошепотіла вона, — що мій добрий і передбачливий батько ще не встав, аби саме я перша зустріла тебе і ми поговорили наодинці!

Після сніданку містер Трелоні повів нас у кабінет, кажучи по дорозі:

— Я попросив Маргарет порозмовляти з нами також.

Коли ми сіли, він серйозно мовив:

— Минулого вечора я сказав вам, що у нас є про що поговорити. Наважусь припустити, ви думали, що це стосується вас і Маргарет. Чи не так?

— Саме так я і думав.

— Добре, юначе, все правильно. Ми з Маргарет розмовляли, й мені відомі її бажання,— він простягнув мені руку, я потиснув її, поцілував Маргарет, яка підсунула свій стілець ближче до мого, щоб ми могли триматись за руки під час розмови.

Він продовжив із деяким ваганням — переживанням це було складно назвати,— ваганням, яке було для мене новим.

— Ви знаєте всю цю історію про мумію й, напевне, здогадуєтесь про мої теорії. Так чи так, а детально пояснити я зможу їх тільки згодом, якщо постане така потреба. Ось про що я б хотів із вами порадитися: ми з Маргарет не погоджуємось в одному питанні. Я збираюсь провести експеримент, який стане завершенням моєї двадцятирічної праці. Завдяки цьому ми зможемо дізнатись про речі, які були приховані упродовж цілих тисячоліть. Я не хочу, щоб моя дочка брала в ньому участь, адже не можу заплащувати очі на той факт, що він може нести небезпеку — велику небезпеку невідомого походження. Що ж до мене, я готовий піти на будь-який

ризик, адже це може принести користь науці, історії і філософії. Але я не бажаю піддавати такому ризику свою дочку. Її життя надто дороге, щоб ставитися до неї так легковажно, особливо тепер, коли вона стоїть на порозі свого щастя. Я не хочу, щоб вона загинула, як її мати...

Він замовк і затулив обличчя руками. Маргарет одразу ж опинилась поруч із ним, почала обнімати і втішати його. А потім сказала:

— Батьку! Мама не вимагала залишитися з нею навіть тоді, коли ти хотів вирушити в ту подорож у Єгипет, повну невідомих небезпек, хоча країна була охоплена війною. Ти розказав мені, що вона благословила тебе на пошуки, хоча й усвідомлювала, яка тобі загрожує небезпека, і боялася, й ось тобі доказ! — вона простягнула до нього своє зап'ястя з родимою плямою.— А тепер дочка своєї матері робить так, як на її місці зробила б мати!

Тоді обернулася до мене:

— Малкольме, ти знаєш, що я тебе люблю! Але любов — це довіра, і ти повинен довіряти мені й у небезпеці, і в радості. Ми з тобою повинні стояти поруч із батьком перед цією невідомою небезпекою. Разом ми її подолаємо, або разом програємо і разом помremo. Таке моє побажання, моє перше побажання до мого майбутнього чоловіка!

Вона була схожа на королеву, яка опускалась до блань. Моя любов до неї зростала. Я став поруч із нею, взяв її руку і сказав:

— Містере Трелоні! В цьому ми з Маргарет згодні!

Він узяв нас за руки і міцно їх стиснув, а потім мовив:

— Так зробила б її мати!

Містер Корбек і доктор Вінчестер прибули в точно призначений час і приєдналися до нас у бібліотеці. Незважаючи на моє надзвичайне щастя, я відчував, що наша зустріч буде дуже серйозною, адже не міг забути про ті дивні події, які сталися в домі.

Ми поставили наші крісла довкола містера Трелоні, який зайняв місце у великому кріслі поруч із вікном. Маргарет сиділа о праву руч від нього, а я поряд із нею; містер Корбек розмістився ліворуч, а доктор Вінчестер — навпроти. Після короткого мовчання містер Трелоні сказав містеру Корбеку:

— Ви розповіли доктору Вінчестеру про все, що сталося досі?

— Так, — відказав він.

— А я поділився з Маргарет, отже тепер ми всі знаємо про все! — мовив містер Трелоні. Потім обернувся до лікаря й запитав: — Чи правильно я вважаю, що ви, знаючи все, що відомо нам, хочете взяти участь у нашому експерименті?

Відповідь лікаря була пряма і безкомпромісна:

— Безперечно! Дізнавшись про цю справу, я пообіцяв довести її до кінця, а тепер не прогаваю її нізащо в світі. Я науковець і дослідник, можу розпоряджатися собою як заманеться — і своїм життям також!

Містер Трелоні урочисто вклонився і, звертаючись до містера Корбека, сказав:

— Ми давні друзі з вами, тож немає потреби ставити вам такі запитання. Що ж до Маргарет і Малкольма Росса, то вони вже висловили мені свої побажання і не сумніваються в них.

Він замовк на декілька секунд, наче впорядковуючи думки чи слова, а потім знову заговорив, пояснюючи суть експерименту.

— Експеримент, який ми маємо намір провести, повинен визначити, чи існує якась сила або реальність у давній магії, чи ні. В тому, що така сила існує, я твердо переконаний. Біблія — не міф, а в ній ми читали, що за наказом людини сонце зупинялося, й що осел — не людина — заговорив. Якщо відьма з Ендору могла викликати для Саула душу Самуїла, хіба ж не могло бути інших відьом? Справді, в Книзі Самуїла Ендорська відьма була лише однією з багатьох, а те, що вона допомогла Саулу, було лише випадковістю. Він тільки шукав серед багатьох, яких вигнав з Ізраїлю, «всіх тих, хто мав духів-охоронців і чаклунів». Єгипетська цариця Тера, яка правила близько двох тисяч років до Саула, мала охоронця, який був чаклуном. Погляньте, жерці намагалися стерти її ім'я й наклали закляття на двері її гробниці, щоб ніхто не зміг дізнатись, як її зовуть. І їм це вдалося, бо навіть Мането, історик єгипетських фараонів, котрий писав у десятому столітті до Христа і мав доступ до храмових записів, не міг знайти її імені.

До речі, чи спало комусь із вас на думку, хто був її охоронцем?

Тут доктор Вінчестер сплеснув у долоні й вигукнув:

— Кіт! Мумія kota! Я так і знав!

Містер Трелоні всміхнувся.

— Правильно! Все вказує на те, що охоронцем-чаклуном цариці був кіт, якого муміфікували і поклали до неї в саркофаг. Він і подряпав мене своїми кігтями.

— Отже, мого бідолашного Сильвіо виправдано! Я така рада! — вигукнула Маргарет.

Батько погладив її по голові й провадив далі:

— Цариця володіла надзвичайним даром передбачення — вона прозирала крізь цілі тисячоліття, тож приготувала для себе вихід у інший світ. Всі свої надії вона пов'язувала з північчю: спершу її увагу привернули сім зірок Ковша — згідно з ієрогліфічними записами на стінах гробниці, під час її народження впав великий метеорит, з серцевини якого вийняли Самоцвіт Семи Зірок, й вона вважала його талісманом свого життя. Здавалось, він настільки керував її долею, що всі її думки і турботи сконцентрувалися навколо нього. Чарівна скринька, так майстерно виготовлена з сімох частин, як ми дізнаємося з того ж джерела, також походить із метеорита. Сімка була для неї магічним числом, та це й не дивно для людини, яка мала сім пальців на одній руці і сім пальців на одній нозі. Крім того, як ми знаємо зobelіску в її гробниці, вона народилась у сьомому

місяці року — місяці, коли починається розлив Нілу і правлячою богинею якого була Хатор, володарка її власного дому, дому Антефів по Фіванській лінії, — богиня, яка в різних втіленнях символізує красу, втіху й відродження. Крім того, в цьому сьомому місяці, який за пізнішим єгипетським астрономічним календарем починається 28 жовтня і триває до 27 листопада — на сьомий день Великий Ківш підіймається якраз над обрієм.

Отже, в житті цієї жінки дивовижним чином згрупувалися такі різноманітні явища. Число сім, Полярна зоря і сузір'я з семи зірок, богиня місяця Хатор, яка була її особливою покровителькою, богинею роду Антефів з Фіванської династії. Якщо коли-небудь існували причини для магії, себто для символічної сили, яку використовували містичним чином, то це було саме там і тоді.

Пам'ятайте також, що ця жінка володіла всіма науковими знаннями свого часу. Її передбачливий батько потурбувався про це, знаючи, що, використовуючи власну мудрість, вона зрештою переможе інтриги жерців.

Не забувайте, що в Стародавньому Єгипті наука астрономії була на дуже високому рівні, а за нею розквітла й астрологія. І можливо, ми виявимо, що астрологія має наукове підґрунтя.

Та є одне питання, на яке я хотів би звернути зараз вашу увагу. Зважте на те, що єгиптяни були знайомі з такими науками, які нам не відомі. Наприклад, акустика, яку знали будівничі храмів Карнаку,

Луксору і пірамід,— для Белла, Кельвіна, Едісона і Марконі вона є таємницею. Знову ж таки, ці стародавні творці чудес, напевне, вміли використовувати інші сили, а серед них і сили світла, про що ми тепер і мріяти не можемо. Але про цю справу я розповім пізніше. Ця чарівна скринька цариці може містити сили, про які ми не маємо найменшого уявлення. Відкрити ми її не можемо, вона замкнена зсередини. Ця скринька надзвичайно тверда, схоже, вона зі шляхетного каменю, а не з мармуру. Як її виготовили з такою досконалістю? Як був підібраний камінь, що напівпрозорі місця на його поверхні відповідають положенню сімох зірок у сузір'ї? Чому вона світиться зсередини, коли на неї падає зоряне світло? Чому скринька ніяк не реагує на звичайне світло? Повторюю, скринька приховує великі наукові таємниці. Сподіваюся, ми не наробимо таких грубих помилок, які могли б ушкодити механізм скриньки. Тому відкиньмо знання нашого часу і використаємо спосіб, який був поданий як чудо майже п'ять тисяч років тому.

З другого боку, в цій скриньці можуть бути таємниці, які змінять світ. Ми знаємо із записів єгиптян, що вони досліджували властивості трав і мінералів з магічними цілями — як і для білої, так і для чорної магії. Відомо, що давні чарівники могли накликати на людину сон. Я майже не сумніваюся в тому, що це гіпноз, та вміли вони виготовляти й ліки, які значно перевершили все, що відомо нам. З нашою фармацевтикою ми до певної міри вміємо лише викликати

сни. Але ці стародавні практики, здається, могли на власне бажання іще й керувати формою чи кольором сновидінь, могли опрацьовувати кожен предмет чи думку практично в будь-який спосіб. У скриньці, яку ви бачили, може зберігатися цілий арсенал сновідійних засобів. Може, сили, що дрімають у ній, вже справляли свій вплив на нас.

Тут знову втрутився доктор Вінчестер:

— Але якщо вони впливали на вас, то що ж їх вивільняє? Крім того, ви з містером Корбеком уже були в трансі аж три дні, а скриньку ж, як я зрозумів з історії містера Корбека, не повернули в гробницю, як це було з мумією. Напевне, в обох цих випадках пробудився якийсь інтелект.

— Якийсь активний інтелект справді прокинувся, — відказав містер Трелоні. — І він володіє надзвичайною силою. Вірю, що в обох цих випадках була використана сила гіпнозу.

— То де ж міститься ця сила? — голос доктора Вінчестера тремтів од хвилювання.

— В мумії цариці Тери! — відказав містер Трелоні. — Мабуть, нам варто зачекати, поки я трохи проясню ситуацію. Я вважаю, що створення скриньки було пов'язане з особливою подією, як і всі приготування гробниці і речей, які там зберігалися. Цариця Тера убезпечила себе від людей, від заздрощів і ненависті жерців, які, знаючи про її справжні наміри, спробували б їм завадити. На її думку, вона приготувала усе до свого воскресіння — з символічних малюнків я зрозумів, що вона сподівалася воскреснути

фізично. Саме це й розпалило ненависть жерців і дало їм достатній привід для того, щоб знищити теперішнє і майбутнє існування тієї, котра зневажила їхні теорії і зазіхнула на їхніх богів. Все, що потрібно їй для відродження — було в гробниці. У великому саркофазі була мумія її охоронця, kota, якого я, зважаючи на його величезний розмір, вважаю різновидом тигрового kota. В гробниці стояли глеки, в яких зазвичай зберігались окремо забальзовані внутрішні органи, та в цьому випадку їх не було.

Тому я вважаю, що тут у бальзамування була внесена зміна: нутроці їй не виймали з тіла. Якщо це припущення правильне, то нам слід зробити висновок, що мозок цариці або взагалі не виймався, як це прийнято, або якщо його і виймали, то помістили назад.

Врешті в саркофазі була й чарівна скринька, на якій спочивали її ноги. Зауважте також, яка увага приділялась збереженню її сили контролювати стихії. Згідно з її вірою, рука керувала повітрям, а дивовижний самоцвіт з блискучими зірками контролював вогонь. Символи на її ступнях давали їй владу над землею і водою. Про Зоряний рубін я розповім вам пізніше; а поки ми розмовляємо про саркофаг, зверніть увагу на те, як вона зберігала свою таємницю. Ніхто не міг відкрити її чарівну скриньку без світильників, адже тепер ми знаємо, що звичайне світло не подіяло б. Величезне віко саркофага не було закріплене, тому що цариця Тера хотіла керувати повітрям. Але вона сховала світильники, пов'язані

зі шкатулкою, в такому місці, де їх знайшов би тільки той, хто керувався вказівками, які вона приготувала лише для очей розумних. І навіть у цьому випадку вона захистилася від випадкової знахідки, приготувавши смертельний удар для необережного шукача. З цією метою вона використала традиційний спосіб мстивого охоронця скарбів пірамід, вигаданого її визначним попередником з Четвертої династії, який керував Єгиптом.

Мабуть, ви вже помітили певні відхилення від звичних правил в архітектурі її гробниці. Наприклад, шахта камери мумії, що зазвичай завалена камінням, була відкрита. Чому так? Мені здається, цариця Тера приготувала собі шлях до виходу з гробниці, коли після свого відродження вона повинна була перетворитися на нову жінку, з іншою особистістю, менш звиклою до труднощів, які вона витерпіла під час свого першого втілення. Наскільки ми можемо судити про її намір, всі речі, необхідні для появи на світ, були продумані до дрібниць.

Якими були її заміри, коли вона лягала в могилу, нам не відомо, і ми ніколи не дізнаємося про це, хіба що вона воскресне і заговорить.

Розділ XV

Мета цариці Тери

— А тепер про Зоряний рубін! Очевидно, що цариця вважала його своїм найбільшим скарбом. На ньому вона викарбувала слова, які в її час ніхто не наважувався сказати вголос.

У древніх єгиптян існувало повір'я, що є такі слова, які за правильного вжитку,— адже вимовляння не менш важливе, ніж самі слова,— можуть керувати володарями верхнього і нижнього світів. «Хекау» — слово влади — було найважливішим у певному ритуалі. На Самоцвіті Семи Зірок, що вирізьблений у формі скарабея, викарбувані два такі «хекау». Але побачивши, ви зможете краще зрозуміти! Зачекайте! Не ворухіться!

З цими словами, він підвівся і вийшов із кімнати. Жахливий страх за нього охопив мене, але хай як дивно, мені стало легше, коли я поглянув на Маргарет. Якщо виникала якась загроза життю її батька, вона відчувала велике хвилювання за нього, а тепер вона була спокійна і безтурботна.

За дві-три хвилини містер Трелоні повернувся. Він тримав у руці маленьку золоту коробку. Сівши на своє місце, він поставив її перед собою на столі. Ми всі нахилились уперед, коли він її відкрив.

На підкладці з білого атласу лежав дивовижний рубін неймовірного розміру, майже такий великий, як кінчик мізинця Маргарет. Це аж ніяк не могла

бути його природна форма, але на дорогоцінному камінні не виднілося слідів інструментів — він був вирізьблений у формі скарабея зі складеними крильми і притиснутими до боків ніжками і вусиками. Крізь його прекрасний колір відтінку «голубиної крові» просвічувало сім зірок, і кожна з сімома променями. На камені були якісь ієрогліфи, вирізьблені з надзвичайною точністю, яку я зміг оцінити, коли надійшла моя черга скористатися збільшувальним склом, яке містер Трелоні вийняв з кишені й передав нам.

Коли кожен із нас оглянув камінь у деталях, містер Трелоні перевернув його так, щоб скарабей ліг на спину. На животі його також були викарбувані якісь ієрогліфи.

— Як бачите, тут є два слова, — сказав містер Трелоні, — одне зверху, друге знизу. Верхні символи означають слово, яке складається з одного подовженого складу з детермінантами. Ви знаєте, що єгипетська мова була фонетичною і кожен ієрогліф відображав звук. Перший символ тут — «мотика» — означає «мер», а два загострені еліпси відображають подовження кінцевого звуку «р» — «мер-р-р». Сидяча фігура з рукою біля обличчя є тим, що ми називаємо детермінантою поняття «думка», а сувій папірусу — це «абстракція». Таким чином, ми отримуємо слово «мер», любов у її абстрактному, загальному і найповнішому сенсі. Це хекау, яке може керувати верхнім світом.

Очі Маргарет засяяли.

— О, це справді так! — вигукнула вона.— І як вони здогадалися про це, ті єгиптяни!

Потім вона зашарілася й опустила очі.

— Символіка слова на звороті простіша,— усміхнувшись, провадив містер Трелоні,— хоча його значення для нас більш туманне. Перший символ означає «людина», «незмінний», а другий — «аб» — «серце». Отже, ми отримуємо «незмінне серце», або на нашій мові — «терплячість». І це хекау для керування нижнім світом!

Він закрив коробочку і пішов до своєї кімнати, щоб покласти самоцвіт до сейфа. Повернувшись, він сказав:

— Той Самоцвіт із його містичними словами, який цариця Тера тримала під рукою у саркофазі, мав бути важливим фактором у процесі її відродження. Від самого початку я зрозумів це і зберігав Самоцвіт у великому сейфі, де його не дістала б навіть цариця Тера зі своїм астральним тілом.

— Зі своїм «астральним тілом»? Що це означає, батьку?

В голосі Маргарет прозвучала така цікавість, що я аж здивувався, але містер Трелоні поблажливо усміхнувся й відказав:

— Астральне тіло є поняттям, яке зародилося в Стародавньому Єгипті, принаймні наскільки нам це відомо. Воно означає, що обдарована особа може на своє бажання, швидко як сама думка, куди завгодно перемістити власне тіло. За давнім віруваннями, людина складається з кількох частин. Можливо, вам

це відомо, тому ви зрозумієте те, що матиме до них стосунок чи буде з ними пов'язано.

— Першою є «ка», або «двійник», яку, за поясненнями доктора Баджа, можна визначити як абстрактну індивідуальність особистості,— вона володіє всіма характерними властивостями особистості, але існує абсолютно незалежно. Вона може вільно пересуватися з одного місця на інше, може піднятися на небеса і розмовляти з богами. Тоді йде «ба», або «душа», яка живе в «ка» і може ставати тілесною або безтілесною. Вона володіє як субстанцією, так і формою; наділена силою покидати гробницю; може повертатися в мертве тіло, може відродити його і розмовляти з ним. Ще є «ху», духовний інтелект або дух. Він набуває форми блискучих, світлих, невлених обрисів тіла. Ще є «сехем», або «сила» людини, втілення життєвої сили. Також є «хайбіт», або «тінь», «рен», або ім'я, «хат», або «фізичне тіло», й «аб», «серце», в якому міститься життя,— всі вони становлять людину.

Тож якщо цей розподіл функцій, духовних і тілесних, безплотних і матеріальних, ідеальних і реальних вважати правильним, то існують усі можливості для реального переміщення тіла під орудою волі та розуму.

Коли містер Трелоні зупинився, я процитував рядки з поеми Шеллі «Прометей Розкутий»:

*Великий Зороастр...
Зустрів свій власний образ,
увійшовши в сад.*

Містер Трелоні кивнув.

— Саме так! — сказав він.— Шеллі володів більш досконалою концепцією стародавніх вірувань, ніж будь-хто з наших поетів...— І знову повів далі свою лекцію: — У древніх єгиптян було ще одне вірування, яке ви повинні мати на увазі; воно стосується ушебті — фігурок Озиріса, яких поміщали разом із мертвими для служіння їм в нижньому світі. Розвиток цієї ідеї призвів до віри в те, що за допомогою магічних формул можна переносити душу і властивості будь-якої живої істоти у фігуру, створену за її образом. А це збільшило б устократ силу чарівника.

Поєднавши ці різноманітні вірування і природні зв'язки між ними, я дійшов такого висновку: цариця Тера очікувала, що зможе сама себе воскресити, тільки-но вона цього забажає, і там, де забажає.

Те, що вона могла затримувати цю подію на певний час, не лише ймовірно, а й можливо. Я не зупинятимусь на цьому докладніше, але повернусь до цієї теми пізніше. З душею, яка могла розмовляти з богами, духом, який міг мандрувати по землі на власне бажання і силою тілесного переміщення, або астральним тілом, для її амбіцій не було границь і обмежень.

І от сорок чи п'ятдесят століть спала вона в тій печері. Про що вона мріяла — нам не відомо; але її мрію зруйнував голландський дослідник, який увійшов до її гробниці, і його супутник, який брутално відірвав їй руку.

Ця крадіжка з усіма подальшими наслідками підтвердила одне: кожна її частина, хоча і відокремлена від тіла, може бути осердям для відновлення її астрального тіла. Та рука в моїй кімнаті може втілюватися фізично і так само швидко обертатися в ніщо. А тепер про найголовніше. Напали на мене для того, щоб відкрити сейф і дістати з нього священний Самоцвіт Семи Зірок. Астральне тіло проходило крізь дверцята сейфа, але не могло забрати Самоцвіт,— рубін не належить до астральних тіл, тож дістати його можна лише звичайним способом. Тому цариця використала своє астральне тіло і шалену силу охоронця, щоб відімкнути сейф ключем. Я підозрював про це і теж убезпечився від сил нижнього світу, а також збирав усе, щоб відчинити чарівну скриньку і воскресити муміфіковану царицю!

Містер Трелоні замовк.

— Батьку,— озвалася Маргарет,— а скільки разів може воскресати тіло в тій давній релігії? Воно воскресає багато разів протягом століть чи лише один раз і назавжди?

— Могло бути лише одне відродження,— відповів містер Трелоні.— Були такі, хто вірив, що це мало бути певне відродження тіла в реальному світі. Але більшість вірила, що дух знаходить радість на райських полях, де для нього завжди є багато їжі і він може не боятися голоду. Там завше волога, очерт із глибоким корінням і всі втіхи, яких прагнуть люди з посушливих країв.

— Тепер мені зрозуміла мрія цієї шляхетної жінки,— сказала Маргарет.— Це могла бути мрія про майбутню любов, бо кохання є мрією життя кожної жінки старого і нового світу, язичниці чи християнки, будь-якого рангу чи походження! О, я це знаю! Я це знаю! Я жінка і розумію жіноче серце. Хіба про їжу мріяла та, що носила корону Двох Єгиптів? Хіба про воду й комиші думала могутня володарка, чії кораблі вкривали увесь великий Ніл? За її словом виростили прегарні храми, а скеля перетворилася на гробницю, яку вона задумала! В такої жінки були найблагородніші мрії! Я відчуваю їх усім своїм серцем, я бачу їх із заплющеними очима!

Вона казала це натхненним голосом, а зір її був десь далеко, поза часом і простором. Потім в очах її заблищали сльози.

— Я бачу її самотньою, а її мрії відрізняються від тих мрій, котрими переймається її оточення. Вона мріє про інші країни, про землі, що лежать під Полярною зорею. Там немає інтриг і лютих жерців, які прагнуть захопити владу завдяки нескінченному ритуалу смерті! В тих краях кохання є священним скарбом душі, там знайшла б вона того, з ким поєднала б свою душу й тіло! Мені відоме це почуття, бо я й сама його відчувала. Я можу говорити про нього зараз, тому що в моє життя прийшло благословення. Душа цариці мовить моїми вустами. Й у втіленні цієї мрії вона йтиме до кінця!

Поки Маргарет говорила, ми сиділи мовчки. Кожне її слово і відтінок голосу відображали глибоку

віру, навіть її тон звучав для нас по-новому, тож ми слухали її, немов істоту з якогось невідомого світу. Обличчя її батька сяяло з утіхи, і я знав чому: то було щастя — знайти у власній дочці, характер якої був йому досі зовсім не відомий, таке багатство емоцій, красу внутрішньої духовності, таку уяву...

Двоє інших чоловіків замислено мовчали. Один із них домігся втілення свої мети; для другого все було попереду.

Що ж до мене, то я радів. Коли на річці у затінку плакучої верби я заглянув у глибину її очей, то побачив у них красу і чисту незаплямовану душу, та цей ширяючий і всеосяжний дух став для мене справжнісіньким відкриттям. Мене переповнювала гордість, я просто-таки не тямився від радості й захвату!

Коли ми всі спустилися на землю, містер Трелоні сказав:

— Тепер повернімось до епохи, в якій цариця Тера мала намір воскреснути! Як вам відомо, зірки змінюють своє відносне розташування на небі, але хоча реальні відстані переміщень є за межами звичного сприйняття, видимі наслідки незначні. Проте їх можна виміряти не за роки, а за століття. В такий спосіб сер Джон Гершель дізнався дату будівництва Великої Піраміди — він визначив час, що був необхідний для того, аби на місці північної зірки з сузір'я Дракона опинилася Полярна зоря, що було підтверджено пізнішими дослідженнями. Тепер зорі в сузір'ях міняють своє розташування, і Ківш є прикладом цього. Зміни в розташуванні зірок навіть за

сорок століть дуже невеликі, але їх можна виміряти і перевірити. Чи помітив хтось із вас, як точно зірки в рубіні відповідають сучасному розташуванню зірок у сузір'ї Ковша і те ж саме стосується напівпрозорих місць на чарівній скриньці?

Ми кивнули.

— От-от,— сказав містер Трелоні.— Та коли царицю поклали до саркофага, зорі були розташовані по-іншому! Ні зірки на камені, ні напівпрозорі місця на скриньці не відповідали тодішньому розташуванню зір! Розумієте, що це означає? Хіба ж це не проливає світло на плани цариці? Керуючись передбаченнями, магією і забобонами, вона, звісно, вибрала для свого відродження час, який вказали їй найвищі боги, що послали їй своє повідомлення з інших світів. Якщо такий час був встановлений надприродною мудрістю, то чи ж не слід було довіритися їй? Отак і нам,— тут його голос став глибшим і затремтів від надміру хвилювання,— трапилася нагода заглянути в сиву давнину!..

Загадкові письмена і символи у цій дивовижній гробниці повні вказівок, а ключ до розгадки багатьох таємниць криється в цьому Самоцвіті, який цариця тримала у мертвій руці! Залишилось обдумати деякі дрібниці. Маргарет показала нам справжні внутрішні почуття цариці Тери! — з цими словами він з ніжністю поглянув на неї і погладив по руці.— Що ж до мене, я щиро сподіваюсь, що вона мала рацію, адже для нас буде радістю допомогти у втіленні такої надії. Але ми не повинні поспішати чи надміру

довіряти нашим теперішнім знанням. Ми повинні сконцентруватися на науковому боці й очікувати розвитку подій із духовного боку.

Звернімось тепер до цієї кам'яної коробки, яку ми називаємо чарівною скринькою. Я переконаний у тому, що вона відчиняється лише під впливом певних світлових ефектів. Тут відкривається велике поле для припущень і експериментів, адже існують різні властивості й види світла; тут іще працювати й працювати!

Поки що ми так мало знаємо про природні сили, що, думаючи про можливості майбутнього, не потрібно обмежувати політ своєї фантазії. Протягом кількох років ми зробили такі відкриття, за які два століття тому дослідника могли спалити живцем. Розрідження кисню, існування радію, гелію, полонію, аргону; відмінність у силі рентгенівських, катодних і беккерелевих променів. І якщо ми врешті-решт зможемо довести існування різноманітних видів і властивостей світла, то виявимо, що в деяких видів світла є властивості, котрих немає в інших.

Можливо, деякі найважливіші властивості речовин зберігаються навіть після знищення їхньої основи. Гадаю, кожен із нас помітив, що світло від згоряння рапсової олії відрізняється від світла, яке дає парафін, та й полум'я від згоряння вугілля і китового жиру також не схожі. І я подумав, що в олії, яку знайшли в глеках, могли статися якісь зміни, тож відразу почав досліджувати глеки. Невелика кількість олії лишилася в них, але вона загусла за два століття,

протягом яких посудини були відкриті. Я виявив, що це була кедрова олія і що вона й досі виділяє свій запах. Це нашттовхнуло мене на думку, що вона мала бути використана для наповнення світильників. Кожен глек містив олію для шести заправок світильників. Я провів деякі експерименти з частиною олії, яка залишилась, і отримав певні результати. Ви знаєте, лікарю, ця кедрова олія, яка часто використовувалася для бальзамування, відзначається незвичайними оптичними властивостями. Ми, наприклад, використовуємо її в лінзах наших мікроскопів, щоб отримати додаткову чіткість зображення. Минулої ночі я влив трохи олії в один зі світильників і поставив його поруч із напівпрозорим місцем у скриньці. Ефект був надзвичайний; світіння всередині було повніше і сильніше, ніж я міг собі уявити, тоді як електричне світло давало незначний ефект. Я хотів спробувати зробити це з іншими світильниками, але мій запас олії закінчився. Проте я вже послав по нові запаси кедрової олії і скоро отримаю достатню кількість. Якщо наш експеримент і провалиться, то не через це. Побачимо! Побачимо!

Доктор Вінчестер сказав:

— Дуже сподіваюся, що в такий спосіб ми не пошкодимо скриньки...

Його сумнів викликав у декого з нас тривожні думки.

Розділ XVI

Печера

Ввечері містер Трелоні знову зібрав усю групу в себе в кабінеті.

— Я дійшов висновку,— почав він,— що для правильного виконання того, що ми назвемо нашим Великим експериментом, нам слід перебувати в цілковитій ізоляції. Тут здійснити це неможливо: нам можуть перешкоджати. Досить буде вже візитів лис-тоноші, та й інших гостей. Крім того, події минулого тижня привернули увагу поліції до цього будинку. Навіть якщо Скотланд-Ярд чи районний відділок не отримали особливих інструкцій наглядати за нами, можете бути певні, що поліція сюди вряди-годи зазиратиме.

А ще й звільнені слуги поширюватимуть чутки про нас: для врятування власної репутації потрібно буде якось пояснити, чому вони відмовилися від служби в моєму домі, яка, смію зауважити, вважається почесною. Балакатимуть про нас і сусіди. А як втрутиться преса, то про приватність годі буде й думати.

Навіть якщо ми забарикадуємось усередині, це все одно не порятує нас, тож нам потрібно виїхати звідси. Задовго до цього я передбачив таку можливість і підготувався.

Коли Корбек вирушив на пошуки світильників, я підготував свій будинок в Кіллоні: він повністю

обладнаний електрикою і оснащений освітлювальними приладами. Ніхто з вас не знає про цей дім — він стоїть на невеликому скелястому мисі, позаду крутого пагорба, і побачити його можна тільки з моря. За давнішої пори він був обгороджений високим кам'яним муром, бо пращури мої побудували його тоді, коли віддалений маєток мусив мати засоби для власного захисту.

Це місце настільки відповідає нашим потребам, що можна розпочати підготовку будинку для нашої мети. Я поясню вам усе, коли ми вже будемо на місці. Я написав Марвіну кілька слів, щоб найняти спеціальний поїзд, який перевозитиме нас уночі, а також відповідну кількість возів і критих фургонів із достатньою кількістю людей і приладдя, щоб перевезти увесь багаж у Педингтон. Поки преса пронюхає про нас, ми зникнемо з будинку. Ми сьогодні ж розпочнемо пакуватися, і наслідуюсь припустити, що до завтрашнього вечора вже все буде готово. В прибудовах зберігаються ящики, в яких були привезені речі з Єгипту; вони витримали подорож у пустелі й Нілом до Александрії, а потім у Лондон, тож стануть у пригоді під час переїзду до Кілліона.

Сьогодні слуги поїдуть у Кілліон, а місіс Грант займеться усіма необхідними приготуваннями. Вона візьме з собою все потрібне, щоб ми не привертали уваги місцевих жителів своїми щоденними потребами — вона забезпечуватиме нас їжею із Лондона. Слуг уже попередили про секретність, тож пліток можна не остерігатися.

А що вже пора пакуватися, то обговорення залишмо на пізніше, коли матимемо вільний час...

Відповідно до цих вказівок ми розпочали нашу роботу. Під керівництвом містера Трелоні дістали з прибудов ящики. Деякі з них були надзвичайно міцні, підсилені багатьма дерев'яними прокладками, залізними смугами і стержнями з кріпленням. Той, хто не звик пакувати речі, не зможе собі навіть уявити, скільки це роботи. Старожитностей у містера Трелоні була сила-силенна, тож ми працювали до глибокої ночі. Й тільки за вечерею ми почали усвідомлювати, яку значну частину роботи зробили. Згодом ми запакували великі саркофаги; ящики, де було багато предметів, не можна було закривати, поки всі вони не були посортовані й запаковані.

Вночі я спав як убитий.

Наступного дня ще до вечері ми завершили всю роботу; незабаром прийшли підводи, і на них повантажили всі ящики. Перед від'їздом ми всі пройшлись по цілому будинку, який видавався справді покинутим. Потому як усі слуги поїхали в Корнвалл, не було зроблено жодної спроби навести лад; підлога була вкрита папером, сміттям і слідами брудних підшов.

Перш ніж покинути будинок, містер Трелоні забрав із великого сейфа рубін із сімома зірками. Коли він надійно запакував його у свій футляр, Маргарет, яка здавалась смертельно втомленою і стояла поруч із батьком бліда й напружена, раптом аж засяяла.

— Маєш рацію, батьку,— сьогодні в нас більше не буде проблем. Вона не зашкодить твоїм приготуванням, життям клянуся!

— А хто нашкодив нам у пустелі, коли ми вийшли з гробниці в Долині Мага? — похмуро запитав містер Корбек, який стояв неподалік.

— О, тоді вона була поруч зі своєю гробницею, куди упродовж тисячоліть ніхто й не заглядав. Вона повинна знати, що тепер усе інакше.

— Звідки вона це знатиме? — гостро запитав Корбек.

— Якщо вона має те астральне тіло, про яке говорив батько, певна річ, вона мусить знати! Адже вона може бувати скрізь, навіть у віддалених зоряних світах!

Маргарет замовкла, і її батько урочисто сказав:

— Завдяки цьому припущенню ми й просуваємося вперед. Ми повинні бути сміливі у наших переконаннях і діяти відповідно до них — до самого кінця!

Маргарет узяла його за руку. Вона тримала її, поки він замикав двері, поки ми простували до воріт і сідали в кеб, який прямував до Педдингтона.

На станції всі робітники сіли в поїзд; туди ж повантажили й фургони, які використовувалися для перевезення ящиків із великими саркофагами. Звичайні підводи й велика кількість коней чекали нас у Вестертоні, який був нашою станцією для пересадки в Кілліон. Містер Трелоні замовив спальний вагон для нашої групи;

щойно поїзд рушив, ми розійшлися по своїх купе.

В ту ніч я спав добре. Я відчував безпеку. Переконалива заява Маргарет: «Сьогодні ввечері в нас більше не буде проблем!» — надала мені певності — я не поставив її під сумнів, як і всі інші. Тільки пізніше в мене виникло запитання, чому вона була так у цьому впевнена.

Поїзд їхав повільно, надовго зупиняючись на маленьких стоянках. По обіді ми обговорювали Великий експеримент, який, здавалося, набув цілісної форми в наших думках. Містер Трелоні загорявся дедалі більшим ентузіазмом; його надія перетворювалася у певність. Доктору Вінчестеру передався цей настрій, хоча інколи він повідомляв якийсь науковий факт, котрий руйнував наші аргументи й діяв на нас як відро холодної води. З іншого боку, містер Корбек завжди заперечував нову теорію.

Що ж до Маргарет, вона здавалася мені виснаженою. Загалом вона віддалялася від нас, ніби поринаючи в думки, хоча бували моменти, коли вона раптово виходила з цього стану. Зазвичай це було тоді, коли потяг зупинявся на станції чи проїжджав крізь тунель, пробуджуючи відлуння серед пагорбів та довколишніх скель. Зі мною вона поводитися дуже дивно. Часом це була трохи сором'язлива, трохи гордовита відстороненість, а часом і пристрасть, від якої в мене аж голова обертом ішла. Проте загалом подорож протікала монотонно. Трапився лише

один епізод, який міг нас збентежити, але ми тоді спали, тож він нас не потривожив. Ми дізнались про нього лише вранці: поміж Доулішом і Тейнмаусом поїзд зупинили попереджувальним сигналом, бо попереду був обвал — червона земля з навислого берега зсунулася на шлях. Проте виявилось, що колія була вільна, тож за хвилину поїзд рушив із місця. За словами охоронця, «на цій колії забагато тієї клятої обережності».

Ми прибули до Вестертонна близько дев'ятої вечора. На нас уже чекали підводи й коні. Поки розвантажували наші речі, ми сіли в екіпаж і подалися до Кілліона.

Й от у яскравому місячному сяйві перед нами постав будинок. Він стояв над морем на вершині скелястої кручі. Коли ми поминули закрут і виїхали на плато, де височіла кам'яниця, до нас долинув гуркіт прибою і подих вогкого морського повітря.

В домі все було готове. Місіс Грант і прислуга добре попрацювали, все довкола світилося свіжістю і чистотою. Ми оглянули кімнати, потім розійшлися, щоб помитися і переодягнутися після довгої подорожі, яка тривала понад добу.

Вечеряли ми у великій їдальні в південній частині будинку, стіни якого практично були над морем. Морський прибій деколи стихав, але ніколи не припинявся. Північна сторона будинку була відкрита, бо мис глибоко вривався в море. Від решти світу нас затуляли великі скелі, які височіли довкола маєтку. На тому боці затоки ми бачили вогні замку, а коло

берега то тут, то там світилися вікна рибальських хатин.

По вечері ми всі зібралися в кімнаті, яку містер Трелоні обрав за свій кабінет. Він підійшов до столу і, вийнявши портмоне, зважив його на долоні. Потім страшенно зблід.

— О Боже! — вигукнув він, падаючи в крісло. — Рубін зник! Без нього не можна провести Великий експеримент!

Його слова, здавалося, розбудили Маргарет. Її лице скривилося, та за мить вона заспокоїлася і сказала:

— Ви могли залишити його в своїй кімнаті, батьку. Можливо, він випав із портмоне, коли ви переодяглися.

Не кажучи ні слова, ми всі поспішили до сусідньої кімнати.

Там на столі лежав Самоцвіт Семи Зірок і сявав, наче зорі його просвічували крізь живу кров!

Ми презирнулися. Маргарет була тепер настроєна, як і ми. Вона втратила свій спокій і так міцно зціпила пальці на руках, аж кісточки побіліли.

Містер Трелоні взяв Самоцвіт і поспішив із ним до сусідньої кімнати. Там він відімкнув сейф і поклав туди рубін. Коли він замкнув дверцята, йому аж полегшало.

Легше стало і нам. Усі ми втямили, що зробили ще один крок до втілення нашого задуму.

Найдужче змінилася Маргарет: у ній відчувалася вся її життєрадісність, вся її ніжність, всі її глибокі

почуття; коли батько дивився на неї, його обличчя аж сяяло.

Поки ми чекали на прибуття возів, містер Трелоні провів нас по всьому будинку, пояснюючи, де будуть розміщені речі, які ми привезли з собою. Не сказав він лише про те, як розмістяться речі, які повинні брати участь у Великому експерименті, — вони так і лишилися в ящиках у холі.

Поки ми досліджували будинок, почали прибувати підводи. Містер Трелоні стояв у холі й показував, куди ставити багаж. За короткий час усе позаносили до будинку, й носії пішли собі, отримавши щедрі чайові. Потім ми розійшлися по своїх кімнатах. Нас охопило дивне відчуття безпеки — гадаю, ніхто не сумнівався, що решту ночі ми проведемо спокійно.

Наші сподівання виправдалися: коли вранці ми знову зібрались разом, виявилось, що всі спали добре.

Цілий день пішов на розміщення старожитностей. Потім вирішили, що слуги разом із місіс Грант вранці повернуться до Лондона.

Коли слуги пішли, містер Трелоні повів нас у кабінет.

— Тепер, — сказав він, коли ми сіли, — я хочу поділитися секретом, але повинен попросити кожного з вас урочисто присягнути не відкривати його нікому. Протягом уже принаймні трьохсот років така присяга вимагається від кожного, кому передається цей секрет, і не одне життя і безпека людей були збережені завдяки вірному дотриманню обіцянки.

Я навіть порушую звичай, бо маю право розкривати цю таємницю лише найближчим членам своєї сім'ї.

Ми всі склали присягу, яку він від нас вимагав. Тоді містер Трелоні продовжив:

— У цьому будинку є таємне місце, печера природного походження. Не стверджуватиму, що її завжди використовували згідно з законом. В епоху кривавих асизьких судів у ній переховувалося чимало корнуольців, а потім там зберігалися контрабандні товари. Тож ця схованка завжди вважалася цінним надбанням, а що діди і прадіди мої завше наполягали на збереженні цього секрету, то я зобов'язаний берегти його.

Він встав, і ми теж підвелися. Залишивши нас у холі, він вийшов на декілька хвилин і, повернувшись, подав нам знак іти за ним.

У внутрішньому холі ми виявили, що стіна в кутку була відсунута набік і в отворі видно було східці, вирубані в дикій скелі. Ми без вагань рушили за містером Трелоні й спустилися у велику печеру. Це було велетенське підземелля, куди світло знадвору цідилося крізь декілька вузьких віддушин. Поруч із ними висіли віконниці, якими можна було легко затулити всі шпарини. Знадвору долинав гуркіт прибою. Містер Трелоні одразу ж заговорив:

— Це найкраще місце для проведення Великого експерименту — воно відповідає тим умовам, що є першочерговими для досягнення успіху. Тут ми будемо ізольовані, як цариця Тера в своїй кам'яній гробниці в Долині Мага. Ми повинні використати

наші шанси й отримати результати. Якщо нам пощастить, ми зможемо пролити на сучасну науку такий потік світла зі старого світу, що це змінить і сучасну теорію, і практику. Якщо нас чекає невдача, тоді знання про нашу спробу загине разом із нами! До цього ми цілком готові!

Він замовк. Ми схилили голови на згоду. Він продовжив, але вже з деяким ваганням:

— Ще не пізно! Якщо хтось із вас сумнівається, на Бога, скажіть це зараз! Ви зможете піти собі!

Він знову замовк і проникливо поглянув на кожного з нас. Ми презирнулися, але ніхто не відступив. Я глянув на Маргарет. Її обличчя було безстрашне і спокійне.

Містер Трелоні глибоко вдихнув і вже веселіше провадив далі:

— Дозвольте повідомити вам, що печера освілюється електрикою. Ми не будемо підключатися до загальної електромагістралі, але в цій печері є кабель, який можна під'єднати до дротів у холі!

Він узяв кабель і під'єднав до вимикача. Печера наповнилася світлом. Тепер я побачив, що біля східців було обладнання для піднімання вантажів.

— Так, це новинка,— сказав мені містер Трелоні.— Я сам встановив цю систему, бо знав, що нам доведеться спускати вниз великі вантажі, а мені не хотілося залучати до цієї роботи сторонніх людей.

До півночі ми спустили вниз і розмістили в печері всі великі саркофаги, старожитності та інші речі, які взяли з собою.

Коли до печери занесли Сильвію, то він одразу ж налетів на мумію кота і почав шматувати її з колишньою люттю. Цей інцидент показав Маргарет із несподіваного боку: побачивши лютий напад Сильвію, вона й сама розгнівалася. Її очі спалахнули, вона підступила до Сильвію, ніби збиралася втрутитися в напад. Коли я підійшов до неї, вона зловила мій погляд і зупинилася. Я затамував подих. Вона вмить заспокоїлась, взяла Сильвію на руки і почала пестити його.

Мене охопив страх: Маргарет почала мінятися, і мені хотілося, щоб це в неї хутчій минулося. Більш ніж коли-небудь я бажав у той момент, щоб наш жахливий Експеримент нарешті щасливо скінчився.

— Тепер усе готово,— сказав містер Трелоні, коли речі розставили на місця.— Ми повинні тільки дочекатися відповідного часу, щоб почати роботу.

Ми мовчали. Першим заговорив доктор Вінчестер.

— Коли настане «відповідний час»? — запитав він.

Трелоні одразу ж відповів:

— Після тривалих роздумів я зупинився на 31 липня!

— Можу запитати, чому саме ця дата?

— Цариця Тера значною мірою керувалася містикою, тож природно, що для відродження вона обрала період, який перебуватиме під покровительством бога, який займався такими справами. За тієї епохи покровителем четвертого місяця повеней

був Хармачис, це ім'я Ра, Сонця, яке сходить уранці й уособлює пробудження та відродження. Це повернення до фізичного життя, адже воно є частиною щоденного людського буття. Оскільки цей місяць починається згідно з нашим календарем 25 липня, сьомий день припадає на 31 число.

— Насмілюся сказати,— озвався доктор Вінчестер,— дехто дивується з того, що наші приготування настільки докладні. Ось чому! Ми повинні бути повністю готові, коли прийде той час; але немає сенсу чекати зайву кількість днів.

Тому ми чекали лише на 31 липня, тобто через два дні мав відбутися Великий експеримент.

Розділ XVII

Сумніви і страхи

Ми дізнаємось про великі речі через незначні події. Історія століть є нескінченним повторенням історії годин. Розповідь душі є багаторазовим повторенням історії моменту. Ангел-хоронитель пише у Великій Книзі не всіма барвами веселки, його перо вмочається не в чорнило, а в світло і темряву. Мудре око не потребує тих відтінків. Всі речі, всі думки, всі емоції, всі переживання, всі сумніви, надії і страхи, всі наміри, всі бажання врешті розподіляються на цілковиті протилежності. Якби хтось захотів прочитати запис життя, де був би зібраний увесь той досвід, який може випасти людині, то його задовольнила б моя історія, записана упродовж наступних сорока восьми годин. А янголу були б потрібні світло й тінь, які представляють рай і пекло. Бо у найвищих небесах є віра, а сумнів нависає над поглинущою темрявою пекла.

Час Експерименту наближався. Результатом його могла бути смерть, та ми до цього були готові. Щодо ризику наші думки із Маргарет збігались. Питання морального боку цієї справи, яка зачіпала релігійну віру, в якій я був вихований, мене не хвилювало; що ж до причин і результатів, які за цим стояли, то вони були за межами мого розуміння. Для мене сумніви в успіху Великого експерименту були радше стимулами, ніж перешкодою. Чому ж тоді я так тривожився?

Я почав сумніватись у Маргарет!

Я не мав сумнівів щодо її любові, честі, правдивості чи доброти — сумнівавсь я в ній самій!

Маргарет змінилася! Інколи я навіть не впізнавав її. Раніше у щонайгірших обставинах вона була повна життя, а тепер ходила замислена й часом немовби ставала іншою людиною. Такої пори вона була притомна, та її повернення до самої себе справляло на мене враження, ніби в кімнаті з'являлася нова особа.

Поки ми не поїхали з Лондона, я завжди почувався спокійно в її товаристві. Мене охоплювало те солодке відчуття безпеки, яке з'являється з усвідомленням того, що тебе теж кохають, але зараз я в цьому сумнівавсь. Тепер я ніколи не знав, чи та особа була моєю Маргарет — тою Маргарет, яку я покохав із першого погляду — чи іншою Маргарет, яку я насилу розумів, чужою дівчиною, яка відгородилася від мене якимсь бар'єром.

Деколи вона раптом прокидалась, та хоч і говорила мені милі й приємні речі, як бувало раніше, все ж таки саме тоді й здавалась на себе несхожою. Це виглядало так, ніби їй хтось диктує ті слова, а вона їх повторює, мов папуга. Я вже не міг розмовляти з нею так вільно, як раніш, і ми дедалі більше віддалялися. Не знаю, що було б, якби вона іноді не ставала отією давньою Маргарет, яку я знав. Нечасто це бувало, та воно рятувало мою любов. Я віддав би цілий світ, якби мав змогу поділитися з кимось своїми сумнівами; але це було неможливо. Хіба міг я говорити про

це з кимось, крім її батька! Як я міг висловити свій сумнів Маргарет, якщо його причиною була вона сама? Я міг тільки терпіти — і надіятися.

Гадаю, Маргарет мусила відчувати, що нас розділяла якась межа, бо вона почала мене уникати. Раніше вона шукала будь-яку можливість побути зі мною, так само прагнув і я бути з нею, а тепер кожна спроба уникнути одне одного завдавала болю нам обом.

У домі було тихо. Кожен із нас займався своєю роботою або був зайнятий власними думками. Ми зустрічалися лише за столом. Прислуги не було. На кухні був запас їжі на декілька днів. Надвечір я вийшов прогулятися. Хотів був запросити на прогулянку Маргарет, але вона була охоплена апатією. Я був лютий сам на себе, тож пішов гуляти сам.

Я піднявся на скелю. Звідси був гарний краєвид на море, чутно було гуркіт прибою і крики чайок. Мене охопив спокій. Тут, на самоті, перед лицем стихії, я почав думати по-справжньому. Підсвідомо я зрозумів, що ставлю собі запитання, на яке не дозволив би собі відповісти, аж врешті тверезо зважив свої сумніви і заходився аналізувати факти.

Чому змінилася Маргарет? Що в ній змінилося — її характер, розум чи її сутність? Я пригадав усе, що про неї розповідали.

За словами Корбека, мати народила її, коли батько зі своїм другом були у трансі в гробниці поблизу Асвану. Той транс наслала на них мумія, в якій було астральне тіло і надзвичайно потужний розум.

Завдяки астральному тілу простір переставав існувати. Величезна відстань між Лондоном і Асваном ставала нічим. Яку ж тоді чорну магію застосували до матері й дитини?

Мертва дитина! Може, дитина померла, а її знову оживили? Але звідки взялася душа?

Згідно з єгипетською релігією, «ка» мертвої цариці та її «ху» могли оживити що завгодно. Тоді Маргарет була просто фазою самої цариці Тери, астральним тілом, яке цілковито улягає мумії!

Я обурився. Все в мені протестувало проти такого висновку. Адже то була моя Маргарет!

Маятник логіки знову хитнувся назад. Дитина не була мертва. Якщо так, то чи мала цариця стосунок до її народження? Цілком очевидно, що існує дивна схожість між Маргарет і царицею Терою. Як це могло статися? Це не могла бути психічна травма, яка відображала думки матері, адже місіс Трелоні ніколи не бачила портретів цариці Тери. Це питання не давало мені спокою.

Залишалась іще одна можливість зв'язку між Маргарет і муміфікованою царицею — завдяки якомусь окультному шляху цариця мала владу мінятися з нею місцями. Цю точку зору не можна було так легко відкинути. Багато підозрілих обставин підтверджували це тепер, коли моя увага сконцентрувалася і мій розум визнав таку можливість. Мені одразу ж почали спадати на думку всі ті чудернацькі події, які сталися упродовж останніх днів. Спершу вони перемішалися в моїй голові, але знову ж таки

моя професійна звичка перемогла, і вони вишикувалися у правильній послідовності. Тепер мені було простіше керувати собою: адже потрібно було щось осягнути і зробити те, що, можливо, не пішло б на користь моїй коханій. Але я боровся за неї, і найпершою зброєю для її захисту була правда. Я повинен багато про що дізнатися і багато чого зрозуміти, тоді я зможу діяти. А факти були ось які.

По-перше, дивна схожість цариці Тери і Маргарет, яка народилася за тисячі миль від Єгипту.

По-друге, зникнення книги ван Гайна, коли я дочитав до опису Зоряного рубіну.

По-третє, світильники в будуарі Маргарет. Тера з її астральним тілом могла викрасти їх у Корбека, могла відчиняти вікна й двері, проникати в приміщення. Не було необхідності, щоб Маргарет особисто брала в цьому якусь участь, але це було принаймні дивно.

А ще мені знову згадалися підозри детектива і лікаря.

А ще були ситуації, коли Маргарет передбачала наближення періодів спокою, ніби знала про наміри астральної цариці.

А ще її вказівка, де може бути загублений рубін. Тепер я дійшов висновку, що цариця Тера сама вкрала самоцвіт із портмоне містера Трелоні, щоб не сталося чогось із ним дорогою з Лондона. А потім через Маргарет припустила, що він загубився, і допомогла його знайти.

І родима пляма на її зап'ястку.

І врешті оте перевтілення Маргарет, яке відбувається останніми днями.

Подвійне існування! Це справді був той вишненок, який узгоджував усі суперечності. Якщо й справді Маргарет діяла під примусом чужої волі або сутність її підмінили, тоді все було можливо. Все залежало від тієї особистості, яка нею керувала. Якщо та особистість була така ж добра і чиста, все могло бути добре. Але якщо ні!.. Я аж похолов од цієї думки.

Особистість цариці могла бути ницою й підступною. Коли я про це думав, у мене з'явилась причина для страху. Список смертей, пов'язаних із мумією, був просто-таки разючий. Араб, який украв руку мумії, і той другий, який забрав її з його тіла. Арабський шейх, який намагався вкрати самоцвіт у ван Гайна і на горлі якого були сліди семи пальців. Двоє чоловіків, яких знайшли мертвими в першу ніч, коли Трелоні забрав саркофаг, і троє після повернення в гробницю. Араб, який відкрив таємний сердаб. Дев'ять мертвих чоловіків, одного з них, вочевидь, убила сама цариця! А ще кілька нападів на містера Трелоні, коли за допомоги свого охоронця вона намагалася відкрити сейф і дістати талісман.

Якщо цариця йшла до своєї мети по трупах, то хіба обирала вона засоби? На який іще жахливий крок вона могла піти, щоб втілити свої бажання? Чого хотіла вона найбільше? Адже про її наміри ми знали тільки з пристрасних розповідей Маргарет, а в написах у гробниці й слова не було про якесь

кохання. Ми знали напевне, що вона поставила собі за мету відродження, й особливу роль в цьому повинна була відіграти північ, яку вона чомусь так любила. Але цілком очевидно, що відродитися вона мала в своїй гробниці — це видно з приготувань: саркофаг не був закритий віком, глики з олією можна було легко відкрити, поховальна камера всупереч усім канонам була відчинена, а коло дверей був залізний ланцюг, яким вона могла спуститися додолу. Ми не знали, якими були її подальші наміри. Думка про те, що вона хотіла жити собі звичайною простою жінкою, зігрівала моє серце і заспокоювала душу.

В дім я повернувся з іншим настроєм, ніж його покидав, і був зачарований, побачивши Маргарет — давню Маргарет, яка чекала на мене.

Залишившись по обіді наодинці з батьком і дочкою, я сказав:

— Як ви вважаєте, чи не варто було б ужити всіх заходів на випадок, якщо те, що ми робимо, не сподобається цариці?

Відповідь Маргарет була дуже швидкою, і я був переконаний, вона підготувала її заздалегідь.

— Вона все схвалює! Усім своїм розумом, енергією і сміливістю батько намагається втілити саме те, чого бажає велика цариця!

— Але,— заперечив я,— навряд чи це так. Своє відродження вона готувала в скелястій гробниці, відгородившись від цілого світу всіма можливими засобами, щоб уникнути чогось непередбаченого. Звісно, тут, в іншій країні, в інший час і в зовсім

відмінних умовах, вона могла накоїти помилок і стати загрозою для будь-кого з нас, як вона робила це з іншими людьми в давніші часи. Дев'ятеро людей загинуло від її руки — вона може бути безжалісною.

Лише згодом, коли я обмірковував цю розмову, мене вразило те, що я погодився з фактом існування цариці Тери. Перш ніж заговорив, я боявся, що можу образити містера Трелоні, але він тільки усміхнувся.

— Мій дорогий друже, в певному розумінні ви маєте рацію. Цариця й справді мала намір перебувати в ізоляції, тож було б найкраще, якби її експеримент відбувся так, як вона запланувала. Але це стало неможливо, коли до гробниці увійшов голландський дослідник. Я не винний в цьому, хоча це стало поштовхом для повторного відкриття гробниці. Майте на увазі, я жодного разу не сказав, що не вчинив би так само, як це зробив ван Гайн. Я увійшов у гробницю з чистої цікавості й узяв звідти те, що беруть колекціонери. Але тоді я ще не знав про наміри цариці, гадки не мав про довершеність її приготувань. Все це прийшло значно пізніше, й коли це сталося, я зробив усе, щоб утілити її плани. Єдине, чого я боюсь, це того, що міг неправильно зрозуміти якийсь текст або прогавив щось. Але в одному я певен: я не залишив невиконаним нічого, що вважав за потрібне зробити, і не зробив нічого, що не відповідало б приготуванням цариці Тери. Я хочу, щоб Великий експеримент завершився успішно. Заради цього я не шкодував ні праці, ні грошей, ні самого себе. Я пережив труднощі й переборов небезпеки.

Весь мій розум, всі мої знання, якими я володію, всі мої старання присвячені цій меті, поки ми не переможемо чи не програємо цю велику ставку.

— Велику ставку? — повторив я.— Воскресіння жінки? Доказ того, що відродження можна досягнути за допомогою магічних сил, наукового знання чи використовуючи силу, яка наразі не відома світу?

Тоді містер Трелоні розповів про свої надії. Раз чи двічі я чув, як Корбек розповідав про потужну енергію його молодості, але поки що я не помічав у ньому якогось великого запалу, а тепер слова його дали мені зовсім інше уявлення про цю людину.

— Хіба ж воскресіння жінки ми прагнемо? Ми вже ризикуємо життям однієї жінки, найдорожчим для мене життям. Ми ризикуємо і життям чотирьох чоловіків — вашим і моїм, а також двох приятелів, які завоювали нашу довіру.

«Доказ того, що відродження можливе!» Це значно більше! Це дивовижна річ у наш час науки і скептицизму, який і створює знання. Життя і відродження — це частина того, що ми можемо отримати після втілення Великого експерименту. Уявіть собі, що станеться, якщо в наш світ повернуться знання, які містилися в Александрійській бібліотеці. Ця жінка розповіла б нам про те, яким був світ до Потопу, могла би звернути наш розум до вивчення речей, які нам зараз здаються первісними, але які були задовго до появи патріархів. Але і це ще не кінець! Ні, це ще навіть не початок! Якщо історія цієї жінки така, як ми думаємо, то ми здобудемо знання, які лежать поза

межами нашого часу, поза межами людських можливостей. Ми повинні будемо визнати, що «ка» цієї великої цариці пізнало більші таємниці, ніж будь-яка інша людина, що жила на землі. Ми вже маємо доказ того, що хоч її тіло спить, та розум її не покинув, воля лишилася незламною, і що найважливіше, пам'ять нітрохи не потерпіла. О, які можливості з'являються після появи такої людини! Людини, чия історія почалась задовго до подій у Біблії, чий досвід передував появі богів у Греції, людини, яка зможе зв'язати разом старе й нове, землю і небо!

Він замовк. Маргарет узяла його за руку і тримала, поки він говорив. Але з її обличчям сталася зміна: вона знову була десь далеко. Батько нічого не помітив, та коли він замовк, вона знову стала сама собою й поцілувала його руку. Тоді обернулася до мене і мовила:

— Малкольме, ти казав про тих, котрі були справедливо покарані царицею за те, що мало не зашкодили її планам. Хіба тобі не здається, що ти був несправедливий? Хто б не зробив цього на її місці? Пам'ятай, вона боролась за своє життя, своє кохання, свої надії! Адже вона хотіла поширити в майбутнє стремління своєї шляхетної душі! Невже на її місці ти не боровся б усіма засобами задля втілення своїх мрій? Невже ти не розумієш, що її розум відпочивав протягом усіх цих виснажливих століть, поки її вільна душа літала безмежними просторами галактик? Хіба ж не отримала вона від них знання, котрі зберігає для нас?

Вона замовкла, по її щоках бігли сльози. Я й сам був зворушений. Це справді була моя Маргарет, і від усвідомлення її присутності моє серце забилося дужче. Поцілувавши її руку, я звернувся до містера Трелоні:

— Ну, що скажете ви, сер? Вона не могла б говорити красномовніше, навіть якщо б дух самої цариці Тери був із нею, щоб надихнути її і навіяти ці думки!

Відповідь містера Трелоні просто ошелешила мене. Вона підтвердила мені, що він пройшов через такий самий шлях роздумів, як і я.

— А якщо так і було? Якщо так і було? Я добре знаю, що дух її матері живе в ній. Якщо в ній живе ще й дух великої цариці, то вона буде для мене ввечі дорожчою! Не бійтесь за неї, Малкольме Росс!

Маргарет підхопила цю тему так швидко, що її власні слова радше здавались продовженням слів її батька, ніж втручанням.

— Не бійся за мене, Малкольме. Цариця Тера знає все й не зашкодить нам. Я певна цього, як певна й мого кохання до тебе!

В її голосі було щось настільки дивне, що я швидко поглянув їй в очі. Вони були ясні, але в глибині їхній чаїлася якась прихована думка.

Цієї миті до кімнати хтось зайшов, і ми почали розмовляти на інші теми.

Розділ XVIII

Урок «ка»

Того вечора ми всі пішли спати раніше. Наступна ніч буде тривожною, і містер Трелоні вважав, що ми повинні підкріпитися сном. День також мав бути заповненим роботою. Все, що пов'язане з Великим експериментом, повинно бути завершено, щоб ми врешті-решт не припустилися помилки в нашій роботі.

Що ж до мене, то я відчув полегшення. Я прийняв точку зору містера Трелоні: якщо цариця була справді такою, якою ми її уявляли, — такою, яку ми тепер справді приймали на віру, — вона не повинна шкодити нам, адже ми повністю втілювали її бажання. Я почувався досить спокійно, але в мене були інші причини для хвилювання, які я не міг викинути з голови. Найголовнішою серед них був дивний стан Маргарет. Якщо у ній і справді були дві сутності, що станеться тоді, коли вони обидві перетворяться на одну? Знову і знову міркував я над цією справою. Мене нітрохи не заспокоювало те, що сама Маргарет була задоволена, а її батько покійно погодився з таким станом. Кохання — егоїстичне почуття й не визнає конкуренції.

Мені здавалося, ніби я чую, як стрілки рухаються циферблатом годинника, як морок перетворюється на темряву, темрява на світанок, а світанок на світло, й усе це посилювало мої

почуття. Врешті я підвівся з ліжка і почав ходити коридорами.

Всі до єдиного спали, я міг чути рівномірне дихання кожного, і моє серце раділо, що ця тривожна ніч минула безпечно. Я вийшов із будинку і спустився до моря кам'яними східцями. Плавання освіжило мої нерви, і я знову став собою.

Коли я піднімався по східцях, сходило сонце. І все ж таки я був стривожений. Усе було занадто яскраве, як це деколи буває перед початком шторму. Коли я зупинився, на плече моє лягла чиясь долоня, і, обернувшись, я побачив Маргарет. Цього разу це була моя Маргарет! Моя давня Маргарет, і я відчув, що цей останній день принаймні добре почався.

Але, на жаль, радість тривала недовго. Коли ми зайшли в дім, почалася та сама рутинна: тривога, надія, одухотвореність, глибока депресія і апатична віддаленість.

По сніданку ми зібралися в печері, де містер Трелоні пояснив розміщення кожної деталі. Він мав із собою великі сувої паперу, на яких були плани з вимірюваннями, знаками і кресленнями, які він скопіював із давніх своїх записів. Як він пояснив, ці плани містили всі ієрогліфи зі стін, стелі й підлоги гробниці в Долині Мага.

Містер Трелоні пояснив нам і деякі інші речі, які не були викладені на схемі. Наприклад, те, що заглиблення в столі точно відповідало формі чарівної скриньки й було призначене для неї — ніжки цього стола були позначені на підлозі зміями різних форм,

голова кожної була обернута в напрямку такої ж змії, що оповилася довкола ніжки стола.

Крім того, мумія повинна була лежати головою на захід і ногами на схід згідно з природними земними струмами.

— Якщо таким був задум, — сказав містер Трелоні, — а я припускаю, що таким він і був, то сила та мала певне відношення до магнетизму чи до електрики. Може, тут фігурує й інша сила, наприклад, випромінювання радію. Я експериментував із ним, але камінь, із якого виготовлена скринька, не піддається його впливу — напевне, вона належить до класу інертних елементів, які відкрив сер Вільям Рамзай. У цій скриньці, зробленій із метеорита, можливо, міститься якийсь елемент, невідомий у нашому світі, і в ній може бути ув'язнена якась могутня сила, яка звільниться, коли скриньку відчинять.

Містер Трелоні помовчав і заговорив знову:

— Є одна річ, яка, мушу признатись, збивала мене з пантелику. Це, можливо, не найважливіша річ, але в таких справах, як ця, ми повинні вважати важливим усе. Не можу уявити собі, що в справі, обдуманій з такою надзвичайною скрупульозністю, прогавили таку деталь. Як можна побачити з плану гробниці, саркофаг стоїть біля північної стіни, чарівна скринька скерована на південь. Простір, який покриває остання, без жодних символів. На перший погляд, це могло б вказувати на те, що креслення робили після розміщення саркофага в гробниці. Але більш докладне обстеження виявить, що

символи на підлозі розміщені таким чином, щоб досягнути певного ефекту. Бачите, тут написи ідуть у правильному порядку, наче вони перескочили через пропуск. Лише звернувши увагу на певні ефекти, починаєш розуміти, що в цьому є якесь значення. Що це за значення — ось що нам хотілось би дізнатись. Подивіться на верх і на низ вільного простору, який лежить на захід і на схід щодо узголів'я і ніг саркофага. Тут продубльовані ті самі символи, але розміщені вони таким чином, що частини кожного з них є невід'ємними частинами якогось іншого напису, розміщеного навхрест. Лише поглянувши на загальний вигляд верхньої чи нижньої частини, ви побачите символічне значення малюнку. Бачите! Вони потроєні по кутах і в центрі, як угорі, так і внизу. В кожному разі зображене сонце, поділене навпіл лінією саркофага, немов горизонтом. Поруч із кожною половинкою розміщена ваза, яка в ієрогліфічному письмі означає серце — «аб», як називають його єгиптяни. За кожною з них є ще одна фігура — пара широко розкинутих рук, це — детермінанта «ка», або «двійника». Але їх відносне положення відрізняється вгорі й унизу. В узголів'ї саркофага, верх «ка» повернутий в бік вази, але в ногах — розкинуті руки звернуті в протилежний бік.

Таке розміщення символів означає, мабуть, що під час проходження сонця з заходу на схід — від заходу до сходу, себто крізь нижчий світ, уночі — серце, яке залишається матеріальним навіть у гробниці й не може її покинути, просто обертається, щоб

завжди лежати на Ра, богові сонця, джерелі усього добра; а двійник, який репрезентує активний принцип, йде куди забажає і вночі, і вдень. Якщо все це правильно, то це попередження, пересторога, нагадування про те, що свідомість мумії не спить і з нею слід рахуватися.

Або, можливо, це зображення має на меті пояснити, що певної ночі після відродження «ка» на завжди залишить серце, вказуючи на те, що цариця воскресне для фізичного існування. Що станеться в такому разі з її пам'яттю і досвідом її мандрівної душі? Найважливіша цінність її відродження буде втрачена для світу! Проте це мене не насторожує, адже це всього-на-всього припущення і воно відповідає постулатові єгипетської релігії про те, що «ка» — значна частина людської особистості.

Він замовк, а ми всі чекали. Мовчанку порушив доктор Вінчестер:

— Хіба це не вказує на те, що цариця боялася вторгнення в свою гробницю?

Містер Трелоні посміхнувся у відповідь.

— Мій дорогий сер, вона була до цього готова, ба більше, навіть очікувала пограбування. Переховування світильників у сердабі й установа «скарбничого» свідчать про те, що вона захистила гробницю.

Ми слухали мовчки. Першою заговорила Маргарет:

— Батьку, можна я візьму цю схему? Я б хотіла вивчити її!

— Певна річ, моя люба! — сердечно відповів містер Трелоні, простягаючи їй карту. І провадив далі: — Гадаю, було б добре, якби ми всі знали, як увімкнути електричне світло. Ви, мабуть, помітили, що дім забезпечений електроенергією. Електрика виробляється набором турбін, які обертає морський приплив та відплив. Ходімо зі мною, я поясню вам систему схем і покажу місця вмикання і розташування запобіжників.

Коли ми знайомилися з енергосистемою, я не міг не звернути уваги на те, як досконало було все продумано в домі — містер Трелоні убезпечив себе від будь-якої катастрофи, яку тільки може передбачити людина.

Але саме ця довершеність породжувала страх! В нашій справі йшлося не про людську, а про божисту мудрість і силу.

Коли ми повернулися в печеру, містер Трелоні сказав:

— Тепер ми повинні визначити, коли розпочнеться Великий експеримент. Цілком очевидно, що захід сонця займав важливе місце в приготуваннях цариці Тери. Як ті сонця, вирізьблені з такою математичною точністю щодо краю саркофага, були погоджені з цілим планом, так і ми повинні взяти їх за орієнтир. Крім того, ми постійно зустрічаємося з тим, що число сім мало важливий вплив на всі думки цариці, її мислення і дії. Можна зробити логічний висновок, що пора воскресіння — це сьома година після заходу сонця. Це впливає з того факту, що

кожного разу, коли в моєму домі відбувалися якісь події, вона обирала саме цей час. А оскільки сонце заходить о восьмій вечора, наш час — третя година ночі!

Запала тиша. Єдиною людиною, яка почувалася якоюсь мірою спокійно, була Маргарет, яка поринула в один зі своїх станів відстороненості. Батько, який уважно за нею спостерігав, посміхнувся: її стан був прямим підтвердженням його теорії.

А я був геть зморений. Слова містера Трелоні прозвучали для мене, мов сурми останнього дня. Коли я згадую про це зараз, то розумію, як почувається засуджена людина перед стратою.

Та шляху назад уже не було! Ми були в руках Господа!

До реальності мене повернув твердий голос містера Трелоні:

— Тепер ми займемось світильниками і завершимо наші приготування.

Ми взялися до роботи й під його керівництвом підготували єгипетські світильники, переконавшись, що вони заповнені кедровою олією, а гніт добре прилаштований і справний. Ми засвітили, перевірили їх один по одному і залишили наготові, щоб їх можна було швидко запалити.

Все це забрало чимало часу, й усі були здивовані, коли, вийшовши з печери, почули, як великий годинник у холі вибиває четверту.

Ми поснідали. Маргарет була бліда і стомлена, тож я порадив їй лягти і постаратись заснути. Вона

пообіцяла, що так і зробить, і з усією своєю давньою ніжністю і люблячою делікатністю поцілувала мене на прощання. Я пішов прогулятися; душа моя аж співала від щастя.

Коли я повернувся, всі вже пили чай.

Чоловіки були похмурі — майбутнє завдання не наводило на веселі роздуми. Маргарет була життєрадісна, та я відчував, що вона знову відсторонена від мене. Після чаювання вона вийшла з кімнати, але за хвилину повернулася із сувоєм креслень, які взяла у батька. Підійшовши ближче до містера Трелоні, вона сказала:

— Батьку, я міркувала над тим, що ви розповіли сьогодні про приховане значення сонць, сердець і «ка», й знову переглянула ці малюнки.

— І які ж результати, дитя моє? — зацікавлено спитав містер Трелоні.

— Тут можливе й інше пояснення!

— Яке саме? — його голос тремтів тепер від тривоги.

— Це означає, що під час заходу «ка» входить в «аб» і лише під час сходу сонця «ка» його покидає!

— Продовжуй!

— Це означає, що в цю ніч двійник цариці, який в інших випадках вільний, залишиться в її серці, яке є смертним і не зможе покинути своє місце під покривалами мумії. Це означає, що поки сонце впаде в море, цариця Тера перестане існувати як свідома сила аж до світанку, поки Великий експеримент не

поверне її до життя, тож не варто боятися її. Хоч які зміни стануться після втілення Великого експерименту, не слід чекати чогось поганого від безпомічної мертвої жінки, яка протягом усіх цих століть чекала на цю ніч, яка віддала за майбутній час всю свободу вічності, здобуту в старому світі, яка поклала надії на нове життя в новому світі, про який вона так пристрасно мріяла!

Маргарет замовкла, потім одвернулася, і я побачив, що її очі наповнилися сльозами.

Цього разу батькове серце не відповіло на її почуття. Містер Трелоні й не думав заспокоювати доньку, а лише сказав:

— Ми зможемо перевірити точність твого припущення і її почуттів лише тоді, коли прийде час!

Сказавши це, він пішов до своєї кімнати. Маргарет стурбовано дивилася йому вслід.

Коли містер Трелоні вийшов, у кімнаті запанувала тиша. Згодом пішла й Маргарет, а я вийшов на терасу з краєвидом на море. Свіже повітря і навколишня краса допомогли мені повернути гарний гумор, який був у мене на початку дня. Незабаром я відчув, що радію: Маргарет переконала мене в тому, що нам нічого не загрожуватиме під час Експерименту. Я піднявся в свою кімнату і вклався на дивані.

Мене розбудив Корбек.

— Ходімо до печери! Містер Трелоні хоче бачити всіх нас там. Поспішіть!

Я схопився і побіг вниз до печери. Там були всі, крім Маргарет, яка прийшла одразу ж після мене,

несучи на руках Сильвію. Кіт побачив мумію і спробував випручатися з рук, та Маргарет міцно його тримала і заспокоювала. Я поглянув на годинник. Була майже восьма.

Коли Маргарет приєдналась до нас, батько з м'якою наполегливістю запитав її:

— Ти віриш, Маргарет, що цариця Тера з власної волі вирішила розлучитися цієї ночі зі своєю свободою? Стати лише мумією і нічим більше, поки не завершиться експеримент? Ми можемо бути певними, що вона буде безсила за будь-яких обставин, поки все не закінчиться і не здійсниться акт воскресіння?

По паузі Маргарет відповіла тихим голосом:

— Так!

Під час цієї паузи змінилася її зовнішність, вираз обличчя, голос і манери. Навіть Сильвію відчув це і перелякано випручався з її рук, а вона, здається, цього й не помітила. Я чекав, що кіт нападе на мумію, але він боявся й наблизитися до неї. Я взяв його на руки, і, вмостившись там, він заспокоївся. Містер Трелоні знову заговорив:

— Ти впевнена в тому, що кажеш? Ти віриш у це усією душею?

Обличчя Маргарет втратило відсторонений вираз, тепер воно, здавалось, було осяяне відданістю такої особи, якій довірено виголошувати великі істини. Вона відповіла голосом, який хоч і був тихий, але вібрував від переконаності:

— Я це знаю! Моє знання перевершує віру!

Містер Трелоні знову заговорив:

— Якщо ти настільки певна, то чи можеш ти довести це в інший спосіб?

— Так! — безстрашно відказала вона.

— Навіть пославши на смерть свого охоронця?

Вона мовчала, і я бачив, що вона страждає. Я вже хотів був утритися, та містер Трелоні глянув на мене, і я затнувся. Всі були мов зачаровані. Перед нами відбувалося те, чого ми не розуміли!

Містер Трелоні підійшов до стіни й відчинив віконниці. В печері повіяло морським вітром. Показавши на сонце, яке сідало в море, твердим рішучим голосом, який пам'ятатиму я до скону, він сказав:

— Вибирай! Говори! Коли сонце сховається, буде запізно!

Неземна краса вечірнього сонця осяяла обличчя Маргарет, і вона відказала:

— Навіть це!

І підійшовши до маленького столика, поклала руку на мумію кота. Чистим дзвінким голосом вона сказала:

— Якби я була Торою, то мовила б: «Забирай усе, що маю! Ця ніч лише для богів!»

Коли вона виголосила це, сонце сіло і холодна тінь раптом укрила всіх нас. Якусь мить ми стояли непорушно. Сильвіо зіскочив із моїх рук і побіг до своєї господині. Тепер він не звертав жодної уваги на мумію.

— Сонце сіло, батьку! — сумно сказала Маргарет. — Чи хтось із нас побачить його знову? Настала ніч ночей!

Розділ XIX

Великий експеримент

Всі ми змінилися. Напевне, вплинула на нас незрима присутність цариці Тері — і вигляд наш, і дії були такі, ніби на нас зійшла велика благодать.

Зміни виявилися в кожного по-різному. Маргарет була сумна, доктор Вінчестер — в піднесеному гуморі, містер Корбек був занурений у спогади, а я радів, бо вже не тривожився за Маргарет.

Що ж до містера Трелоні, то він змінився менше, ніж ми. В нього був характер лідера, тож головною була для нього мета, все інше відступало на задній план. Він попросив чоловіків пройти за ним, і, вийшовши в хол, ми незабаром спромоглися спустити в печеру дубовий стіл, який стояв під стіною в холі. Ми поставили його під купою електричних ламп посередині печери. Маргарет деякий час спостерігала, тоді раптом обличчя її зблідло, і стурбованим голосом вона запитала:

— Що ти хочеш зробити, батьку?

— Розгорнути мумію kota! Цариці Тері сьогодні не буде потрібен її охоронець. Якщо він їй знадобиться, це може бути для нас небезпечно, тому ми його знешкодимо. Ти стурбована, люба?

— О ні! — відповіла вона швидко. — Але я подумала про мого Сильвіо! Якби він був мумією і його хтось збирався розгорнути...

Містер Трелоні приготував ножиці й поклав мумію kota на столі. Наша робота почалася похмуру; моє серце впало, коли я подумав, що може статися глупої ночі в цьому віддаленому будинку. Відчуття самотності й відокремленості від світу посилювалося зловісним завиванням вітру й гуркотом прибою.

На мумії була неймовірна кількість бинтів. Містер Трелоні рвав їх, і в повітрі повисла хмара їдкою червоного пилу. Щойно він зняв останнього бинта, ми побачили kota, який сидів на задніх лапах, його шерсть, зуби і пазурі повністю збереглися. Очі були заплющені, вуса стирчали врізнобіч, мов у живого. Це був прегарний і дуже великий тигровий кіт, але ми затремтіли від жаху: на його пащі й кігтях були криваві плями! Першим прийшов до тям доктор Вінчестер. Він вийняв збільшувальне скло і почав досліджувати ті плями.

— Як і передбачалося, — нарешті сказав лікар, — цей кіт має сім пазурів!

Він дістав аркуш із подряпинами від кігтів Сильвіо, де також були позначені олівцем сліди на зап'ясті містера Трелоні, й приклав до лапи мумії — сліди збігалися.

Коли ми детально роздивилися kota, містер Трелоні зняв його зі столу.

— Обережно, батьку! Обережно! — вигукнула Маргарет. — Він може тебе поранити!

— Не тепер, моя любя! — відповів він.

Її обличчя витягнулось.

— Куди ти йдеш? — запитала вона слабким голосом.

— На кухню! — відповів він. — Вогонь знищить цю загрозу, бо навіть астральне тіло не може матеріалізуватися з попелу!

Він подав нам знак іти за ним. Маргарет відвернулася. Я підійшов до неї, але вона прошепотіла:

— Ні, ні! Іди з ними. Ти можеш бути потрібен батькові. Ох, це схоже на вбивство!

Сльози текли по пальцях, якими вона затуляла очі.

В кухні вже все було готово: в печі лежали дрова, містер Трелоні підніс до них сірник — і за декілька секунд спалахнуло полум'я. Коли вогонь розгорівся, він кинув у нього тіло кота. Якийсь час воно лежало у вогні, а потім спалахнуло, мов порох. Ми полегшено зітхнули. Охоронця Тери більше не було!

Повернувшись до печери, ми побачили, що Маргарет сидить у темряві. Вона вимкнула світло, і лише останні сонячні промені промикалися крізь віддушини. Батько підійшов до неї й обняв, а вона поклала голову йому на плече і немовби заспокоїлася. Потім поклікала мене:

— Малкольме, ввімкни світло!

Коли спалахнуло світло, я побачив, що її очі вже сухі. Батько також це помітив і зрадів. Він сказав нам урочистим голосом:

— Тепер підготуємося краще до нашої великої роботи. Не можна нічого залишати на останню хвилину!

— Що ви збираєтеся зробити? — схвильовано запитала Маргарет.

Містер Трелоні відчував її хвилювання, бо відповів тихим голосом:

— Розгорнути мумію цариці Тери!

Вона підійшла до нього ближче і благально прошепотіла:

— Батьку, ви ж не збираєтеся її розбинтувати! Ви всі чоловіки! І при світлі!

— А чом би й ні, люба моя?

— Тільки подумай, батьку! Жінка! Зовсім сама! В такий спосіб! У такому місці! О, це жорстоко! Жорстоко!

Її щоки зашарілися, а очі були наповнені сльозами обурення. Батьку почав її заспокоювати. Я хотів одійти, але він жестом звелів мені залишитися, бо суто по-чоловічому шукав підтримки й намагався перекласти на іншого нелегке завдання, що полягало в заспокоєнні жіночих емоцій. Проте спершу він звернувся до її розсудливості.

— Не жінка це, любонько, а мумія! Вона мертва вже п'ять тисяч років!

— Яке це має значення? Стать не залежить од віку! Жінка є жінка, навіть якщо вона померла п'ятсот тисяч років тому! А ви ж очікуєте, що вона прокинеться після такого довгого сну! Це не була справжня смерть, якщо вона збирається

відродитися після неї! Ти змусив мене повірити, що вона оживе, коли скринька буде відкрита!

— Так і було, моя люба, і я в це вірю! Але якщо протягом усіх цих років вона не була мертва, то цей стан усе-таки дуже схожий на смерть. І знову ж таки, подумай: бальзамували її чоловіки. В Єгипті не було лікарів-жінок, люба моя! І крім того,— він заговорив уже спокійніше, бо вона почала дослухатися до його слів,— ми звикли до таких речей. Корбек і я розгорнули сотні мумій, і серед них були мумії жінок і чоловіків. Доктор Вінчестер у своїй роботі має справу як і з жінками, так і з чоловіками, тож звичка навчила його не думати про стать. Навіть Росс...— він раптом замовк.

— Ти також братимеш у цьому участь? — обурено запитала вона в мене.

Я нічого не сказав — у таких випадках найліпше мовчати. Містер Трелоні поспішно продовжив, я бачив, що він зрадів, коли його урвали:

— Моя дитино, ти й сама будеш при цьому присутня. Ми не на вечірці з розвагами. Ми всі — серйозні люди й розпочинаємо важливий експеримент, який може збільшити людські знання, експеримент, який може стати смертю для нас, бо на нас можуть чигати небезпеки, про які ми й не здогадуємося! Зрозумій, моя дитино, що ми діємо з усією серйозністю глибоко переконаних людей! Крім того, моя люба, для успіху експерименту цю мумію необхідно розгорнути, зняти з неї бинти.

Якщо вона воскресне в них, то їй відразу ж настане кінець! Вона помре смертю живцем похованої людини!

Обличчя Маргарет посвітліло.

— Гаразд, батьку! — сказала вона, поцілувавши його. — Але мені все одно здається це великою образою для цариці й жінки.

Я рушив до східців, і вона покликала мене:

— Що ти робиш?

Я повернувся, взяв її за руку і відповів:

— Я повернусь, коли розгортання закінчиться!

Вона довго в мене дивлялася, й на її обличчі з'явився натяк на усмішку, коли вона сказала:

— Напевне, тобі також краще залишитися! Це може бути корисно для твоєї адвокатської роботи!

І засміялась, зустрівшись зі мною поглядом, а потім змінилася. Її обличчя спохмурніло, і вона смертельно зблідла. Тихим голосом вона сказала:

— Батько має рацію! Це жахлива ситуація, ми всі повинні ставитися до неї серйозно. Але через цю причину тобі краще залишитися, Малкольме! Потім радітимеш, що був присутній при цьому!

Моє серце стинулося від її слів, але я думав, що краще на них не відповідати. Страх і так уже над нами завис!

А містер Трелоні з допомогою містера Корбека і доктора Вінчестера підняв віко саркофага. В ньому була мумія цариці. Вона була довга і важила стільки, що навіть учотирьох нелегко було її вийняти.

Під керівництвом містера Трелоні ми поклали мумію на стіл.

І тоді мені стало страшно. Там, при світлі, став очевидним весь матеріальний бік смерті. Зовнішні покривала були пошарпані й укриті курявою, їхні краї звисали лахміттям, фарба збереглася лише подекуди, лак облущився. Перед нами була сама смерть і більше нічого. Вся романтика і відчуття таємничості зникло. Доктор Вінчестер був незворушний, мов перед операцією, а я почувався пригнічено, мені було соромно, а ще мене тривожила смертельна блідість Маргарет.

Ми почали знімати бинти. Розгортання мумії kota трохи приготувало мене до цього, але мумія цариці була значно більшою і незрівнянно вишуканішою. Кіт був забальзамований із використанням грубих матеріалів, а тут були використані найкращі смоли і прянощі. Там була неймовірна кількість бинтів, і після розгортання утворилась велика купа. Поки їх розгортали, я хвилювався дедалі більше. Я не брав у цьому участі, й Маргарет поглянула на мене з вдячністю, коли я відійшов від столу.

Бинтування ставало дедалі тоншим, а запах — гострішим. На деяких із внутрішніх покривал були зображені символи і картини, часом вони були зелені, часом ряснобарвні. Час від часу містер Трелоні або містер Корбек звертали нашу увагу на якийсь малюнок.

Врешті-решт ми зрозуміли, що розгортання наближається до завершення. Пропорції мумії вже

зменшилися до майже нормальних розмірів. Обличчя Маргарет зблідло, її серце калатало дедалі дужче.

Знімаючи останній бинт, містер Трелоні побачив стривожений вираз її обличчя. Він зупинився і сказав заспокійливим тоном:

— Не ніяковій, моя люба! Поглянь! Тут немає нічого, що могло б тебе вразити. Цариця одягнута в мантію!

Останнє покривало було широким шматком матерії, довжина якого відповідала довжині тіла. Коли його зняли, перед нашими очима з'явилася мантія з білого полотна, що прикривала тіло від шиї до підшов.

І яке то було полотно! Ми нахилилися, щоб розгледіти його.

Маргарет навіть про тривогу свою забула, бо такого полотна ніхто ще не бачив. Воно було мов найтонший шовк, на шиї були майстерно вишиті золотом дрібні гілочки смоківниці, а навколо ніг у схожому стилі на неоднаковій висоті була вишита нескінченна низка лотосів.

Вздовж тіла лежав пояс із коштовного каміння. Пряжкою був великий жовтий камінь, що сяяв, наче всередині було справжнє сонце, а два камені обабіч світилися місячним сяєвом.

А крім того, з кожного боку, з'єднані золотими застібками вишуканої форми, ряхтіли нитки блискучих самоцвітів.

Маргарет підняла руки від захвату. Вона нахилилася, щоб оглянути його ближче, але раптом гойднулася назад і випросталася.

— Це не поховальне вбрання! Воно не було виготовлене для вбирання мертвих! Це весільна сукня! — переконано сказала вона.

Містер Трелоні нахилився і доторкнувся до полотняної мантиї.

— Маргарет має рацію! — сказав він.— Це вбрання не призначене для мертвих! Погляньте, воно просто лежить поверх її тіла.

Він підняв пояс із самоцвітів і передав його Маргарет. Тоді обома руками підняв розкішну мантию і поклав її на руки.

Ми були приголомшені красою оголеного тіла, що лежало перед нами. Містер Трелоні нахилився і зняв покривало з обличчя небіжчиці. Коли він відступив і перед нами постала вся велична краса цариці, я відчув, як мені стало страшенно соромно. Було несправедливо, що ми дивилися на цю незрівнянну красу — це було майже блюзнірство! Білосніжне диво цих прегарних форм було втіленням мрії. Це зовсім не було схоже на смерть: вона була як статуя, вирізьблена рукою Праксителя. Не було всихання, яке з'являється одразу ж по смерті, ніяких зморшок, всі пори тіла збереглися в ідеальному стані. Тіло було круглясте, як у живої людини, а шкіра гладенька як шовк і скидалася на слонову кістку.

Палаючи від гніву і сорому, Маргарет накинула на тіло мантію, залишивши відкритим лише обличчя. Воно здавалося живим. Повіки були заплющені, чорні довгі вії лежали на щоках. З-під повних червоних губ виднілась тоненька біла лінія зубів. Коси були надзвичайно густі й чорні. Я був уражений її схожістю з Маргарет, хоча згадка містера Корбека, який цитував містера Трелоні, підготувала мене до цього. Схожість підкреслювалася дорогоцінною прикрасою, яка була в її волоссі — диск і плюмажі, які й Маргарет носила, коли я її вперше побачив. Це також була велична прикраса: величезна перлина з місячним відблиском, оточена різьбленими самоцвітами.

Здається, містер Трелоні був геть виснажений. Коли Маргарет підбігла до нього й обняла, я почув, як він затинаючись прошепотів:

— Схоже, ніби це ти померла, моя дитино!

Запала довга мовчанка. Голос містера Трелоні порушив чари:

— Пізніше ми повинні спробувати дізнатися процес бальзамування. Він не схожий на жоден із тих, які я знаю. Здається, тут немає жодного надрізу для виймання внутрішніх органів. Крім того, в тілі немає вологи, її, мабуть, замінили воском чи стеарином, який ввели у вени. Цікаво, чи могли вже в цей час використовувати парафін?

Маргарет накрила тіло цариці білим простирадлом і попросила нас перенести мумію до кімнати. Потім вона попросила нас піти:

— Залиште її наодинці зі мною. Повинно минути ще багато годин, і я не хочу, щоб вона лежала там. Можливо, вона приготувалася до весілля — весілля зі смертю, і принаймні буде одягнута в мантію.

Коли я незабаром зайшов до кімнати, цариця була одягнута в мантію з тонкого полотна, оздоблену золотим шиттям. Навколо неї стояли запалені свічки, а на її грудях лежали білі квіти.

Тримаючись за руки, ми трохи постояли, дивлячись на неї. Потім Маргарет накрила її білим покривалом, і ми пішли до їдальні, де зібралось товариство.

Час минав повільно. Дехто вже почав дрімати. Я намагався зрозуміти, чи не було це гіпнотичним впливом цариці, якого зазнали колись містер Трелоні з Корбеком.

Маргарет дедалі дужче бліднула, аж десь опівночі я вже почав хвилюватися за неї. Я одвів її до бібліотеки й умовив, щоб вона прилягла відпочити. Експеримент мав розпочатися о третій годині ночі. Навіть якщо відвести цілу годину на остаточні приготування, в нас іще залишалось дві години, і я щиро пообіцяв Маргарет, що спостерігатиму за царицею і розбуджу її, та вона не хотіла про це навіть слухати. Вона мило подякувала мені, але сказала, що не хоче спати, а зблідла від напруги і хвилювання. Я неохоче погодився, та ще з годину розмовляв із нею про різні речі, аж вона сказала, що вже пора приєднатися до товариства.

Ось вибило другу годину. Ми почали виконувати свої обов'язки. Спершу ми оглянули вікна, щоб пересвідчитися, чи вони зачинені, й підготували респіратори. Ми з самого початку домовились використати їх, бо не знали, чи не виходитимуть зі скриньки отруйні гази, коли вона відкриється.

Потім під керівництвом Маргарет ми перенесли муміфіковане тіло цариці Тери до кімнати містера Трелоні й поклали на диван. Ми накрили її покривалом, тож, прокинувшись, вона могла легко його скинути. Ушкоджену руку ми поклали на грудях, а під неї — Самоцвіт Семи Зірок, який містер Трелоні вийняв із великого сейфа.

Дивний був той експеримент. Група похмурих мовчазних чоловіків внесла білу нерухому фігуру, схожу на статую. Разюча схожість Маргарет і мумії, підсилена її власною неймовірною блідістю, збільшувала незвичайність ситуації. Поки все було на решті встановлено, минуло насилу три чверті години, тому що всі наші дії були добре продумані.

Маргарет поклікала мене, і я вийшов із нею, щоб принести до кімнати Сильвію. Він підбіг до неї й занявчав, а вона взяла його на руки і передала мені, а потім одну по одній погасила свічки. Закінчивши цю справу, вона сказала мені:

— З ними покінчено. Більше їх не запалимо, хоч що там буде, життя чи смерть.

Ми повернулися до кімнати. Я обережно зачинив по собі двері, відчуваючи при цьому дивне

хвилювання, немов це було завершення. Вороття назад не було.

Відтак ми наділи респіратори, й кожен зайняв своє місце. Я повинен був стояти біля вимикачів електричного світла, щоб увімкнути чи вимкнути їх за вказівкою містера Трелоні. Доктор Вінчестер стояв за диваном, щоб спостерігати за царицею. Маргарет стояла поруч, вона тримала Сильвію, готова покласти його на диван, або поряд із ним, коли вважатиме за потрібне.

Містер Трелоні і містер Корбек мали засвітити світильники. Удари годинника вразили наші серця, неначе сурми Страшного суду. Один! Два! Три!

Спалахнули світильники, і я вимкнув електричне світло. Все в кімнаті прибрало химерних обрисів. Ми чекали, затамувавши подих. Серце моє несамовито калатало.

Минали секунди. Здавалось, ніби весь світ завмер. У темряві біліла тільки сукня Маргарет, респіратори на наших обличчях робили з нас якихось почвар. У слабенькому сяєві світильників видно було квадратну щелепу містера Трелоні та смагляве обличчя містера Корбека. Очі доктора Вінчестера мерехтіли як зірки, а в Маргарет спалахували мов чорні сонця. Очі Сильвію виблискували як смарагди.

Невже ці світильники ніколи не розгоряться?

Для цього було потрібно лише декілька секунд. Спокійне, рівномірне світло ставало щораз яскравішим і змінило колір із синього на кришталево-

білий. Так тривало пару хвилин, аж довкола скриньки почало з'являтися ніжне світіння. Воно дедалі дужчало, поки скринька не перетворилась на блискучий самоцвіт, а тоді стала схожа на живу істоту, сенсом життя якої було світло.

Врешті скринька вибухнула, і віко її піднялося на кілька дюймів, а кімнату осяяло яскраве світло. Скринька почала поволі відчинятися, з неї закурився зелений дим. Я не міг повністю визначити його характер через респіратор, але навіть крізь нього я відчував дивний ядучий аромат. Потім дим почав густішати, аж у кімнаті зробилося темно. В мене було непереборне бажання кинутися до Маргарет, яка стояла за диваном.

Потім я побачив, як падає доктор Вінчестер. Він не втратив свідомості, бо розмахував рукою так, ніби забороняв до себе підходити. Постаті містера Трелоні й містера Корбека почали втрачати чіткість, дим оточував їх густими хвилястими хмарами, аж вони геть потонули в ньому. Скринька ще світилася, але світильники почали тьмяніти, і я побачив, що вони згасають.

Я чекав наказу ввімкнути світло, але його не було. Врешті лишився горіти тільки один світильник, його світло було тьмяно-синє і мерехтливе. Тепер світилася тільки скринька.

Я сконцентрував свій погляд на Маргарет, вся моя тривога була спрямована на неї. Я міг бачити лише її білу сукню. Сильвіо був занепокоєний: його жалібне нявчання було єдиним звуком у кімнаті.

Дим дедалі густішав, від нього різало в очах і в носі. Потім його стало менше. Коло дивана промайнуло щось біле — воно пройшло в густому димі й зчезло. Почав згасати останній світильник. Тепер Сильвіо нявчав зовсім близько від мене, й за мить я відчув, як дряпається по моїй нозі.

Потім світильник геть погас, і видно було тільки слабку білу лінію навколо віконниць. Я відчував, що настала пора заговорити, тож скинув свій респіратор і запитав:

— Чи повинен я вмикати світло?

Відповіді не було, тому поки густий дим мене не задушив, я знову викрикнув, але вже голосніше:

— Містере Трелоні, чи повинен я ввімкнути світло?

Він не відповів, але з іншого кінця кімнати я почув голос Маргарет, який звучав мов дзвіночок:

— Так, Малкольме!

Я повернув вимикач, і лампи спалахнули. В густій пелені диму вони здавалися блідими світлячками. Я підбіг до Маргарет і схопив її руку. Вона зрозуміла мою тривогу й одразу сказала:

— Зі мною все гаразд.

— Дякувати Богу! — вигукнув я. — Як же інші? Давай відчинимо вікна!

Вона відповіла якимось сонним голосом:

— З ними теж усе добре. Їм не завдадуть шкоди.

Я промовчав і хутко повідчиняв усі вікна, а потім і двері.

За кілька хвилин дим вийшов надвір, і в кімнаті посвітліло. Озираючись, я побачив, що поруч із диваном лежить доктор Вінчестер, а коло саркофага — містер Трелоні й містер Корбек. Я з полегшенням виснував, що вони дихають, хоч і перебувають у непритомному стані. Маргарет стояла за диваном. Спершу вона здавалася приголомшеною, та потім допомогла мені підняти містера Трелоні й перенести до вікна. Ми поклали біля вікна ще двох наших товаришів, а далі Маргарет побігла до їдальні й повернулася з пляшкою бренді. Поки всі троє приходили до тями, я роззирнувся довкруги, щоб зрозуміти, яким був результат нашого експерименту. Густий дим вивітрився, але кімната була наче в тумані.

Великий саркофаг стояв на тому ж місці. Скринька була відкрита, і в ній лежали якись чорні вуглини. Усе в кімнаті було вкрите кіптявою. Я підійшов до дивана. Біле простирадло було відкинута набік, але цариці Тери й близько не було!

Я взяв Маргарет за руку.

— Що сталося з царицею? — пошепки запитав я. — Ти була дуже близько і напевне все бачила!

Вона відповіла мені дуже м'яко:

— Я нічого не могла побачити. Поки дим не став густий, я не відривала погляду від дивана, але там усе залишалось без змін. Потім настала п'ятьма, і я почула, як біля мене щось рухається. Я подумала, що це прокинулася цариця, й відпустила Сильвію. Я не бачила, що з ним сталося, але відчула, що він

утік від мене, бо його нявчання пролунало десь біля дверей.

І тут до кімнати забіг Сильвіо. Він потерся об її сукню, ніби вимагаючи, щоб його взяли на руки. Вона нагнулася, підняла його і почала пестити і заспокоювати.

Я підійшов і дуже уважно оглянув диван і все довкола. Коли містер Трелоні й містер Корбек достатньо оговталися, ми всі наново оглянули кімнату. Але все, що ми змогли знайти, було щось схоже на купку пилу, який тхнув мертвляччям. На дивані лежала прикраса — диск із плюмажами, які цариця носила в косах, і Зоряний рубін, на якому були слова, що керували богами.

* * *

Восени ми з Маргарет обвінчалися. З цієї нагоди вона одягнула мантию, пояс і прикрасу, яку цариця Тера носила у косах. На грудях у неї був Самоцвіт Семи Зірок у золотій оправі на кшталт скрученого лотосового стебла. Під час вінчання на нього впав сонячний промінь, і самоцвіт засяяв, наче жива істота.

Напевне, викарбувані на ньому слова вплинули на наше життя, бо немає щасливіших людей, ніж ми.

Ми часто згадуємо велику царицю і розмовляємо про неї. Якось я, зітхнувши, сказав, що мені жаль, бо вона не змогла відродитися для нового

життя, а моя дружина, дивлячись мені в очі тим відстороненим замріяним поглядом, який подеколи в неї з'являється, відказала з любов'ю:

— Не сумуй за нею! Хтозна, може, цариця Тера знайшла ту радість, якої шукала? Любов і терпіння — це все, з чого можна створити щастя у цьому світі, в світі минулого чи майбутнього, світі живих чи мертвих. В неї була своя мрія, і це все, що кожен із нас може просити!

Літературно-художнє видання

Брем Стокер

САМОЦВІТ СЕМИ ЗІРОК

Роман

Формат 70x90/32

Ум.-друк. а. 9,36. Обл.-вид. а. 8,3.

Замовлення №

ISBN 978-0-7504-0005-3

9 780750 400053